

HET GEBED VAN EEN VERNEDERDE BIDDER

De dodige gelovige hersteld door Gods genadige toenadering

Door

Dr. Alexander Comrie

Eerste uitgave: Nicolaas Bijl
Leiden, Amsterdam
1749, 1750

Opnieuw uitgegeven door H. Buskes
UTRECHT
1887

STICHTING GIHONBRON
MIDDELBURG
2002

"Als de HEERE Sion zal opgebouwd hebben, in Zijn heerlijkheid zal verschenen zijn, Zich gewend zal hebben tot het gebed des genen, die gans ontbloot is, en niet versmaad hebben hunlieder gebed. Dat zal beschreven worden voor het navolgende geslacht; en het volk, dat geschapen zal worden, zal den HEERE loven."

Psalm 102:17-19¹

I. Inleiding.

Als God grote dingen in nare tijden en omstandigheden doen wil, dan maakt Hij Zijn volk gereed om de blijken van Zijn gunst te ontvangen. Hij laat hen daar aanhoudend om bidden en worstelen. Ieder die Gods Woord bestudeert, kan dat opmerken. Daniël bevestigt dit in hoofdstuk 9. Wij hebben al veel gesproken over de dodigheid van een Christen. Nu zouden wij gaan aantonen zijn herstel door Gods genaderijke toenadering en hebben deze woorden als onderwerp gekozen om over het gebed zelf te spreken en over Gods bereidwilligheid om Zich tot hen te wenden, die geheel verstoken van elke pleitgrond, bidden. "Och, of wij licht mochten hebben!"

Onze Psalm houdt het gebed van een verdrukte in, als hij overstelpt is. Zo vinden wij hoe deze het benauwende en de beklagenswaardigheid van zijn toestand bekend maakt, tot vers 12. Daarop, zoals gewoonlijk als iemand zijn ziel in het gebed uitstort, komt er enige hoop en geloofsvertrouwen. Op deze wijze gaat de bidder God rechtvaardigen en poogt te verduidelijken wat voor heerlijke gevolgen het zou hebben als de Heere Zich in Zijn goedheid tot hem zou wenden om hem te redden; dit van vers 12 tot het einde.

Onze woorden leggen uit wat de Gode verheerlijkende gevolgen zouden zijn van Gods gunst, indien Hij die aan Zijn ellendig volk bewees. Er zijn dus twee zaken:

A. Een geval, dat hier beschreven wordt in vers 18. Dit zullen wij nagaan:

- a. Zoals het met stellige woorden voorgesteld wordt, n.l. deze woorden: *"Zich gewend zal hebben tot hel gebed desgenen, die gans ontbloot is."*
- b. Zoals het door een ontkennende uitdrukking voorgesteld wordt, namelijk deze woorden: *"en niet versmaad hebben hunlieder gebed."*

B. Wat dan, als dit gebeurde, het gevolg zou zijn: *"Dat zal beschreven worden voor het navolgende geslacht; en het volk, dat geschapen zal worden, zal den HEERE loven."*

II. Verklaring van de predikatie.

1. Ten eerste moeten wij de toestand overwegen die ons hier wordt voorgesteld: *"Zich gewend zal hebben tot hel gebed desgenen, die gans ontbloot is, en niet versmaad hebben hunlieder gebed."* Wij zullen, terwijl er wordt gesproken over Gods gunstrijke gedragingen ten opzichte van hen die vanuit de diepte tot Hem roepen in geloofsvertrouwen, en over Zijn bereidwilligheid om hen te helpen en het genoeg dat Hij in hun personen en gebeden te kennen geeft door middel van stellige en ontkennende uitdrukkingen. Twee zaken worden dan behandeld.

A. Wij zullen de zaak nagaan, zoals die ons door stellige uitdrukkingen voorgedragen wordt, die hierin bestaat, dat Jehovah naar de grootheid van Zijn ontferming Zich wendt tot het gebed van degene, die in geestelijke zin volkomen behoeftig is. Wij zullen twee onderwerpen nagaan:

¹ Deze preek werd ook herschreven door de heer C. R. van den Berg en herdrukt door Uitgeverij De Groot Goudriaan te Kampen met de titel: *Leer mij hoe ik bidden moet.*

1. Ik zal uw aandacht trachten uit te leggen waarin het gebed van iemand die zo gesteld is, zal bestaan. Dit is uw aandacht wel waard, dus spant uzelf wat in.

(1) Over het gebed in het algemeen horen wij hier spreken. Het grondwoord is פָּהַל פָּהַל "phalal". Wij hebben op te merken dat de Heilige Geest in het Oude en Nieuwe Testament veel krachtige woorden gebruikt om het bidden van de gelovigen uit te drukken. Al deze woorden geven de hoedanigheden en gemoedsbewegingen van een ernstige bidder te kennen. Hierdoor moeten wij, en ieder die hier op let, de indruk krijgen, dat bidden geen lippenwerk of sleurdienst is. Toch is er bijna geen woord dat krachtiger is dan het grondwoord² dat hier en op andere plaatsen gebruikt wordt. Het drukt uit: "*Hij heeft geoordeeld.*" In relatie tot het gebed geeft dit woord aan, dat we te maken hebben met een gebed dat op een goede grond steunt, dat uitgaat tot God, de rechtvaardige Rechter. In dit gebed zal de ziel Zijn vonnis vernemen dat haar vijanden veroordeelt en haarzelf vrijspreekt. Dit overeenkomstig het strengste van Zijn rechtvaardigheid. Daarom willen de heiligen niet, als ze gelovig bidden, dat God in hun geval van Zijn recht zou afzien of dat enigszins zou ombuigen, maar dat Hij met hen naar recht zou handelen. Let bijvoorbeeld op Psalm 143:11, "O HEERE, maak mij levend om Uws Naams wil; voer mijn ziel uit de benauwdheid om Uw gerechtigheid." En als God de gebeden van Zijn kinderen hoort, wordt dat als een zaak van uiterste rechtvaardigheid bij God aangemerkt. Lukas 18:7, "Zal God dan geen RECHT doen Zijn uitverkorenen, die dag en nacht tot Hem roepen, hoewel Hij lankmoedig is over hen?" Of 1 Joh. 1:9, "Indien wij onze zonden belijden, Hij is getrouw en RECHTVAAARDIG, dat Hij ons de zonden vergeve en ons reinige van alle ongerechtigheid." Ze moeten God niet kennen, en maar lage gedachten van Zijn rechtvaardigheid hebben, of zich wijs maken, dat God enigszins uit mededogen iets van Zijn rechtvaardigheid ter zijde kan leggen.

U zult denken: Wat? Kan zo'n schuldig en doemwaardig zondaar als ik ben, die volgens de beschuldiging van mijn eigen geweten moet belijden, dat ik al de geboden Gods overtreden heb, en geen daarvan gehouden, om recht bidden? Zou dat niet hetzelfde zijn als mijn eigen verdoemenis begeren?

U moet weten, geliefden, dat als de ziel gelovig bidt, ze dan uit zichzelf treedt en in Christus overgaat, en dat ze zo in het recht van haar Hoofd Jezus staande, begeert, dat God met haar wil handelen niet zoals ze in zichzelf is, maar wel zoals ze in Christus is. En dan is het recht bij God haar alles wat haar Hoofd Christus door Zijn dadelijke en lijdelijke gehoorzaamheid verworven heeft, te schenken, en onmiddellijk mede te delen en deelachtig te maken.

O, dat wij door het licht van de Heilige Geest dit beter zouden verstaan en telkens als wij in gebed zijn met onze harten zouden beoefenen! De oude heiligen noemden deze werkzaamheid, en het gebed zelf, zeer zoet. Zij zagen het als een appelleren van de troon van Gods rechtvaardigheid tot de troon van Zijn barmhartigheid en een gaan van God buiten Christus tot een God in Christus, in Wie Hij volkomen verzoend is, en de wereld met Zichzelf verzoenende. O, hadden wij meer geestelijk licht in deze waarheid, wat zou dat onze bezwaarde en verslagen harten verkloeken om met geloofsvrijmoedigheid tot God te gaan, Die, hoewel Hij rechtvaardig is, nochtans ook de Rechtvaardiger is van de goddeloze die in Christus gelooft!

(2) Maar laten we overgaan van het woord tot de zaak en over het gebed zelf spreken. Verwacht niet van mij dat ik dit onderwerp uitvoerig zal behandelen. Toch zal ik, omdat het gebed de ziel van de godsdienst is en de praktijk van menig een slordig, er

² Het werkwoord Phileel is *met sterk verlangen bidden*. Het betekent in deze tekst het verlangend bidden van iemand die van alle hulp en kracht ontbloot is, om de uitspraak van God als Rechter.

ook weer niet te beknopt over spreken. Spant u wat in, twee zaken zullen wij behandelen.

1. Wij zullen u een beschrijving van het gebed geven, zodat u daaruit kunt leren wat een heilig werk dat is en u uw geesteloos bidden mag inzien.

Bidden is een spreken tot God en met God, zegt Augustinus terecht over Psalm 85. Als u bidt, spreekt u tot God. Wanneer u leest, spreekt God tot u. Damascenus zegt dat bidden een opheffen van het hart tot God is.

En dat is niet verwonderlijk, want als een gelovige in het geloof bidt, neemt hij als een arend de vlucht in de hoogte; hij blijft niet tussen hemel en aarde hangen, maar gaat met zijn zielswerkzaamheden in tot in de derde hemel, alwaar zijn wandel is en hij tot de ontoegankelijke God nadert. Bidden is een werkzaamheid waardoor de gelovigen tot God gaan, evenals kinderen die niets hebben om van te leven, naar een rijke, genadige en barmhartige Vader gaan om alles van Hem te ontvangen. Bidden is een werkzaamheid waar bij de ziel, die tot ondervinding is gekomen dat er niets in het schepsel is dat zijn ziel kan troosten, buiten zichzelf en het gehele schepsel gaat om zich in God, Vader, Zoon en Heilige Geest te verlustigen, en zich over Die en in Die, als zijn eigendom te verblijden en te verheugen boven alle rijkdom. Het gebed is een heilige werkzaamheid, waarin de gelovigen, uit het oogpunt van hun volledige afhankelijkheid en uit de diepe overtuiging van hun veelvuldige afwijkingen en zonden, tot God door Christus gaan, in de allerdiepste verootmoediging en met afzien van enige waardigheid in zichzelf, om barmhartigheid te verkrijgen en genade te vinden om geholpen te worden ter bekwamer tijd. Hebr. 4:16. Tenslotte, om alles samen te vatten: bidden is een heilige werkzaamheid van de gelovige mens, waarin hij onder de krachtadige werkingen door de Heilige Geest, Die hem om Christus" wil als de Geest der genade en der gebeden, vanwege zijn zwakheid te hulp komt. Die is hem geschonken om in hem te bidden met onuitsprekelijke zuchtingen, na genoegzame voorbereiding des harten om zich te ontdoen van zichzelf en alles wat geen God is. Die Geest doet hem zichzelf verlaten en tot God gaan als zijn verzoende Vader in Christus en doet hem in het binnenste Heiligdom gaan door en op een verse, levendige weg, waar Christus Zelf, ook Zijn bloed of vlees mee bedoeld wordt. Daar komt de ziel om te zoeken en ook te ontvangen, in het recht van zijn Hoofd Christus, Die zij met een gelovig hart aanneemt, de vergeving van haar vele zonden, die zij door het ontdekkend licht des Geestes ziet, betreurt en oprecht belijdt. Zij verbindt zich dan opnieuw aan God om in Zijn wegen het hart te verheffen en in de weg van Zijn geboden te lopen naarmate het hart ruimte heeft verkregen, ja, om Christus door het geloof tot spijze voor de ziel te gebruiken, om met alle kracht de inwendige mens te versterken en om van uit een waar gevoel van de verlossing door Jezus Christus Gode alle ware dankbaarheid te bewijzen en zo, als iemand die levend gemaakt is door de Geest, aan God toegewijd te leven.

Ik weet wel dat deze omschrijving lang is, maar niemand zal kunnen zeggen dat er iets in is dat een gelovige tijdens zijn gebed niet beoefend; mogelijk zijn er zaken die ik niet hebben kunnen insluiten om de omschrijving kort te houden. Alles is Bijbels. (Zie Rom. 8:26, Rom. 5:2, Ef. 2:18, Ef. 6:11, Hebr. 10:19-20, Judas 20)

2. Laat ons nu, mijn geliefden, in het bijzonder overgaan om de omschrijving, die wij van het gebed gegeven hebben, van onderdeel tot onderdeel te bespreken.

A. U bemerkt dat ik bij de omschrijving zei dat er voldoende *voorbereiding* voor het gebed vereist wordt en mij dunkt dat niemand dat zal kunnen ontkennen of

tegenspreken. Zelfs de heidenen hebben ons kostelijke lessen en een overvloed van spreuken nagelaten om aan te geven hoe men zich dient te gedragen! Indien het hier zou gaan om een plicht van de natuurlijke godsdienst zou ik ze noemen, maar dat past niet in een predikatie of als er over het gebed als een plicht van een bovennatuurlijke, ja van over de Geestelijke godsdienst wordt gesproken. Mijn geliefden, als wij met indruk denken aan de hoogheid van de glorieuze Majesteit, tot Wie de bidder gaat, als wij denken aan de geringheid en nietigheid, ja zelfs de verdoemelijkheid van de bidder, als wij denken aan de gewichtigheid van de zaak waarom gebeden wordt, niet om vergeving te vragen, te worstelen met het tijdelijk leven of een vergankelijk iets, maar om een geestelijk en eeuwig leven, een kroon der heerlijkheid, mij dunkt dat dit ons ervan moest doordringen dat wij zeer zorgvuldig dienen te zijn in onze gedragingen om ons doel te bereiken en niet tekort te schieten. De gouden uitspraak van Salomo zou als met een ijzeren griffel diep in ons hart moeten ingedrukt worden: "Wees niet te snel met uw mond en uw hart haaste niet een woord voort te brengen voor Gods aangezicht; want God is in den hemel en gij zijt op de aarde; daarom, laat uw woorden weinig zijn." (Pred. 5:1)

Daarom zou elke bidder zich met grote zorgvuldigheid moeten voorbereiden om God te ontmoeten, en zich moeten behoeden voor onbesuisdheid en het zich zonder geur of smaak toeleggen op dit werk, zoals een onbesuisd paard zich in de strijd begeeft. O, wat zijn er worstelingen Gods, uitgietingen van tranen, uitstortingen van onuitsprekelijke zuchtigen alvorens een gelovige zijn hart in een bedaarde en afhankelijke en juiste gebedsgestalte vindt, door de werking van Gods Geest. Ik weet het: de wereld zal ermee spotten en zeggen: dat zijn fijnen, geveinsden en geestdrijvers, maar stoort u zich daar aan niet. Zij belasteren wat zij zelf niet kennen en belasteren datgene waar van zij eenmaal zullen wensen het zelf ook gedaan te hebben. Ik ben er zeker van dat zo wij ons er enigszins een voorstelling van kunnen maken wat de helse benauwdheid is, uit hetgeen de overtuigde ziel hier op aarde door maakt, ze in de hel zullen uitroepen: O, wat een dwaas ben ik geweest! We hebben de vromen vooral om hun gebedswijze veracht, maar nu zie ik, nu het te laat is, dat het koninkrijk der hemelen met geweld in te nemen was, dat er open gedaan zou zijn, als ik geklopt had, niet door sleurbidden, maar in geest en waarheid.

Nu zult u zeggen, *wat wordt er dan vereist tot voorbereiding?*

Mijn geliefden, het ware te wensen dat u het kende, dan zou u er niet naar behoeven te vragen. De heiligen, hoop ik, kennen het door bevinding. Toch zal ik er iets van zeggen, doch voeg er bij, dat u er naar dient te zoeken dat God het in u werkt. U moet weten dat ik hier alleen van het verborgen of eenzame bidden zal spreken, daar bij het publiekelijk gebed met of voor anderen noch de predikant noch de leraar alles kan doen.

- a. Allereerst dan moet het de zorg van de bidder zijn alle wereldse gedachten en overwegingen uit het hart te bannen, opdat die hem niet kunnen afleiden. Deze gedachten zijn òf zondige, over iets onaangenaams dat ons overkwam en dan is er toorn, haat, wangunst, wraakgevoel, òf om God te bidden dat Hij een streng Bestraffer en Uitvoerder zou zijn van onze ongeregelde driften ten opzichte van een ander, terwijl wij, als men ons kwalijk behandelt, juist de schone les in praktijk moesten brengen om onze vijanden lief te hebben en die te zegenen, die ons vervloeken. Dit moet u toepassen als onszelf beledigingen worden aangedaan. Als het omwille van de zaak Gods is, dienen wij het in het gebed aan God voorstellen en daarover klagen. Het kunnen ook gedachten zijn over ons beroep en

tijdelijke bezigheden, die, daar de vele mogelijkheden voor ieder verschillend zijn, niet allemaal genoemd kunnen worden. Als wij al die dingen niet de toegang tot onze binnenkamer ontzeggen, als wij de deur achter ons toedoen, dan zullen ze ellendige verwoestingen in ons hart aanrichten. Ze zijn dan als de vogelen des hemels, die op het aas van het offer dat wij Gode zouden opofferen zullen komen. We moeten ze met Abraham wegjagen, Gen. 15:11, en zijn voorbeeld volgen als hij de berg beklom om God te aanbidden, namelijk zijn knechten en ezels beneden laten staan, Gen. 22:5.

- b. In de tweede plaats moet de mens die bidden wil heel in het bijzonder trachten God zo op de troon van zijn ziel een plaats te geven, dat alle Dagonen, die in zijn hart een plaats willen verkrijgen, zullen neervallen. Geliefden, indien wij niet ten enenmale vreemdeling van ons eigen hart zijn, zullen wij met leedwezen en droefheid moeten bekennen, dat het schepsel zeer dikwijls de plaats van God in onze zielen inneemt, en vaker gediend, overdacht en gezocht wordt dan God. Wat dat precies is, wil ik nu niet uiteenzetten. De oude Godvruchtigen hebben dat de ziels-Dagon of afgod genoemd. De driehoofdige afgod, zeiden zij, is de begeerlijkheid van de ogen, de begeerlijkheid des vleses en de hoogheid des levens. Alhoewel nu niemand onder ons in letterlijke zin een afgodendienaar is, toch heeft elk iets dat in plaats van God gediend wordt. Als nu God in Zijn ontzaglijkheid, in Zijn hoogheid, in Zijn alleen dienenswaardigheid niet op Zijn troon in ons hart zit, dan zullen onze genegenheden de schepselen blijven aanhangen, en wij zullen niet in staat zijn om God te dienen met ontzag, eerbied, ernst en een volkomen hart. Toen Jakob naar Bethel wilde optrekken om God te dienen, begroef hij eerst zijn afgoden en verborg ze onder de eikenboom te Sichem. We hebben in het dagboek van Shepard ³ een uitdrukking gelezen, die ik niet snel zal vergeten. Hij zegt te hebben ingezien, dat de oorzaak van zijn koudheid, gebrek aan ernst en tekortkomingen in het gebed was, *dat hij God op de troon van zijn hart niet boven alle dingen plaatste.*
- c. In de derde plaats is het voor iemand die tot de majesteit van God zal gaan naderen ten zeerste nodig dat hij zich zijn gedachten, woorden en werken herinnert, zoveel het hem mogelijk is. Want daardoor is het dat wij ons bezondigen tegen de hoge majesteit van God en ons de geringste blijk of bestraling van Zijn Goddelijke gunst onwaardig maken. Zo moeten wij onze wegen doorzoeken, om weer te keren tot God, want in elk wáár gebed wordt de bekering tot God vernieuwd. Dus, als u zou willen vragen wat of bidden is, dan zou ik niet ten onrechte kunnen zeggen: het is de bekering vernieuwen! Dit onderzoek vooraf is uitermate nodig.
- Enerzijds omwille van onze belijdenis. Pas dan leggen we een ware belijdenis van onze ongerechtigheid af als men niet in algemene termen, maar tot bijzonderheden komt en als men alle bijzonderheden die wij weten in hun belastende omstandigheden gaat voorstellen, niet met mooie figuren, maar met ongeveinsde aandoening van het hart, dat de zaak zó is en zwaarder dan wij het uitdrukken kunnen.
 - Maar anderzijds ook om onder weekheid en gevoelige aandoening te geraken, die wij niet zullen vinden als wij onze overtredingen niet ten volle kennen en zien. In de derde plaats, ten einde op het allerdiepst voor God verootmoedigd te worden, dat is, dat wij in onze zondige en verdoemelijke aard zo inzinken,

³ Ds. Thomas Shepard, Overdenkingen en geestelijke bevindingen.

dat wij beschaamd worden, in onze schande liggen en de uiterste afkeer, verfoeing en walging van ons zelf hebben. God ziet alleen op hen die verbrijzeld zijn. Dat is het offer hetwelk Hem welbehaaglijk is. En als des Heeren volk dit mist, dan zijn ze bedroefd en zeer ontroerd.

- d. Ten vierde is het vooral nodig, dat men kennis gaat nemen van zijn bijzondere noden; want als wij voor de majesteit Gods komen, dan komen wij niet om te verhalen wat wij weten of niet weten, om de gebeden uitvoerig en lang te maken, zoals velen als tot gewoonte hebben, uit hun bevatting van het Woord en de herinnering van de zaken waarover een Christen klaagt.

Nee, mijn geliefden, bidden is onze eigen nood, die wij zien en gevoelen, aan God voor dragen met alle smekingen en niet onbedacht te schermen in die plechtige onderhandeling met die hoge en geduchte Majesteit, die verheerlijkt is in heiligdom en vreselijk in lofzangen, ja, die hoog geducht in de raad der heiligen is en vreselijk voor allen, die rondom Hem zijn.

Wij moeten in het gebed niet meer zeggen met onze tong en lippen, dan dat ons hart waarlijk gevoelt; en indien wij het gevoel niet hebben van onze bijzondere noden, zoals het vaak gebeurt, moeten wij onze gevoelloosheid over onze bijzondere noden die wij door de verlichting of zalving des Heiligen Geestes, die elk gelovige in het wezen der zaak heeft, hoewel niet in dezelfde mate en trap, voorstellen. Als wij hier niet op letten, liegen wij tot God met onze lippen, en dat is een vreselijke zonde. Indien wij in onze gebeden niet meer voorstelden dan wij missen en waarvan wij de gevoelige bewustheid dragen, zouden wij zulke lange gebeden niet hebben. Er zijn er die alles bijeenverzamen wat zij bedenken kunnen. Ja, wij zouden zoveel verandering van uitdrukkingen en zaken niet hebben, maar meer dan driemaal, zoals de Zaligmaker, om één en dezelfde zaak bidden.

Het is jammer, dat wij zo geesteloos worden, dat wij beginnen te denken, dat een welgekozen uiteenzetting van geestelijke en bevindelijke zaken en noden, bidden is, als wij vooral enige hartstochtelijkheid hebben, die veroorzaakt kan worden door de stembuiging; de ene tijd meer dan de andere.

Nee, geliefden, bidden is roepen tot God uit de benauwdheden, die ons drukken of drukken moeten, met bekendmaking van onze begeerten. En wij hebben nooit werkelijke begeerten, tenzij wij ons gebrek met aandoening gevoelen. Ik mag de woorden van Paulus, die hij in een ander opzicht gebruikt, hier wel gebruiken. Ik wil liever vijf woorden uit de diepte van gebrek, dat mij gevoelig drukte, doen dan een redevoering of zogenaamd gebed van een uur lang over zaken waarvan ik geen gevoel heb. Ik vrees geliefden, dat wij ons in het gebed dikwijls schuldig maken aan grote huichelachtigheid en dat wij de Heilige Geest dikwijls iets voorliegen met de lippen hetgeen in ons hart niet te vinden is, en ons tijdens het gebed een gestalte aanmatigen, waar we in werkelijkheid zover vandaan zijn als het oosten van het westen is. Let er maar op! De uitdrukkingen en stembuigingen zullen tegen ons zijn als ze niet overeenkomen met de gesteldheid van ons hart en daaruit niet voortvloeien!

- e. In de vijfde plaats moet een gelovig bidder vooral daar naar trachten te staan, dat hij diepe en zielsverootmoedigende indrukken en in zijn ziel zal voelen en een besef van de hoge majesteit Gods zal hebben, tot Wie hij gaat naderen. Hij spreekt niet tot zijn gelijke, het is niet een groot vorst of koning of zeer machtig keizer, maar de Heere der heerscharen, de Koning der koningen, door Wie de koningen

regeren. Hij spreekt tot een God, Die zo hoog en ontzagwekkend en aanbidenswaardig is, dat de engelen, die serafs genoemd worden, hun aangezichten bedekken met hun vleugelen. Abraham, de vader der gelovigen, spreekt eerst een woord vooraf, zeggend: "Laat het niet kwaad in Uw ogen zijn, dat ik mij onderwonden heb om tot U te spreken, daar ik stof en as ben." Dit zal de ziel voeren tot een diep besef van haar laagheid en haar er met indruk doen beseffen, dat ze haar grondslag in het stof heeft, dat ze in Gods ogen te vergelijken is met een stofje aan de weegschaal en een druppel aan de emmer. O, wat moet ze zeggen? "Mijn God, ik ben beschaamd, ik ben beschaamd en schaamrood bedekt mijn aangezicht. Ik durf mijn ogen bijna niet op te heffen." Augustinus zegt zeer terecht: "Indien wij onze nek niet verheffen, zal God Zijn oor buigen!" God wederstaat de hovaardigen, maar de nederigen geeft Hij genade. Dit zou veroorzaken, dat men in- en uitwendig eerbied voor God had en betoonde, dat men het gehele schepsel uit het oog verloor bij zo'n plechtige en persoonlijke onderhandeling met een dergelijk groot God! En daar dit zeer gemist wordt, zijn de gebeden zo oneerbiedig en een aanstoot voor de besten, zijn de woorden zo overtollig, dat een ieder zich daarover zou moeten bedroeven en zich vol schaamte voor God zou moeten neerwerpen, totdat zijn schande als een dekkleed over hem uitgespreid wordt. Zie Genesis 18, Ezra 9 en Lukas 17.

- f. Ten zesde: een gelovig bidder moet vooral daarop uit zijn, dat hij, eer hij tot de majesteit Gods gaat, zich tracht te wassen en te baden in het bloed van Jezus Christus. Dit is de Jordaan waarin melaatse Naãmans gereinigd kunnen worden. *Dit is de fontein, geopend tegen de zonde en tegen de onreinigheid, Zach. 13:1.* De priesters moesten eerst hun handen en voeten wassen, voor ze tot het brandofferaltaar naderden. Jacob waste zijn klederen voordat hij naar Bethel ging om God te dienen.

Mijn geliefden, *er is een groot verschil tussen het gaan tot God en tot Christus, de Borg en Middelaar.* Tot God mag noch kan een mens naderen, noch kan hij voor Zijn aangezicht verschijnen of hij moet rein en zuiver, ja volmaakt zijn in zichzelf of in een ander, daar God zo rein van ogen en zo vlekkeloos heilig is, dat Hij geen gemeenschap met een werker der ongerechtigheid hebben kan. Daarom moeten degenen die tot God naderen, voordat zij tot een God Die als een verterend vuur moet branden en de vlammen van Zijn Goddelijke toorn over hen moet uitstorten om hen te vernielen, trachten zich voordien te baden, te wassen en onder te dompelen in het bloed van Jezus Christus, dat van alle zonden reinigt, om op die manier hun consciëntie van dode werken gereinigd te krijgen en het lichaam te wassen met rein water, Hebreëen 10:22. Ja, zij moeten dat niet alleen trachten, maar daarvoor terstond tot Christus gaan als hun Hoofd en zich volkomen bedekken met het kleed van Zijn gerechtigheid. Zonder dit gaat er van Gods aangezicht tot de arme, zondige mens een vuur uit om hem te verteren, hoewel dit niet terstond gebeurt maar op Gods tijd. Toegang tot God is er niet, tenzij wij eerst gewassen zijn en volmaakt zijn in onszelf of een ander. God geve u en mij deze zaak te kennen!

Tot Christus moeten en mogen wij gaan. Voordat wij tot Hem komen, hoeven wij onszelf niet te wassen in onze tranen, noch in iets anders. Wij kunnen er wel sneeuwwit door lijken, we kunnen wel bijtende zeep of salpeter tot zuivering hebben gebruikt, toch zal ons dit alles niet kunnen reinigen. Wanneer wij begrijpen dat God alleen het reinigend bloed van Christus, en dat alleen, als het enige middel tot onze reiniging en wassing aangewezen heeft, met een vervloeking

van allen die het elders willen zoeken, dan zouden we verschikt worden om tegen Gods instelling in te gaan door onszelf voortdurend trachten te reinigen aler wij tot het bloed van Jezus Christus komen. Alhoewel wij veel dingen misten waarvan een wettische consciëntie zegt dat wij die zouden moeten hebben, toch zouden wij, bevreesd zijnde God te vertoornen als wij het elders zochten, tot deze Jordaan gaan als melaatse Naãmans, om ons niet één maal, maar zevenmaal, ja, al was het, even zovele malen als wij zondigen, zeventig maal zevenmaal daarin te dompelen. Aangezien dit verzuimd wordt, moet het ons niet verwonderen, dat God rookt tegen de meeste gebeden, zelfs van Zijn volk, en dat ze geen toegang tot God hebben, om zich in Zijn nabijheid te verkwikken, maar juist afstoting en tegenstand in hun toenadering gevoelen. Want zoals een engel met een zwaard de toegang tot het leven door eigen gerechtigheid belette, zo is hier meer dan een engel met een vlammend lemmet, namelijk Gods rechtvaardigheid en heiligheid zèlf.

Zorg er daarom voor, mijn beminden, dat Hij u eerst wast en reinigt, dan zult u tot God kunnen naderen, en Hij zal tot u, als Hij u gewassen ziet in het bloed van Zijn Zoon, en Hem als Hoofd hebt, naderen en uw ziel verblijden en verheugen. De raderen van uw ziel zullen tijdens het gebed door zwaar zand gaan, maar uw voeten zullen zijn als die der hinden, want ze zullen geschoeid zijn met de bereidwilligheid des Evangelies.

- g. Ten slotte, zonder over het lezen en mediteren te spreken, die volstrekt nodig zijn maar elders behandeld werden, zeg ik dat het vooraf nodig is dat de gelovige bidder erop uit moet zijn dat alle bovennatuurlijke hoedanigheden (dit zijn geloof, hoop, ootmoed, eerbied, ernst enz.) zo u ze mag noemen, werkzaam zullen zijn. Tot dit doel dient men zijn zuchtingen en plotselinge gebeden naar boven te zenden om krachtvolle hulp, ondersteuning en medewerking des Geestes. Want bidden is niet alleen een werkzaamheid of plicht van de bovennatuurlijke godsdienst, omdat zij alleen, die een beginsel van genade hebben, op de juiste wijze bidden, maar omdat zij, die de bovennatuurlijke beginselen of hoedanigheden bezitten ook door de gedurige invloeden en krachtvolle bewerkingen van de Heilige Geest hiertoe geholpen en bekwaam gemaakt moeten worden. Augustinus zegt zeer terecht dat wij alleen werken als wij bewerkt zijn. Gods kinderen hebben evenzeer een afkeer van de pelagianen en rationalisten die menen dat wij zonder de bijzondere werkingen van Gods Geest zelf voldoende in staat zijn tot het beoefenen van elke voorgeschreven plicht. Dit net als de quiëtisten, enthousiasten en verdorven mystici, die een mens ten enenmale lijdelijk maken en hem doen ophouden een ware (nochtans een tweede) werkoorzaak van zijn daden te zijn.
- h. Wij gaan tussen hen door, op de paden des rechts, gelovend dat wij van onszelf en door onszelf niets doen kunnen, maar dat al onze bekwaamheden uit God zijn. Dit overeenkomstig Paulus' uitspraak in 2 Kor. 3:5 en de woorden van de Zaligmaker, Die zegt: "Zonder mij kunt gij niets doen", Joh. 15:5. Evenwel geloven wij, dat als ons hart waarlijk door de invloed van de Geest verwijld wordt, dat dan wij en niet de Heilige Geest lopen in het pad van Gods geboden. Ja, lopen zo, dat wij als wij die invloed hebben, noch moede noch mat worden, en vergeten hetgeen achter is en in het uitstrekken naar hetgeen voor ons is, met Paulus jagend naar het wit tot de prijs der roeping Gods, die van boven is in Christus Jezus, Fil. 3:14. Daarom is de gelovige erop uit, voor hij gaat bidden, om de machteloosheid die hij kent te belijden en zijn ziel open te zetten voor de invloed van de Heilige Geest. Dan is

het: *o, dat die noorden- en zuidenwind mijn hof, mijn zielshof, mocht doorwaaien!*
 Dan weer: *o, dat die Geest, Die over de wateren zweefde, ook zweven mocht over mijn in zichzelf zo woest en ledig hart.* Of ook: *och, dat de Geest in mijn doodsbeenderen kwam, och dat mijn ijskoud hart en verkleumde genegenheden door het vuur van de Geest mochten smelten, en dat ik met brandende liefde en warme genegenheid mocht werkzaam zijn, om God, Die een Geest is, in geest en waarheid te dienen.*

Mijne geliefden, hoe vaker en hoe ernstiger wij bezig zijn met het opzenden van zulke opkomende verzuchtingen, die voortkomen uit de diepte van onze machteloosheid, geesteloosheid en totale onbekwaamheid in en bij onszelf, hoe meer wij onze harten ontvonkt en gevormd vinden tot heilige devotie, om in het eenzame met God gemeenzaam te zijn.

2. Nu moet ik nog wat zeggen voor ik overga om van het gebed zelf enige dingen te zeggen.

- (1) Vooraf, mijn geliefden, moet u onthouden, dat ik, als ik spreek over de voorbereidingen tot het gebed, het gebed in de afzondering bedoel, zoals ik al opmerkte. Want het zou niet stichtelijk zijn bij anderen zo te handelen, zoals wij mogen en moeten doen in het verborgene om op een verborgen wijze gemeenschap met God in de Geest te beoefenen. Hier heeft de ziel, die zich naar wat begeerlijks uitstrekt om zich te vermengen in alle bestendige wijsheid, meer vrijheid. En alhoewel de wereld dit bespot en voor onzinnigheid houdt, hoop ik dat u, die de zalige nuttigheid en het voordeel daarvan bij bevinding kent, u er niet van zult laten aftrekken, maar er juist des te vuriger naar zal staan, en net als Paulus, maar dan in ander opzicht, zult denken: ben ik uitzinnig (namelijk in de ogen dergenen die verloren gaan), ik ben het Gode.
- (2) In de tweede plaats: u moet ook niet denken dat de voorbereiding heel lang is. Ik weet dat elk van u zijn gedachten zal hebben en dat u in meerdere of mindere mate wat tegen zult spartelen, maar ik moet, voor ik uw gedachten ga vertolken, vooraf zeggen, dat al uw bedenkingen ertegen niet anders dan bedenkingen des vleses zijn, die vijandschap tegen God zijn, volgens de uitspraak van Paulus in Romeinen 8:7. Want als u Godlievende zielen zou zijn, zou er nooit, zonder uzelf te veroordelen, een bedenking tegen opkomen. De één zal zeggen: "Wie heeft er ooit zo'n geteem gehoord? Het lijkt er wel op dat men lasten op de schouders van anderen wil leggen, die men zelf niet met de vingers wil aanraken." Mijn vrienden, is dan één uurtje op bepaalde tijden van de dag te veel om voor de eeuwigheid te zorgen, om voor het welzijn van onze onsterfelijke ziel te zorgen? Denkt u nooit aan het woord: wat zal het baten, ofschoon men de gehele wereld moogt gewinnen, als wij schade aan onze ziel kwamen te leiden? Och, overweeg dit toch vrienden! Ik weet dat het u zwaar valt om God te dienen, en dat men nauwelijks één kwartiertje van de vierentwintig uren kan vinden om dit te doen. Maar als er in de wereld iets van voorbijgaande aard te zien is, dan hebt u de tijd. Dan kunt u die vrijmaken, niet voor één uur, maar voor een halve dag. Maar God iets van uw tijd geven, dat wilt u niet! Gaat het zelfs riet zo ver bij velen, dat het zoeken van God en het bidden tot Hem verwaarloosd wordt? Is het niet bedroevend, dat mensen, die voor Godvruchtig gehouden willen worden, het ernstige gebed, de opscherping van elkaar in de liefde, niet betrachten? Dat ze het niet kunnen harden als er ernstig gebeden wordt, alhoewel ze het uren bij wereldsgezinde vromen en, wat erger is, bij mensen in hun natuurstaat kunnen

uithouden? Die lijken soms schoon, zijn beleefd en strelen met de mond, doch zeggen achteraf: "Werkelijk, die zijn niet wat ze schijnen. Ze doen met ons mee en er straalt niets van God van hen af. Wij worden door hen niet gesticht, overtuigd, vermaand of ingetoomd." En wat betreft, dat men deze dingen, die voor u niet te doen lijken te zijn, iemand op de hals wil leggen zonder die zelf met de vinger aan te raken, vrienden, alhoewel elk oprecht leraar en lidmaat zich van zijn gebreken bewust is, zoeken ze het nochtans in de mogendheden Gods te doen en hebben nooit verkwikking als wanneer ze het meest nauwkeurig zijn in het betrachten van hetgeen gezegd is.

- (3) In de derde plaats. U kunt gemakkelijk nagaan vanwaar het komt dat de dodigheid zo groot is, want de meesten hebben geen gelegenheid om gemeenschap met God te beoefenen, en van daar, als u nauwkeurig op de meeste gebeden let, zult u ontdekken, dat het gebed al beëindigd is voor men de voorbereiding achter de rug heeft, en dat, in plaats dat er gebeden wordt, men amen zegt, voor het waarachtig bidden zijn aanvang neemt. *Och, wat is het te betreuren!*

B. Nu zal ik er toe overgaan om over het bidden of het gebed zélf te spreken.

Ik zal proberen dit onderwerp duidelijk en met genegenheid te behandelen. Kom, span u wat in!

1. Die bidt, die gaat tot God. Hij is Voorwerp, ja, alleen het Voorwerp van alle godsdienstige eer en betrachtning, zoals de teksten in Gods Woord ons dat duidelijk leren: Deut. 6:13, Psalm 50:15 en Matth. 4:10, en ook andere teksten. En trouwens, niemand dan God is enige godsdienstige aanbidding waardig. Hij alleen kan helpen en al de behoeften van het arme schepsel uit de onuitputtelijke schat van Zijn algenoegzaamheid vervullen. Ondertussen is het uiterst noodzakelijk voor ons onderwijs over het gebed, dat wij God in het algemeen niet moeten aanmerken, noch ons tot een God buiten Christus begeven, want in dit opzicht is Hij als een brandend vuur en een eeuwige gloed voor de besten van Adams nakomelingen. De glans van Zijn heiligheid, de strengheid van Zijn rechtvaardigheid en de geduchtheid van Zijn hoogheid, zouden als zoveel bliksemstralen, indien Hij die uitliet, ons voor Zijn voeten doden en vermorzelen, zoals u gemakkelijk kunt zien bij de wetgeving op de Sinai. Daarom moet ieder gelovige er altijd op bedacht zijn, en vooral als hij gaat bidden, aan God te denken, zoals Hij in Christus bereikbaar geworden is, als in Christus verzoend, als in Christus een genadig God en Vader, hetgeen Christus ons wil leren, als Hij gebiedt bij de eerste opening van de lippen tijdens het gebed te zeggen: Onze Vader! Op die wijze zal elk gelovige, zo vaak als hij bidt, zich de weg der verzoening herinneren, om in zijn hart bemoedigd te worden, om tot God als zijn Vader te gaan met kinderlijke vreze, liefde en toegenegenheid, Die als een machtige God kan, en als zijn barmhartige vader wil helpen, en voor hem, in hem en aan hem meer kan doen dan hij kan bidden of bedenken. Waarom komt het dan, dat een gelovige zo nauw, zo gebonden en met zo'n slaafse vrees bijna als gevangen wordt tot dienstbaarheid in het gebed? Is het niet omdat hij veel te veel in het totale of algemene aan God denkt en niet zoals Hij zijn God en Vader in Christus is? O, mijn geliefden, wilt u op God zien zoals Hij buiten Christus is, dan zult u niets in Hem zien dan blakende en vlekkeloze heiligheid en strenge rechtvaardigheid, om wraak over de minste overtreding uit te oefenen; ja, daarenboven een onkreukbare waarheid, om door Zijn onbepaalde almacht al Zijn dreigementen uit te voeren. U

zult uzelf omsingeld zien door zonde, wet, vloek, duivel en dood, en daarom zult u nooit kunnen bidden, maar als een veroordeelde staan sidderen. Doch als u God ziet zoals Hij in Christus is, zult u de zonde veroordeeld zien in Christus" vlees en zich in en om Hem vergeven weten en de zonde van u afgenomen. Die is in de diepte van de zee geworpen, ja zover van u weggenomen als het oosten verwijderd is van het westen. De schuld zal van u verdwijnen, alhoewel u altijd de dader blijft en zich daar bewust van zult weten. Ja, wat meer is, volgens de uitspraak van Paulus in 2 Kor. 5:21 zult u de rechtvaardigheid Gods zelf zien in uw Hoofd Christus, in Wie u zo volkomen rechtvaardig bent, alsof u nooit zonde had gehad of gedaan en alle rechtvaardigheid in eigen persoon voldaan had. U zult de vloek volkomen weggenomen zien en geen hel of verdoemenis te vrezen hebben. De duivelskop is als vermorzeld, de beschuldiger voor u beschuldigd, gescholden en tentoongesteld, Kol. 2:15 en Zach. 3:2. U zult in God, als u op Hem ziet zoals Hij in Christus is, niets zien dan genade, barmhartigheid, goedertierenheid en enkel liefde, want God is Liefde, 1 Joh.4:8. O, mijn geliefden, onthoudt dit toch, en u zult in het bidden het vermakelijkste werk vinden dat u ooit gedaan hebt, net zoals u kunt nagaan wat een vermaak het is voor een kind om zich in de armen van zijn ouders te werpen. Als u een kind van God bent, dan volgt hieruit dat Hij de Geest van Zijn Zoon in uw hart uitgezonden heeft, waar door u roept: "Abba, Vader".

2. In het bidden gaat de ziel van de gelovige dadelijk en werkelijk uit zichzelf tot een God, Die hij op de wijze zoals ik gezegd heb, beschouwt. Daarom zei ik dat bidden *een heilige werkzaamheid en oefening van de ziel is*. De ziel wordt werkelijk werkzaam gemaakt; en dit wordt te kennen gegeven op alle plaatsen van Gods Woord, waar van het geloof gesproken wordt. Het is een gaan tot zijn Vader, tot de troon der genade en tot God in het binnenste heiligdom. De bidder ziet met overtuigend licht des Geestes, Die in de akelige, donkere spelonk van zijn ziel binnen straalt en hem aan zichzelf openbaart, dat er in hem niets anders is dan holle ledigheid, dat in zijn vlees niets goeds, niet het minste aasje goeds woont, maar dat daarentegen de zonde als een bezetter zijn ziel en al zijn vermogens heeft ingenomen. Daar heeft de zonde de verschrikkelijk steen erbarmelijkste verwoesting aangericht en belet hem niet alleen om het goede te doen maar gebiedt juist om, door een wetgevende macht, aan de duivel en de wet ontleend om het kwade te doen! Aan de mens wordt namelijk beloofd dat hij de bekoorlijkheid der zonde ten volle kan genieten en komt zo onder de bedreigingen van alle dreigementen die de zonde heeft. Zo werkt de wet en de zonde wordt een *wet* genoemd, Rom. 7:23. De mens ziet dat hij het getal der zondige begeerlijkheden die in zijn ziel als vele onreine dieren kronkelen en krioelen niet kan nagaan. Hij bespeurt dat de zonde zijn heerserszetel zó goed en vast in zijn hart heeft geplaatst, dat hij deze tiran niet onttrenen kan, ja zelfs, hoe vaak hij zich ook wapent om er tegen te gaan strijden, doorgaans de nederlaag lijdt en zo gevangen genomen wordt onder de wet der zonde dat hij moet zeggen: "Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen?" Hij ziet dat hij schuld op schuld tegen God ophoopt. Met één woord: hij ziet dat hij alles in zichzelf mist en dat zijn heil, hulp en zaligheid buiten hem in God is en dat hij daarom zijn leven buiten zichzelf moet zoeken. Het bewustzijn van ellende dringt hiertoe bij hem aan.
- a. Nu zullen wij enkele woorden zeggen om tot verduidelijking en behandeling hiervan te spreken. Allereerst, mijn geliefden, de overtuiging van de waarheid van hetgeen ik nu besproken heb, moet de verslagen harten van de gelovigen niet

kleinmoedig maken en hen zo bij hun ellende staande laten blijven dat zij niet tot God durven gaan, zoals ik weet dat het menigmaal gebeurt. Integendeel, de overtuiging zou moeten aansporen en tot het gevoel van de noodzaak om zich te haasten en te spoeden. Want hoe langer u op uzelf geworpen blijft, hoe groter uw ellende zal worden zonder dat u ook maar een greintje een geschikter voorwerp zult worden om tot God te gaan, zelfs al zou u het dertig, of misschien wel duizend jaar uitstellen. Wie heeft er hulp nodig behalve een hulpeloze? Wie anders dan een zieke heeft een medicijn nodig? Wie anders vergeving dan een schuldige? Wie anders dan een onreine reiniging? Alleen een naakte heeft nodig om gekleed te worden en alleen een hongerige verlangt brood. Alleen een benauwd hart heeft "t nodig om door wijn verheugd te worden. Ik denk dat uw ellende u juist zou moeten aansporen om met vrijmoedigheid tot God te gaan, zoals u nu bent. Want het beschouwen van God zoals Hij in Christus zou u juist moedig moeten maken. Er zijn zoveel spreuken in het Goddelijk Woord om u te bemoedigen: "En roep Mij aan in den dag der benauwdheid; Ik zal er u uithelpen, en gij zult Mij eren." Psalm 50:15. Zie ook Jes. 55:1 en Matth. 2:8.

- b. Ten tweede. Deze uitgangen der ziel tot God moeten zijn met het gehele hart en met de gehele ziel, want als de genegenheden verdeeld zijn, zullen wij op en tussen twee gedachten hinken. De ziel zal dan voelen dat, als zij zich opheft tot God, er een tegenkracht nodig is, om haar te trekken tot de zaken waarnaar ze kleeft. Want waarvandaan komt anders de klacht dat ze wel wil, maar het hart niet mee wil trekken? Als onze ziel los van alles zou zijn dat geen God is, dan zou God het gehele hart bezitten en de ziel zou zich gemakkelijk en snel als op de arendsvleugelen van geloof, hoop en liefde tot God verheffen. Alle last, vrienden, en de zonde die ons zo lichtelijk omringt, moet afgelegd worden, Hebr. 12:1. En dan zullen wij kunnen opvaren met onze gehele ziel en zullen wij in de vrijheid staan. Ik hoef niet te zeggen, hoe of de gehele ziel uitgaat. Daar zal in het vervolg nog gelegenheid toe⁴ zijn.
- c. Ten derde. Wij dienen bedacht te zijn in het uitgaan uit onszelf en toegaan tot God en ons vluchten naar boven niet alleen met lust, oprechtheid en ijver beginnen, maar dat wij er ook in volharden zonder verflauwing en bezwijking, totdat wij tot God Zelf komen. Want als wij bidden, gaan wij in tot het binnenste heiligdom. Bidden, als wij het in het geloof doen, is niet onderweg blijven, maar tot de deur komen en aan te kloppen opdat er open gedaan zou worden, en als er niet terstond open gedaan wordt, weer weg te gaan. Nee, geliefden, wij moeten door de deur binnengaan, niet in het voorportaal blijven maar tot de binnenkamers zelf indringen, tot het binnenste heiligdom komen om daar te zijn boven het bereik van de duivel, de wereld, het eigen vlees en ons boos en ongelovig hart. Als wij hier niet komen, dan zal het geraas van de duivel, de afleiding der gedachten en de kracht van het ongeloof zo'n geweld maken, dat wij onze noden niet zullen kunnen voorstellen, noch het einde van ons komen tot God om ons gebrek vervuld te krijgen, de vergeving van onze zonden te ontvangen en ons te voeden met Christus" vlees en bloed, ons in God vermaken, niet zullen verkrijgen.

God geve u en mij van alles het heilige begrip en Hij moge dit laten strekken om ons te overtuigen van ons flauw en onchristelijk sleurbidden.

3. De derde zaak die wij te overwegen hebben bij het spreken over het gebed, is door Wiens kracht en door Wiens invloed de gelovige ziel op deze wijze tot God gaat. Ik weet, geliefden, dat de gedachten verschillend zijn, maar ik laat mij met geen twist in. Ik geloof dat de meest ervaren heilige, de geleerdste noch begaafdste predikant, de grote apostel van Jezus Christus zelfs uit en van zichzelf niet weet te bidden zoals het behoort. En daarom zei ik, dat het is door de bewerking en onwederstandelijke invloed van de Heilige Geest, Die aan iedere gelovige naar Gods wijze en Vaderlijke bedeling, geschonken is om zijn zwakheden te hulp te komen en in hem te bidden met onuitsprekelijke zuchtingen, Rom. 8:26. Er wordt in Gods Woord geen stuk duidelijker geleerd dan dit, en nochtans heeft het nooit ontbroken en zal het nooit ontbreken aan mensen van allerlei godsdienst, die dit stuk bestrijden. Hoe slechter de gesteldheid van de Kerk is en de geesteloosheid de overhand neemt, hoe meer en hoe heftiger het bestreden zal worden. Ik verzoek u, overweeg eens in uw gemoed de volgende plaatsen, Ez. 36:27: "En Ik zal Mijn Geest geven in het binnenste van u", Zach. 12:10: "Doch over het huis van David en over de inwoners van Jeruzalem zal Ik uitstorten den Geest der genade en der gebeden"; zie Hand. 2:17; Rom. 8:15: "Want gij hebt niet ontvangen den Geest der dienstbaarheid wederom tot vreeze; maar gij hebt ontvangen den Geest der aanneming tot kinderen, door Welken wij roepen: Abba, Vader!" Vergelijk ook Gal. 4:6. In Rom. 8:26 zegt de apostel van zichzelf en alle gelovigen: "En desgelijks komt ook de Geest onze zwakheden mede te hulp; want wij weten niet wat wij bidden zullen gelijk het behoort, maar de Geest Zelf bidt voor ons met onuitsprekelijke zuchtingen." Ef. 2:18: "Want door Hem hebben wij beiden den toegang door één Geest tot den vader." Judas vs. 20: "Maar geliefden, bouwt gij uzelf op uw allerheiligst geloof, biddende in den Heiligen Geest." Vergelijk Ef. 6:18. Ik laat nu andere plaatsen achterwege, die komen op hun tijd aan de orde.
- Als u deze teksten overweegt, brengen ze u dan niet tot de conclusie dat er wordt gesproken over de krachtige werking van de Heilige Geest in de harten der gelovigen, waardoor zij bekwaam worden gemaakt om tot de Vader te gaan? U zult dat ook door de beproefde doctor Owen beweerd zien in het geschrift: de werking van de Heilige Geest in de gebeden der gelovigen. (Als dat nog eens in het Nederlands zal worden vertaald!) Nu kan ik beter niet over de werking van de Heilige Geest spreken, omdat daar in een volgend deel beter over gesproken kan worden.
4. In de vierde plaats. Wij moeten bij het gebed overdenken door Wie het is dan wij tot God gaan. Het zal, hoop ik, niet duister maar helder zijn voor elke gelovige, dat hij alleen tot God kan en mag gaan door *zijn gezegend Hoofd en enige Heiland, de Heere Jezus Christus, de zegenende en gezegende Immanuël*. Het is door Hem dat de gelovige de toeleiding heeft, zie Rom. 5:2. Hij is de waarachtige en levendige weg en niemand komt tot de Vader dan door Hem. Hij is de Benjamin zonder wie wij 's Vaders aangezicht in vrede niet zien zullen. Hij is de Deur, door Wie men moet ingaan, zal men behouden worden en vrede vinden. Het is door Zijn bloed en het gescheurde voorhangsel van Zijn vlees, dat wij in het heiligdom ingaan. Daarom vlucht een gelovige, als hij zichzelf verlaat als een klomp zonde, tot Christus. Hij neemt de Zoon van God door een ongeveinsd geloof aan; hij verenigt zich op het allernauwst met Jezus, Zijn Hoofd en enige Borg; hij doet Christus als zijn priesterlijk kleeft aan voor hij in het heiligdom zijn bediening gaat waarnemen. Hij zoekt nergens in gevonden te worden dan alleen in Christus,

bekleed zijnde met Zijn gerechtigheid, Die de mantel der gerechtigheid en het kleed des heils, ja het enige bruidskleed is. Hij wil alleen in zijn Hoofd staan en achter Hem schuilen, en zo vindt hij zich beschut voor de toorn, grimmigheid, vloek en donder van de Sinaï en de veroordeling van zijn eigen consciëntie, in een alleraangenaamste stilte, liefelijke vrede en hartdoortintelende vreugde onder deze schaduw, waaronder hij zit en waarin hij zo'n groot vermaak vindt. Hij zoekt zijn standplaats achter Jezus door gedurig herhaalde geloofsdaden te bewaren. En gebeurt het, en dat gebeurt vaak, dat ze hun stand niet bewaren, wat worden ze dan ontgaan, want de stralen van Gods majesteit buiten Christus kan de ziel niet verdragen. Ze trachten dit te bekennen, hun geloof ter vernieuwen en uit te roepen tot God: zie op mij alleen in en door Christus, o God, mijn Schild. Zie en aanschouw het aangezicht van Uw Gezalfde, Uw Messias.

Nu kunt u begrijpen, dat, als de ziel door Christus Gods heerlijkheid ziet als een spiegel, dat ze dan in gedaante naar datzelfde beeld veranderd wordt, en God, als de liefde zelf, waarvan de hoogte, diepte, breedte en lengte alle verstand te boven gaat, ziet, en dat God door dezelfde Christus als een spiegel op hen ziet. Hij zegt: ze is Mijn uitverkorene, Mijn lust gaat naar haar uit; ze is geheel volmaakt en er is in haar geen gebrek. Mijn liefde tot haar berouwt Mij niet. Ik ben de Heere en ik verander niet. O gelovige, weet u van zo'n gebruikmaking van Christus als de ladder Jakobs, om hierlangs tot God op te klimmen en de uitstorting van Zijn liefde op deze wijze te voelen nederdalen? Wanneer hebt u dat gedaan? Och, ik vrees, dat de meesten van u het weinige dat u er ooit bij bevinding van kende, afgeleerd hebt! Och, wat zou het een zalig voorrecht zijn, langs deze weg veel onderhandelingen met God te hebben! Ik voor mij zou daarom graag het goud op het stof leggen, en het goud van Ofir bij de rotssteen der beken, om mij nu en dan zo in de Almachtige te verlustigen!

5. In de vijfde plaats moeten wij, mijn geliefden, eens gaan zien wat de bidder zich voorneemt, wat zijn bedoeling is, wat de zaken zijn waarover hij in eenzaamheid met God werkzaam is. O, laat ik hierbij een geheiligde attentie hebben, mijn allerliefste vrienden.
 - a. De gelovige bidder die in het heiligdom van Gods nabijheid is gekomen, is daar bezig om zijn zonde en zondige aard waarover hij naar de mate van Gods genade aanhem geschonken, verootmoedigd is, te belijden, te betreuren en om de vergiffenis er voor uit louter genade te ontvangen. Dat zijn wel grote zaken, vrienden! Van elk daarvan moet ik iets zeggen.
 - In de eerste plaats: de bidder is voor Gods aangezicht, waar hij nu in Christus is gekomen, werkzaam om zijn zonden en zondige aard, waarover hij verootmoedigd is, te betreuren. Hij kent zijn ongerechtigheid. Hij ziet die in hun eigen verdoemelijke, Godonterende, walgelijke, verontreinigende en pestilentieuze aard en natuur. Hij ziet hoe walgelijk en verwerpelijk ze hem maken. Hij zinkt weg in de diepe ellendigheid van zijn natuur en ziet zich liggen als verkocht onder de zware en slaafse dienst der zonde. Zijn ziel wordt volgzzaam, bittere tranen komen uit zijn ogen, zijn hart is gekneusd en innerlijk verbrijzeld. O, wat is zijn droefheid oprecht, zijn ellende onuitsprekelijk, zijn walging en verfoeiing van zichzelf volkomen. Wat is zijn mond vervuld met klachten en innerlijk gejammer! Hoe treurt zijn ziel! En nu, nabij een God in Christus zijnde, is hij niet vol wettische angst en ellendigheid, maar gul, kinderlijk, gelovig en eenvoudig. Wij kunnen grote benauwdheid voelen over de zonde door de wet, maar geen ware verootmoediging over de zonde en de

zondige aard, totdat wij in het heiligdom komen. Een misdadiger kan het erg benauwd hebben, zo dikwijls als hij zijn rechter in diens ontzagwekkendheid waarneemt, ondertussen zou hij (als het voor hem mogelijk was) zijn rechter doden, omdat hij niet anders kan dan hem haten omdat die hem straffen moet. Maar als de rechter tot de gevangen man, wiens bestraffing streng behoort te zijn, zegt: *ik geef u genade, ik scheld u het kwijt*, dan begint zo iemand terstond een verandering te voelen. Het harde hart wordt week; hij krijgt die vergevende rechter lief; hij zou alles voor hem over hebben. Zo is het hier. Ik wil de uitdrukkingen niet opsommen die de ziel uitspreekt. Het zijn er veel en de aandoening is groter dan ik ze met de lippen zou kunnen uitspreken. Ze komen vanzelf op naar mate de ziel dieper overtuigd wordt.

- Ten tweede. Hij is er mee bezig om zijn zonden en ongerechtigheid te bekennen en te belijden. De zonde is een moordende zaak voor het geweten als de schuld daarvan en Gods ongenoegen daarover de ziel begint te beklemmen. De last is zo zwaar en zo vermoeiend, dat de ziel eronder bezwijkt; ze wordt eronder krom, doet haar als op sterven liggen. Haar kracht verandert in zomerdroogte. Dit omdat Gods verschrikking haar als een legernacht omsingelt. Geen wonder, dat de grootste gelovigen dan luid schreeuwen, brullen als een leeuw en roepen met een luide stem dat zij vergaan. De Borg Zelf, toen de schuld van de zonde van anderen op Hem kwam, kroop als een worm op de aarde, zweette bloed en offerde in grote angst en pijn tranen tot Hem, Die Hem verlossen kon, terwijl hij met luide stem riep. (Hebr. 5:17)
 Wel geliefden, in zo'n tijd trachtte de gelovige zijn zonden te belijden en wilde er niet één die hij zich kon herinneren, bedekken. Maar, o, wat was dat in angst, vrees, benauwdheid en diepe benauwdheid, terwijl elke zonde die hij beleed, diende om zijn geweten zeer te overtuigen van zijn doemenswaardigheid en strafwaardigheid. Hij kon zich van de schuld niet ontdoen; het was als een verzegeld bundeltje dat op zijn schouders en aan zijn hals was vastgebonden. Hij kon geen verlichting voor zijn gemoed vinden; hij bleef even benauwd, opgesloten en bekneld. De last der zonde kon hij niet overboord werpen en zich ervan ontlasten. Maar nu hij in het binnenste heiligdom door Christus met God als verzoend is gekomen, kan hij zijn zonden belijden en erkennen, die verzwaren en vergroten als het mogelijk zou zijn. Dat is de opmerkelijke en voorbeeldige overlegging van David die wij vinden in Psalm 32:5: "Ik zeide: Ik zal belijdenis van mijn overtredingen doen voor den HEERE." Wat is dat, David voor de HEERE? Dat is, als ik toegang heb, ons in Zijn genadige en gunstrijke tegenwoordigheid te komen en te staan. 'Maar David, wilt ge niet eerder komen om uw zonden te belijden?'
 'Ja, maar och, zelfs al wil ik, ik kàn niet, het gaat niet; dan pas ben ik in staat, als ik voor Jehovah als een Verbondsgod sta. Ik kan mij bij mijn belijdenis niet anders voordoen en mij van de zonde ontdoen.'
 De ziel die voor God staat, zegt: *"Heere, als een dwaas wil ik mijn zonde niet verbloemen; ik wil U verheerlijken en ze bekennen. Nu kàn en wil ik mijn hart ontlasten, mijn boezem openen, mijn verborgen overtredingen open leggen, omdat ik nu zie en geloof dat u een God bent, Die de ongerechtigheid en overtreding en zonde vergeeft!"* (Ex. 34:7) Hoe lang de ziel hier blijft staan, welke de zonderegisters zijn die open gaan, en de woorden die ze gebruiken, kan en wil ik hier niet vermelden. Ieder zal de zijne hebben. Maar dit zal ik wel kunnen zeggen: bent u ooit voor de Heere in het heiligdom als een belijder

geweest, dan zal de tijd u niet verveeld hebben en aan woorden zal het niet ontbroken hebben. O, hier te liggen wenen is een grotere vreugde dan de goddelozen hebben als hun koren en most vermenigvuldigt. U kunt uit dit gezegde leren dat "de waarachtige bekering bestaat uit een hartelijk leedwezen dat wij God met onze zonden vertoord hebben", niet vóór het geloof gaat, maar volgens de 12 Artikelen van onze belijdenis op het geloof volgt.

- In de derde plaats. Ze verkrijgen vergeving van hun zonde. Die was het die een scheiding maakte tussen God en hen. Ze zien nu op het Lam Gods, Dat de zonde der wereld wegneemt. Ze zien nadrukkelijk op de Middelaar der verzoening, en door Hem op God. En als ze zo in het geloof staan, zien ze, dat God de genadescepter aan hen toereikt, een pardonbrief waaraan het grote zegel hangt in hun geloofshand geeft en op hun hart verzegelt. En als Gods licht nog hoger rijst en hen nog klaarder bestraalt, beginnen ze te zeggen:

O, wat een wonderlijk grote, onuitsprekelijke en onnaspeurlijke verandering word ik gewaar! Ik was gebukt en krom, maar ik ben opgericht. Mijn enkels zijn vast gemaakt en ik treed op mijn hoogte. Ik was gebonden en had het benauwd, maar de Heere heeft mijn banden losgemaakt en deed mij tot ruimte komen. Ik was gebonden, maar de banden zijn van mijn handen en voeten afgevallen; ik sta in de vrijheid van de kinderen Gods. Ik was tot de lippen toe in diepe wateren gekomen; ik zonk als een baksteen in modderig slijk en diepe klei, maar nu ben ik daaruit getrokken en mijn voeten staan op de rotssteen. O God, zeggen ze, hoe meer Uw licht opgaat, hoewel Uzelf in de duisternis woont en een ontoegankelijk licht bezit, toch is het: hoe meer ik erin kom, hoe meer ik zie. Ik zag mijn zonde op mijzelf toegepast, ik dacht dat ik de persoon was die aansprakelijk was, maar nu zie ik, dat U ze op Christus hebt doen komen, dat U Hem voor mij tot zonde hebt gemaakt en dat ik rechtvaardig in Hem zou worden. Ik zie, dat Christus mijn zonden in Zijn lichaam op het hout gedragen heeft, dat Hij gewond, gekneusd en verbrijzeld is, opdat ik vrede en genezing zou hebben door de straf, die op Hem was, en door Zijn striemen voor mij genezing is aangebracht. Ik zie de zonde in Zijn vlees veroordeeld, het handschrift, dat tegen mij was, vernietigd, en dit alles is Uw welbehagen geweest, o Vader. O, wat voel ik! Het is alsof al Uw fonteynen binnen in mij waren, Uw liefde vermaakt mij, Uw vrede, die alle verstand te boven gaat, is in mijn ziel uitgestort door de Heilige Geest; Uw gunst verkwikt mij, de vettigheid van Uw huis, het goed van Uw paleis verzadigt mij, nu brengt U mij tot de stille stromen en doet mij neerliggen in grazige weiden.

Het lied van Mozes en het Lam is dan in de mond en de verheffing Gods in de keel. Hier ziet u enige punten. Wij hebben stamelend enkele woorden moeten gebruiken om het u uit te duiden. Maar geliefden, komt en ziet, de ervaring zal geven en vertolken waar geen woorden voor te vinden zijn. O christen, waar staat of bent u? Wanneer hebt u op deze wijze omgang met God gehad en van Christus vergeving ontvangen?

b. In de tweede plaats: de gelovige gaat en komt tot God in het binnenste heiligdom door Jezus Christus, om al zijn noden bekend te maken en ootmoedig de vervulling ervan te begeren. Het is de juiste, gelovige weg als de ziel in geen ding bekommerd is, maar al haar begeerte in alles aan God bekend maakt, door bidden en smeken, met dankzegging, Fil. 4:6. Trouwens, nu is het 't juiste ogenblik, en de ziel is op de beste plaats in de binnenkamer, in de geheimkamer, waar ze zonder schroom de

verborgenheden van het hart vrij mag uitspreken en aan haar Vader bekend maken, Die gezworen heeft *dat Hij op haar niet toornen noch haar schelden zal*. Nu zegt Hij tot de ziel: *wat is uw bede, wat is uw verzoek? Het zal u gegeven worden*. Dit ontsluit het hart en opent de mond. Dan gaat de gelovige dus zijn geestelijk gebrek voorstellen. O, wat daalt hij diep af, spreekt over zijn blindheid, de diamantachtige hardheid van zijn hart, van de zonde die hem lichtelijk omringt, van de ongeregeldheid van zijn hartstochten, van zijn geneigdheid tot hinken en afwijking, van zijn wereldsgezindheid, van zijn onoplettendheid en gebrek aan waakzaamheid, van de zwakheid van zijn geloof, de koudheid van zijn liefde, de wankelbaarheid van zijn hoop, van zijn begeerte naar een grotere maat en trap van heiligmaking, om vaster voort te treden, om Gods beeld uit te drukken, om als een licht te schijnen onder een krom en verdraaid geslacht, om mensen te lokken en op de weg naar de hemel verliefd te maken, van zijn begeerte om ontbonden en met God te zijn, dat hem verre het beste is enzovoorts.

Ik kan niet alles opnoemen, ook zal ik de uitdrukkingen die een gelovige gebruikt, niet voorstellen, daar het onmogelijk is omdat ieder werkt en spreekt naar de mate der genade en bewerking door de Heilige Geest die hij ontvangt.

Hij maakt ook zijn tijdelijke nood bekend; hij komt ertoe om zijn eigen behoeften voor te stellen, om de noden van land en kerk bekend te maken. En wat heeft hij een stof als hij er in wordt geleid! Wat denkt hij aan zijn omstandigheden: zijn gezin dat God zo niet kent, zijn beroep, waarin God hem met tegenslagen confronteert, of, als dat niet het geval is, dat hem verleidingen of tegenslagen overkomen en hij zo vast aan het stof verkleefd is. En hij ziet de toestand van de Kerk! O, de onbekeerlijkheid, de losbandigheid, de geesteloosheid, de ongevoeligheid. Hij ziet dat het land in gevaar is, dringende en nare omstandigheden zich voordoen. Hij roept dit alles uit. Daarna zegt de ziel:

"Vader, We hebben mijn zaken aan U opgedragen en mijn zorgen aan U toevertrouwd. Er is zo'n rijke voorraad in Uw verbondsbeloften, Ik vertrouw erop, dat U de noden van mij en al Uw lieve kinderen zult vervullen. Ik wil geen bepaling maken van de tijd of de plaats of de wijze waarop, noch de trap of mate van grootheid. U bent de Heere en ik Uw arme knecht, wiens grote zaligheid daarin gelegen is dat ik mijzelf verloochen en mijn wil aan U onderwerp." Wacht op de Heere mijn ziel en wees sterk en Hij zal u versterken, hoewel u de beloofde dingen nog niet direct bezit, ze zijn van u door de belofte en die zal niet feilen.

Lees in de Psalmen de gebeden van de heiligen die zijn opgetekend en u zult zien dat de heiligen zo hebben gehandeld en het veilig is om uw voeten te zetten in de afdrukken die zij nagelaten hebben. Trouwens, u, die dezelfde Geest hebt als zij hadden, zult door die Geest op dezelfde wijze bewerkt en geleid worden.

c. In de derde plaats: de gelovige bidder komt tot God door Christus in het heiligdom om te eten van het verborgen manna en te drinken uit de kristallen stromen van de rivier die voortkomt uit de troon van God en het Lam, om zijn hongerige en dorstige ziel te voeden, te spijzigen en te laven. Dit heiligdom, (waaronder ik niets anders versta dan de vergunning die een gelovige krijgt om een nauwe, verborgen gemeenschap met God door de Heilige Geest te beoefenen; mijn uitdrukking is aan Paulus ontleend, zie Hebr. 10:19, wordt soms de binnenkamer genoemd, omdat niemand dan vrienden, die grote en geheime zaken bekend te maken hebben, daarin gelaten worden, vgl. Hooglied 1:4. Het wordt ook wel het wijnhuis genaamd. De Engelsen spreken van "the banqueting house", dat is, waar allerlei kostelijke spijs, keurige drank en uitnemende verversing is. Deze zaak wordt onder andere in Psalm 23

vers 1-3 te kennen gegeven: "De HEERE is mijn Herder, mij zal niets ontbreken. Hij doet mij nederliggen in grazige weiden; Hij voert mij zachtken aan zeer stille wateren. Hij verkwikt mijn ziel." Zie ook Spreuken 9:1-5: "De opperste Wijsheid heeft Haar huis gebouwd, Zij heeft Haar zeven pilaren gehouwen. Zij heeft Haar slachtvee geslacht, Zij heeft Haar wijn gemengd, ook heeft Zij Haar tafel toegericht. Zij heeft Haar dienstmaagden uitgezonden, Zij nodigt op de tinnen van de hoogten der stad: Wie is slecht? Hij kere zich herwaarts! Tot den verstandeloze zegt Zij: Komt, eet van Mijn brood, en drinkt van den wijn, dien Ik gemengd heb." En Hooglied 5:1: "Ik ben in Mijn hof gekomen, o Mijn zuster, o bruid. Ik heb Mijn mirre geplukt met Mijn specerij; Ik heb Mijn honigraten met Mijn honig gegeten; Ik heb mijn wijn mitsgaders Mijn melk gedronken. Eet, vrienden, drinkt, en wordt dronken, o liefsten." Of lees Jesaja 25:6, alwaar gesproken wordt van een maaltijd van vet vol merg, over reine wijnen, die gezuiverd zijn.

Als de gelovige nu in het wijnhuis is binnen gevoerd door de werking van de Geest en zijn ogen geopend zijn om alles te zien, begint hij, zeer behoeftig, te roepen:

Ik verging van honger, ik begeerde en had niets, mijn ziel ging uit maar keerde ledig weder. Ik wist wel Vader, uit vroegere ervaring en het inwonen in Uw huis als een kind, dat er brood in overvloed was, alhoewel ik van honger verging, maar nu ben ik in Uw nabijheid, nu ben ik in het wijn huis, nu zie ik voedsel, nu zie ik de drank die de ziel laaft, en dat bent U, o lieve Heiland! Ik moet niet alleen tot U komen, maar ik moet op geestelijke wijze door het geloof Uw vlees eten en Uw bloed drinken." Eet en drink, o mijn ziel, u hebt vrijheid. Christus ziet het gaarne. Als u het niet doet, zult u geen deel aan Hem hebben. U moet nu eten tot u verzadigd bent en drinken en dronken worden.

Nu kunt u zich er een voorstelling van maken hoe graag ze eten, zich verkwikken en verheugen! De eigen bevinding zou het u kunnen verduidelijken. Al etend en drinkend roept de ziel het uit:

Nu verheug ik mij in U, mijn geliefde Heiland, mijn beminlijkste en zielsbekorende Immanuël. U wilt niet alleen een kleed zijn om mijn naaktheid te bedekken, maar voedsel voor mijn ziel om mij te voeden en laven. Ik ben in en met U verblijd; Uw uitnemende liefde vermeld ik meer dan de wijn," zie Hooglied 1:4. Dan weer zegt de ziel: "Nu zit ik, Heere Jezus, onder Uw schaduw. O wat zijn Uw vruchten, die ik afpluk endoor bijzondere toe-eigening eet, mijn gehemelte zoet! Wat een wonderlijk geluk! Wat een uitnemende zaligheid!" Of een andere keer: "O dierbare Jezus, U hebt een woord gesproken en de bevinding doet het mij naspreken: waarlijk Uw vlees is brood, Uw bloed is drank. Die ervan eten en drinken zullen in der eeuwigheid niet hongeren noch dorsten, Joh. 6:55.

U kunt zich voorstellen hoe graag de ziel hier wel tabernakelen zou willen maken, wat er zoal niet in haar om gaat en wat een zoet uurtje dit is! De bevinding alleen is de uitlegster ervan. Ik kan er maar enkele woorden over spreken tot de gelovigen.

- Oprechten, u moet niet denken dat het geloofswerk dan afgelopen is als het nog maar net een aanvang heeft genomen. Het is droevig dat wij om het ene uiterste te vermijden juist in het andere vallen! Velen, die zich hiertegen verzetten, die stellen dat er verzekering is in de natuur van het geloof (in mijn boek *De eigenschappen des geloofs* heb ik hierover een duidelijke verklaring gegeven), menen dat het geloof slechts een hongeren en dorsten is. Dat is wel zo bij het geloof in zijn begin, bij de eerste uitgangen, maar u moet meer hebben. U moet een geloof hebben, dat niet alleen vlucht tot Christus, maar dat men ook tot Hem komt. Dat men niet alleen tot Hem komt, maar Hem aangrijpt, en Hem niet alleen aangrijpt, maar dat

men zich in Hem zo inwortelt en inlijft, dat men de sappen en het voedsel van Hem, de ware wijnstok, deelachtig wordt. Men moet niet alleen een geloof hebben dat hongert, maar ook werkelijk eet. Bekijk dit en overdenk dit toch! Ik geloof, dat zij, die zich tegen het geslacht van God bezondigen en de kleine en zwakgelovigen bedroeven, zich ook bezondigen als zij hen in hun zwakheid koesteren, alsof ze genoeg zouden hebben en niet naar meer behoeften te staan!

- U moet maar in gedachten houden, dat u Christus niet spaarzaam moet eten en drinken of uzelf moet eigenen, maar Hem tot verkwikking, tot voeding, tot verzadiging moet toe-eigenen en gebruiken! Daardoor worden de krachten van uw geestelijk leven versterkt. Aangezien dit niet in het oog wordt gehouden, blijvende gelovigen als een geraamte van geestelijke magerheid. Velen zijn ziek, zwak en machteloos en worden niet sterker. God geve u en mij het geheiligde verstand en de gedachten om hier steeds aan te denken, dat wij, als we gaan bidden, onze ziel moeten gaan voeden door van Christus gelovig gebruik te maken en zich Hem, de gehele Christus, toe te eigenen. Dit is Zijn vlees te eten en Zijn bloed te drinken.
- d. Ten vierde, de gelovige komt in het gebed tot God door Christus. Door Hem kan hij met God gemeenschap oefenen en zich in God verlustigen. Hij is door Jezus Christus met God verzoend en bevredigd en daarom kan en mag de gelovige met God als een vriend vertrouwelijk en gemeenzaam omgaan. Dat hebbende heiligen gedaan. Henoeh wandelde met God, Genesis 5:24. Hiertoe zijn de vermaningen krachtig: zie Job 22:26 en Psalm 37:4. (Verlustig u in de Heere, enz.) Hier geeft God de gelovigen door het geloof iets te zien van een deel van Zijn deugden en volmaaktheden, alhoewel slechts als door een spiegel in een duistere rede. God zegt: "Ziel, niemand kan Mij in Mijn wezen zien, zelfs de engelen niet. Maar sterk u; Ik zal u Mijn achterste delen laten zien." En dan roept Hij helder Zijn naam en betekenis daarvan uit; Exod. 34:6-7: Heere Heere, God, barmhartig en genadig; lankmoedig en groot van weldadigheid en waarheid, Die de weldadigheid bewaart aan vele duizenden, Die de ongerechtigheid en overtreding en zonde vergeeft. De ziel roept uit in verwondering, verbaasdheid en geloofsvertrouwen: "O, want zijt Gij groot, Heere, en Uw naam is heerlijk op de ganse aarde; die Uw naam kennen, zullen op U vertrouwen, want Uw naam is een sterke toren, de steenrots, in welke ik ga om daarin te wonen; hierin ben ik veilig onder de bedekking en overschaduwing van Uw lieflijke volmaaktheden."

Dan komt God en zegt: "Terwijl gij doorgaans bezet zijt met zulke bekrompen en beperkte gedachten van Mij, kom, Ik zal u wat laten zien van de onuitputtelijke volheid van Mijn algenoegzaamheid! (Gen. 17:1: Ik ben God, de Almachtige, de El-Schaddai, de Algenoegzame God, niet alleen in en voor Mijzelf, maar voor al wat leeft; en dat niet alleen in de natuur, maar vooral in de genade. Al was uw gebrek zo uitgebreid als de aarde, zo diep als de zee, Mijn algenoegzaamheid wordt door het vervullen daarvan minder uitgeput dan de zee door het missen van het duizendste part van één druppel die aan de emmer blijft hangen." En de ziel zegt:

Och, ik ben daarvan overtuigd, mijn God! Ik ben beschaamd over mijn geringe gedachten over U. Ik ben als een groot beest bij U. O, wat zie en voel en verlies ik mijzelf in verwondering. Het ontbreekt mij aan woorden om het uit te drukken. De kennis is mij te hoog en te wonderlijk." Dan komt God en zegt: "Wees sterk; Ik zal u iets van Mijn wegen tonen, hoe wijs, hoe heilig, hoe goed ze zijn in de natuur en

de genade als u uw ziel in lijdzaamheid zou kunnen bezitten en het einde zou kunnen afwachten.

De atheïsten zeggen: "De wegen Gods zijn niet goed." (U zegt het zelf ook vaak van binnen als het u kwalijk gaat. Ja, soms komt u zover, dat uw voeten achteruit wijken en u met open mond zou zeggen: "Te vergeefs heb ik mijn handen gereinigd"!)) Dan opent God de Bijbelse geschiedenis, de geschiedenis van uw leven voor en na de bekering. Vervolgens begint de ziel te zeggen:

O God, ik ben onvernuftig. We hebben geen mensenverstand. Met het gehoord des oors heb ik u gehoord, maar nu ziet U mijn oog. Daarom verfoei ik mij en heb berouw in stof en as. (Vergelijk Job 42:5-6) Ik verander van beginsel. Ik zeg met mijn hele ziel dat alles wat U doet even goed is.

"Och mijn God, We hebben nu zoveel werk om de wijsheid blindelings te prijzen, dat ik geen tijd heb om aan te wijzen wat goed of kwaad is."

Dan komt God en zegt: "Nu moet Ik u eens mijn liefdehart openbaren. U denkt, dat, naar mate uw gesteldheid, werkzaamheid en gestalte is, Mijn liefde van welwillendheid verandert en meer of minder is. Maar wat denkt u nu? Ziet u niet, dat Ik u met een eeuwige liefde heb liefgehad? Dat Ik de Jehovah ben, dat Ik niet verander? Dat uw ontrouw Mijn getrouwheid niet te niet zal doen?"

"O ja, Vader," zegt de ziel, "nu geloof ik dat U de liefde zelf bent. Och, laat ik het altijd onthouden, om er niet meer aan te twijfelen."

Wij hebben maar enkele punten genoemd om u er iets van te laten zien hoe of de ziel zich tijdens het gebed in God verlustigt. Als u dat wel eens ondervonden hebt, weet u dat alles wat ik van deze zaak zeg, maar kort kan zijn, opdat ik het niet zou verduisteren door woorden zonder bevinding. Ja, u weet dat er nog veel meer te noemen zou zijn als ik maar niet zo bevreesd was dat het degenen die onder u nog in het vlees zijn allang verveeld heeft.

- e. Ten slotte. De ziel die op deze wijze in het gebed werkzaam is, begint nu te zeggen: *het oog is niet tot vermoeienis verzadigd van het zien noch het hart door het genieten. Ik zou wel boven willen zijn om mij zonder ophouden met Uw beeld te verzadigen, altijd en eeuwig. Doch is dat uw wil nog niet. Daarom, mijn God, moet ik mij opnieuw aan U verbinden om U te dienen, te lieven, te loven en te verheerlijken. Ik roep U tot een getuige, dat ik eigenhandig onderteken dat ik eigendom des Heeren wil zijn. Ik maak bij dit alles een vast verbond met U, ik verheug mij erop dat ik het met een gewillig hart doe; Uw liefde en de zaligheid van Uw dienst bekoren mij en dwingen mij. Ik wil U dienen, niet om daarmee iets te verdienen, maar uit een gevoel van mijn verlossing door Christus, in Wie ik alles tegelijk heb. Alles is het mijne, want ik ben Christus" eigendom en Christus is Godes. Aangezien ik een zoon ben, ben ik dus een erfgenaam van God en een mede-erfgenaam van Christus Jezus.*

Nu geliefden, zoveel moesten wij zeggen, terwijl de helft nog niet gezegd is. Er zouden veel aanmerkingen bij te voegen zijn, maar ik zal alleen maar zeggen, dat ik over het bidden in het geloof dat door de liefde werkzaam is, heb gesproken en niet zoals er meestal in grote dodigheid en geesteloosheid gebeden wordt. En als u alles nagaat, zult u al heel wat tot overtuiging vinden en zien dat, alhoewel wij onze gebedstijd waarnemen, wij maar heel zelden bidden in het geloof en zoals het behoort. Daarom is de ellende zo groot en de geesteloosheid zo verre gaand, dat

men zich gemakkelijk zonder bidden wijsmaakt, dat lagere trappen wel voldoende zijn.

Nu heb ik over het gebed in het algemeen gesproken en enkele zaken voorgesteld, opdat u zou kunnen zien hoe of wij in onze binnenkamer zouden moeten zijn en wat een heilige en voor de mens in zijn natuurstaat onbegrijpelijke gemeenschap en conversatie een gelovig mens met God houdt, en God met hem, in het gebed. Ik ben treurig als ik er aan denk, dat wij op deze wijze zo zelden werkzaam zijn.

Nu moeten wij in het bijzonder gaan spreken over het gebed zoals het in onze woorden voorkomt. Het is het gebed van *een gans ontblote bidder*.

Het hebreeuwse woord נָחַל dat hier wordt gebruikt, is zoals ieder taalkundige weet, een woord, dat in de wortel verdubbeld wordt. Zo'n verdubbeling is in het Hebreeuws van grote kracht. Dit om iets heel veel nadruk te geven aan de betekenis en die tot de hoogste trap te verheffen. Daarom hebben de taalgeleerden dit woord, dat verder slechts op één andere plaats wordt aangetroffen, vertaald in "gans ontbloot".

Hoewel het duidelijk is, dat in ons woord de wortel van het werkwoord wordt verdubbeld, bestaat er onder de taalkundigen een groot verschil van mening over de vraag wat het eigenlijke grondwoord is. De één denkt er zus, de ander zó over. De gedachten lopen uitéén. Toch lijkt mij de mening van onze geachte Statenvertalers de beste. Zij lezen in de wortel een woord dat "ontbloot" betekent, namelijk נָחַל "nudavit", dat wil zeggen: "heeft ontkleed". Dus moet "t zelfstandig naamwoord betekenen: *een naakte, een ontklede of ontblote*. En als dit wordt verdubbeld, wordt de betekenis tot de hoogste trap gevoerd, dus een geheel naakte, iemand die zelfs niet één vijgenblad heeft om de schande van zijn naaktheid te bedekken. Een "gans ontblote" hebben dus onze Statenvertalers geschreven. Dit is een zeer zinrijke betekenis, hoe we het ook opvatten, als we zien op de toestand der Joden in Babel, of als we de toestand bedoelen van een gelovig mens in het geestelijke, met God in het gebed verkerend, namelijk de betekenis van wat we het liefst willen, zonder het andere uit te sluiten. Alleen moeten we nog wijzen op de opmerking van onze geleerde landgenoot ridder Leigh, over het woord. Hij zegt, na de betekenissen opgeteld te hebben, dat het woord een overbrenging, metalepsis, betekent, iets uit te storten en te ontledigen. Wat ontleend is aan het ledigen van een vat, waarin iets was, maar dan zó, dat er geen druppel meer in blijft en de bodem duidelijk en helder gezien kan worden. Al deze dingen zijn duidelijk en kunnen tot illustratie van mijn bedoeling dienen om, zonder over de lichamelijke toestand van de Joden in Babel te spreken, het op vergeestelijkte wijze over te brengen op het gebed.

Nu denken wij, mijn geliefde vrienden, dat u, als u de betekenis van het woord hoort, zult begrijpen, dat ik het over een tweetal zaken moet hebben. Er is een *gedeeltelijke* ontbloetheid, een ontbloetheid die niet geheel is, en een *volkomen* ontbloetheid. Van beide zeg ik iets, maar span u hiervoor in, het zijn geestelijke zaken; gij moet erop letten.

Vooreerst wordt er niet gesproken van een gedeeltelijke naaktheid, of ontblote toestand waarin waar Christenen en nabijkomende Christenen in verkeren, ja zelfs ware Christenen in een gevoelloze toestand in zijn. Hoewel die in de grond oprecht zijn ontbloot, maar in de gestaltelijke of bevindelijk werkzaamheid, of gevoelige gewaarwording van hun ziel er niet altijd zo ontbloot voor God staan, vanwege dodigheid, die zich over hen uitspreidt. Maar wij spreken van een totale geestelijke ontbloetheid.

U zult nu zeggen: *kan dat nu wel zo zijn bij nabijkomende en ook in ware, maar dodige, Christenen? Leg ons dat eens uit, opdat wij onszelf zouden kunnen onderzoeken.*

Let er dan op, mijn geliefden, het zal een onderzoekend punt zijn, want velen kunnen enigszins ontbloot zijn, en nochtans de algehele of gehele bloetheid missen.

1. Er zijn bidders, die door algemeen licht, en door opvoeding en wat overwegingen die zij nu en dan onder het Woord ontvangen, zover in hun bevatting komen, dat ze

niet de bedoelde werkheiligen zijn, die menen dat hun eigen werk wel genoegzaam is om daarmee voor God te kunnen bestaan en daarom Zijn gunst verlangen. Nee, dezen zijn beter onderwezen. Ze weten van hun bevatting, dat een hoogmoedig farizeeër ongerechtvaardigd naar zijn huis ging, en dus zijn ze ontbloot naar hun eigen bevatting, maar niet in de grondgestalte van hun ziel. Ze verwerpen eigen gerechtigheid met hun mond en leggen hen het zwijgen op die ervoor pleiten. En ondertussen steunen zij erop; zij hebben al heel wat op met hun eigen werk, deugzaamheid en dergelijke en dat is het waarop ze een grond hebben om in het gebed tot God te gaan. Zij zijn niet arm, maar rijk. Ze kunnen wel begrijpen dat anderen benauwdheden hebben, terwijl ze in hun oordeel zo stipt niet zijn als zij. Dus zijn er onder deze bidders, die alleen in hun bevatting en niet in hun gestalte ontbloot zijn. Er zijn geen bitterder vijanden van de ware Godzaligen. Zij kunnen het er niet bij houden. Ze zeggen, dat die zoveel verbeelding en zoveel dweperijen hebben als ze uit hun diepe ellende geheel ontbloot bidden en spreken.

2. Zij die ten dele, dus niet geheel, ontbloot zijn, zijn degenen die, alhoewel ze het bidden uit sleur, opzeggen of lezen van formuliergebeden verlaten, nochtans maar bidden, of laat ik liever zeggen, enige aaneengeschakelde waarheden van de staat der gerechtigheid, van de staat der ellende, hoe of God mensen verlost door Jezus Christus enzovoorts opzeggen. En zo zullen ze in hun gebed systematisch de waarheid doorlopen, of ze schakelen bijzonder mooie bijbelcitaten aan elkaar en zeggen die op; of ze hebben een goed geheugen van de gestalten van Gods volk, zoals het tobben, licht en duisternis, hoogte en diepte en dat hechten ze aan elkaar en zeggen het op. En als die uitdrukkingen mooi zijn en de stembuiging beweeglijk, maken zij zichzelf wijs, dat ze kostelijk gebeden hebben en de mensen die het horen, denken dat eveneens. Ondertussen bidden ze niet uit en met het hart, doch zeggen slechts datgene op dat ze bestudeerd hebben, hetgeen ze van lieverlede tot een gewoonte hebben aangenomen. Zo verlaten ze de oude formuliergebeden, die zeer goed zijn (omdat ze rechtzinnige waarheden van God en de mens bevatten), om plaats te maken voor hun eigen formulieren, die bij lange na niet zo goed zijn. Als men formulieren wil opzeggen uit een boek of het geheugen, waarom dan die niet die beter zijn dan de onze? Maar men wil zijn eigen netten roken en zijn eigen garen offeren.

Ik denk, dat ik iemand hoor zeggen: *u spreekt daar zo over het overdenken en opzeggen van bestudeerde gebeden, keurt u dat dan niet goed? Is degene die zo doet niet ontbloot?*

Geliefden, ik houd zeer veel van mediteren en de voorbereiding tot het gebed. Daarin nemen wij kennis van onze noden, die wij met smeking zullen voorstellen. Wij moeten denken aan een goede orde die bij het gebed betracht moet worden ten aanzien naar de eigen omstandigheden en die van anderen. Maar dat is toch wel wonderlijk, dat men tijdens het mediteren een gebed gaat opstellen en dat op papier gaat schrijven en dit vervolgens uit zijn hoofd leert. Dat kan ik toch geen bidden noemen. Ik ken ook niet één voorbeeld van een bijbelheilige die dit deed. Ja, wat meer is, ik weet ook geen belofte in de Bijbel dat de Heilige Geest in vloed en kracht zal verlenen aan iemand bij het opstellen van gebeden en de uitspraak ervan. Daarentegen zijn er veel beloften van de Heilige Geest om ons bij het gebed zelf te helpen en bij te staan. Als iemand een andere opvatting heeft, dan kan ik dat niet helpen. Hopelijk zal God hem het openbaren. Het is mijn bedoeling slechts om te zeggen dat, hoewel men het gewone formuliergebed beëindigt, men nog niet ontbloot, volkomen ontbloot is, als wij ons gaan bedienen van formuliergebeden die van eigen maaksel zijn en niet uit ons hart

bidden, daarbij woorden sprekend die onze nood, als we daaraan ontdekt zijn door de Heilige Geest, ons oplegt om uit de diepte tot God te roepen.

3. Ook diegenen zijn niet volledig ontbloot tijdens het gebed, die uitdrukkingen gebruiken die hoger zijn dan de gestalte van het eigen hart. Geliefden, onze lippen moeten niet voor ons hart uitlopen. Ons hart en de gevoelige aandoeningen van ons hart moeten eerst in het binnenste van ons spreken. Dat, en niet anders of meer, moeten wij met onze lippen spreken. Anders zullen wij tot God liegen met onze lippen en een hypocriet of geveinsde zijn. Wat is een hypocriet? Dat is iemand, die zich anders voordoet dan hij is. Zo doet men bij het theater, waar men de persoon en de rol van een ander speelt en verbeeldt. Dit is echter het allermisdadigste bestaan in de Godsdienst. Het is niet anders dan een in praktijk brengen van atheïsme en verloochening van Gods alwetendheid en alomtegenwoordigheid, een veronderstellen dat God is zoals wij zijn, die alleen maar het uiterlijke zien dat voor ogen is. Dit is wat de mensen wordt verweten in Psalm 58. Dit was zo gruwelijk algemeen voorkomend in Laodicea, dat God hen uit de mond wilde spuwen, zie Openbaring 3. Wat zijn er toch een mensen die op wonderlijke wijze met hun mond het getal van hun zonden kunnen vergroten, zonder dat hun hart er inzicht of aandoening van ondervindt! En, wat nog erger is, de zonde is een lekkere bete voor hun tong. Wat zijn er ook velen, die spreken alsof ze het leven kennen, doch dood zijn, of die God loven zonder besef van hun nietigheid en onwaardigheid. De mond spreekt als een redenaar, maar het hart is stom, is niet bewogen. Zij hebben alleen enig genoegen in de welsprekendheid der mond en de gladheid en geslepenheid van de tong. Pas er voor op, waarde vrienden, iets tot God met de lippen te spreken dat hoger dan de gestalte van uw ziel is! De leugensprekers zal God verdoen; de man des bedrogs alsmede de man des bloeds is de Heere een gruwel, zie Ps. 5:7. Wat moet u dit voorzichtig maken opdat u niets boven de gestalte van uw ziel zult spreken, omdat als u het sierlijk, doch harteloos doet, God in u niets anders ziet als iemand die onschuldig bloed heeft vergoten! Houdt dit in gedachten, Godvruchtigen, het zal een bewaarmiddel zijn. De gebeden behoren kort en krachtig te wezen. Huichelaren, die onder de schijn van vroomheid, om hun gaven te openbaren aan anderen, zullen beteugeld worden. Het is ook een goed middel voor de Godvruchtigen, dat ze, als ze bij elkaar komen om te bidden en elkaar te stichten, er zorg voor zullen dragen dat alle ijdele gesprekken, geweerd worden. Ze moeten elkaar, de een na de ander, met de gebeden stichten met een korte uitboezemingen van hun zuchten. U zult het mij niet kwalijk nemen, dat ik vaak verwonderd ben, als ik let op wat in de gezelschappen vooraf gaat aan het bidden. U die er ook oog voor heeft zal er, zonder dat ik er meer over zeg, mee instemmen.

4. Ook die zijn niet geheel ontbloot tijdens het gebed, van wie de gestalte van het hart boven de uitdrukkingen is die ze hebben gebeden. Geliefden, zoals onze harten eerst moet spreken en onze lippen de spraak van het hart uitdrukken, zo moeten wij er ook op bedacht zijn dat onze woorden niet lager zijn als ons hart hoger is. Ook dan zijn we ernaast! Het is niet fraai, dat wij met uitdrukkingen als: wormen, ellendigen, nietigen, machtelozen en dergelijke komen, als ons hart een hoger denkbeeld heeft. Het zou beter zijn als we dat hoge denkbeeld aan God voorstelden, terwijl we overtuigd zijn dat het gruwelijk is dat wij om vernedering zuchten en niet als een vernederde tot God spreken. We hebben menigmaal gehoord, dat mensen zich uitgaven voor kleinen en tollenaars terwijl men bespeuren kon dat ze zich erin vergenoegden en hoogmoedig werden en anderen gingen misprijzen. De broeder die nederig is, zegt de apostel, roeme in zijn hoogheid; maar de broeder die hoog is in zijn gestalte en nederig in zijn

uitdrukkingen, moet zich over de verheffing zijns harten schamen, want hij is geen geheel ontblote. Boven een hoog hart kan een nederig kleed zijn, maar boven een nederig hart zal nooit een hoogmoedig kleed zijn. Zo kan in het gebed een hooghartige lage uitdrukkingen gebruiken, maar een nederige zal nooit hoge uitdrukkingen hebben. De tijdgelovigen bidden boven hun hart, maar de oprechte, de geheel ontblote, zal nooit boven, maar overeenkomstig zijn hart, en vaak zelfs lager dan zijn gesteldheid bidden, daar hij voor bedrog bevreesd is.

5. Ook die zijn niet geheel ontbloot, die niet diep ingeleid zijn in hun ellendige en jammerlijke toestand. Als God in een mens werkt door de Heilige Geest, leidt Hij hem in zijn ellende in. Ze zien, dat ze zo zijn als het Woord Gods hen beschrijft, en dat drukt hen. Ze hebben er innerlijk een smartelijk gevoel over, en dat maakt dat zij, zonder de woorden van een ander te ontlene, zelf naarmate dat ze hun gebrek gevoelen, als arme smekelingen spreken met hun eigen woorden en uitdrukkingen, die hun ellende, hen op het hart drukkend, overvloedig zal verschaffen. Zal een bedelaar, die arm, blind, kreupel en vol pijnlijke kwalen, en uitermate hongerig is, niet weten hoe hij zijn gebreken moet verwoorden, tenzij hij eerst naar een ander gaat om woorden te leren om zijn gebrek uit te duiden? Zal een zieke en gebrekkige veel tijd nodig hebben om aan zijn arts te vertellen wat of hem deert? Het is omdat men niet volkomen ontbloot is dat men zich van de hulp van anderen bedient, en dat men zo weinig aandoening heeft over zijn sleurgedbed, dat men zo genoodzaakt wordt zijn hart tot God op te heffen. De mensen beseffen niet, hoe diep ellendig ze zijn, en daarom weten ze niet wat het zeggen wil met David uit de diepte tot God te roepen of net als Paulus te zeggen: "Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen?" De nood leert en doet bidden, als wij die door het Geesteslicht leren kennen.

6. Ook zijn degenen die zich vergenoegen met de gebedsgaven, doch nauwelijks bekommerd zijn over de genade en de krachtige invloed des Geestes, niet volkomen ontbloot. Er zijn er, die een grote gebedsgave hebben en daarin velen overtreffen, die het nochtans aan werkzame genade ontbreekt. Iemand die niet volkomen ontbloot is, is zeer tevreden als hij de gebedsgave die hem verleend is, overvloedig in zich ervaart. Daarom gebeurt het menigmaal, dat de fraaist klinkende en zoetvloeiendste gebeden de meest geesteloze zijn! Iemand die werkelijk ontbloot is, is bedroefd omdat hij slechts woorden gesproken heeft. Degenen die niet ontbloot zijn, verkwikken zich en voeden zich met de as van hun gaven en met die van hun welluidendheid.

U zult zeggen: hoe kan ik het weten dat ik slechts bid met de gave des gebeds en daarmee tevreden ben, dus niet volkomen ontbloot ben?

Vrienden, de praktikale schrijvers die hierover hebben geschreven, verduidelijken dat voldoende. U kunt hen nalezen! Ik zeg nu alleen maar:

- A. Die met de gebedsgave bidden en daarmee tevreden zijn, zijn mensen van wie de gaven alleen werkzaam worden door oorzaken van buitenaf. Zijn er oordelen? Dan zoeken ze God. Het schijnt ernstig, maar als de nood verdwijnt, verflauwt het gebed. Is er gezelschap, dan bidden ze, als het mogelijk ware, wel een uur lang. Maar als ze alleen zijn, nog geen kwartier. De volkomen ontblote, wordt tot het gebed gedrongen door oorzaken, die van binnenuit daartoe aanzetten. Zulke mensen bidden in het verborgene meer dan in het openbaar.
- B. Degenen die met de gave alleen bidden en hiermee tevreden zijn, zijn wonderlijk tevreden als hun eigen hartstocht en die van anderen opgewekt wordt, alhoewel hun hart zelf koud, dor en geesteloos geweest is. Daarentegen stelt een volkomen

ontblote meer prijs op de waarachtige verootmoediging van het hart voor God, dan op grote, hartstochtelijke ontroering zonder de ware hartsverootmoediging.

- C. Die met de gebedsgave tevreden zijn, en dus niet volkomen ontbloot, zullen voelen dat, naarmate hun gave werkzaam geweest is, en als het ware tussen de rozen ligt, de droefheid die ze hadden, voorbij is gegaan. De gebedsgave is er de ene tijd meer dan de andere. Maar degene die volkomen ontbloot is, weet wat het zeggen wil zich doorgaans over zijn beste gebeden te verfoeien en te veroordelen. U kunt zelf wel zaken bedenken en die bij de reeds genoemde voegen.

7. Ook die zijn niet volkomen ontbloot, die tevreden zijn met het gedane gebed en daarmee tevreden zijn en rusten, alhoewel ze met God geen gemeenschap hebben beoefend. Als iemand niets heeft in zichzelf of bij zichzelf om van te leven of er van te kunnen bestaan, dan maakt hij zijn nood aan anderen bekend. Dat is ook nog niet genoeg. Hij houdt aan, hij worstelt, hij kan en wil niet onverhoord blijven. Zie David in Psalm 39:13. Er is een climax in zijn woorden: Hoor, HEERE, mijn gebed, en neem mijn geroep ter ore, zwijg niet tot mijn tranen; want ik ben een vreemdeling bij U. Het gaat hoger en hoger. Zie ook Psalm 28:2, en brengt u te binnen het gedrag van de arme weduwe, die zich geen rust gaf tot haar bede verhoord werd. Maar als men niet geheel ontgrond is, heeft men iets dat de ziel enig genoeg geeft, naast God, dan is men zeer spoedig tevreden. Dit zijn punten waaraan wij weten kunnen of wij maar ten dele of geheel ontgrond zijn. Moge God u hier inzicht in geven tot overtuiging.

Na gesproken te hebben over de *gedeeltelijke*, geestelijke ontbloting, moet ik nu overgaan om te spreken over de volkomen en algehele ontbloting, of, *van het gebed desgenen die gans ontbloot is*. Wij hebben alleen nodig vooraf een woord tot onderrichting te spreken. Toen wij over het gebed spraken, spraken wij erover dat men bidt zoals wanneer het geloof werkzaam is, volgens de natuur en niet belet door de kracht van het ongelooft. We hebben u dus kostelijke zaken voorgehouden, waaraan elk gelovige in mindere of meerdere mate kennis heeft. Toch gebeurt het menigmaal dat een waar christen in het heiligdom van Gods nabijheid niet wordt toegelaten, maar van verre moet staan. Het komt ook voor dat zijn geloof zwak is en door velerlei aanvallen bestreden wordt. De apostel spreekt over de goede strijd des geloofs die wij strijden moeten, en over een schild des geloofs, dat al de Godzaligen hebben, waarop de vurige pijlen van de satan worden afgeschoten. De ene tijd ketsen die eerder af dan de andere! U begrijpt dat de bidder de ene keer meer en de andere keer minder gelovig is. Dan moet hij van verre staan, dan weer wordt hij in de nabijheid toegelaten. Deze verandering van gestalten kan niet ontkend worden, of men moet de bijbelse waarheden verloochenen om de sleurgodsdienst op de troon te zetten boven en tegen Gods Woord en de ondervinding van al de heiligen vanaf het begin van de wereld tot deze tijd toe. Daarom is het wel te begrijpen dat ik, als ik in het bijzonder wil spreken over het gebed van een geheel ontgronde bidder, de verschillende gestalten naar de aard der dingen moeten toelichten. Spant u dan in, mijn geliefden.

1. *Een gans ontblote bidder*, of het gebed van een volkomen ontgronde, is een gebed waarin de bidder zich voor Gods aangezicht neerwerpt als een geheel machteloze en onbekwame tot de beoefening van enig godsdienstig werk, hoe klein het ook moge zijn, en dus nog meer tot het werk des gebeds. Als wij op onze leer letten, dan houden wij tegenover de pelagianen staande, dat de mens dood is in zonden en misdaden, dat hij geen macht in, van en door zichzelf heeft tot het goede, dat al zijn bekwaamheid van God afkomstig is. En dat God, wil de mens een plicht op een Gode behagelijke

wijze betrachten, in hem met kracht moet werken beide het willen en het kunnen, ja, al het welbehagen van Zijn Goddelijke wil en het geloofswerk. Maar zodra de meesten van hen, die zuiver in de belijdenis zijn, tot de praktijk overgaan, vergeten ze hun belijdenis en begeven zich tot het werk, alsof ze daartoe kracht genoeg zouden hebben. Ze menen dat het de mens stiet zozeer aan macht ontbreekt, dan wel aan wil en ernst en ijver. Maar het ontbreekt zowel aan het ene als aan het andere!

Mijn geliefden, ik weet dat het in de praktijk zeer moeilijk is om het midden te bewaren tussen de pelagianen en de quiëtisten of anderen die de mens volkomen lijdelijk maken. Er zijn wellicht mensen die volkomen lijdelijk zijn. U mag betwijfelen of dit in de praktijk zo is, alhoewel er geen stelling zo dwaas en onbezonnen is, of er zijn wel aanhangers voor te vinden. Toch is het nauwelijks te geloven, dat iemand ooit zo ver kan komen, dat zijn consciëntie zo verblind en uitgedoofd wordt (of hij moet onder de verharding zijn door een rechterlijk oordeel Gods), dat hij vast, zonder enige beschuldiging gelooft en vaststelt, dat hij niets doet, dat hij slechts een lijdelijk werktuig is, een instrument in de hand van een ander is die alles zo doet, dat hij alleen maar passief is en geen deugd of ondeugd beoefent en dus niet te bestraffen is voor enig kwaad noch enige beloning over iets goeds te verwachten heeft.

Ik zeg, dat ik nauwelijks geloof dat er overtuigde atheïsten zijn, die met een gerust gemoed geloven dat er geen God is. Er is immers de ingeschapen Godsdienst, door Gods hand en vinger in de mensenziel gedrukt? Het is een schaduwgevecht als we strijden tegen mensen die de aangeboren beginselen van zedelijkheid loochenen. Zouden er, hoewel we het niet vermoeden, toch zulke mensen zijn, dan zullen we de gulden middenweg bewandelen als we vast geloven en in de praktijk ervan uitgaan, dat de mens zijn daden verricht en dat hij alleen, en niemand anders, verantwoordelijk is voor het zedelijk kwaad van zijn daden, doch nochtans volkomen afhankelijk is van God. Want uit Gods hoogste volmaaktheid volgt zijn afhankelijkheid. Alle schepselen, zowel de hoogste orde der engelen als het geringste kruipende dier is in zijn wezen, eigenschappen en werkingen volstrekt afhankelijk van God, Die onafhankelijk is in Zijn wezen, deugden, volmaaktheden en werkingen. Dus, als men vast wil houden dat de mens werkelijk de tweede oorzaak is, kunnen we hem nooit te veel afhankelijkheid toeschrijven.

Na deze uitwijding wil ik tot de zaak komen: de ontgronde bidder maakt zich in zijn onbekwaamheid van God afhankelijk.

- a. In vooreerst volstrekt overtuigd dat God met het hart gediend moet worden, in geest en waarheid, en zijn ondervinding leert hem dat hij dodelijk onmachtig is. Het is zelfs niet onmogelijk uit zichzelf iets goeds te doen, maar zelfs onmogelijk iets goed te doen, dat hij zelfs niet in staat is om iets goeds te denken, niet een Gode welbehaaglijke gedachte in zijn ziel te veroorzaken of op te laten komen. Paulus leert dit duidelijk in 2 Kor. 3:5. Ik hoop dat u erop let, dat hij dat niet zegt van de mens vóór zijn bekering, noch van de mens die in de smart van de wedergeboorte worstelt, noch van een dodig christen, maar van zichzelf, terwijl hij allang bekeerd is, geen dodig, maar levend christen is, geen leek maar een leraar, ja, wat meer is, een apostel van het heerlijk evangelie, die al lang op de weg is, ijverig in alle plichten! Hij sluit zichzelf in en zegt: "Niet dat wij van onszelven bekwaam zijn iets te denken, als uit onszelven; maar onze bekwaamheid is uit God." Paulus wist van die nieuwe leer niet, die velen nu hebben, dat wij door het bezit der genade wat doen kunnen. Paulus, hoe oud en vergevorderd hij ook was, erkent dat zijn bekwaamheid, zelfs die om iets goeds te denken, uit God is.

Misschien zal iemand zeggen: wie zou daar tegen iets in kunnen brengen? Bij het ontvangen der eerste genade is de mens geheel lijdelijk, maar als hij begenadigd is, is ook zijn bekwaamheid uit God. Deels omdat hij het beginsel der genade heeft waarin het vermogen is om volgens de eigen natuur te werken, en deels omdat hij toch zijn invloed ten goede heeft om het te bewaren, zodat het uiteindelijk toch door zijn eigen natuur teweeg wordt gebracht. Het zou jammer zijn als iemand zijn godsdienst zou verlaten en plotseling tot de pelagianen overging, die immers zeggen dat Gods medewerking bestaat óf in een bewaring van de kracht der schepselen om te kunnen werken óf in een algemene aandrift tot het werken, die de gehele bepaling der daad aan het schepsel overlaat.

Een werkelijk bekeerd christen gelooft, dat Gods medewerking in de een schepsel en diens daden bestaat in een onmiddellijke voorafgaande en verordeneerde aandring en beweging van het schepsel tot dit werk. Het is zo: die ontgrond is, die ziet uit en die ziet reikhalzend uit om Gods onmiddellijke voorafgaande en verordeneerde aandring en invloed tot zijn gebedswerk te ontvangen, opdat hij, door God de Heilige Geest, als de eerste oorzaak, bewogen en bewerkt zijnde, ook zelf als een tweede oorzaak werkzaam mag zijn. Ik geloof dat de mens niets slechters of zondigers kan doen dan buiten de orde der schepping te gaan en zijn volstreekte afhankelijkheid van God in de praktijk loochent. Toch zijn er velen die dit doen, God bijna vergetend, of het moest in zeer bijzondere omstandigheden zijn om die in het gebed op te dragen en aan te dringen op de overtuiging van velen, doch degene die het opmerkt zal mij dit werk besparen.

- b. Verder, de ontgronde bidder, als hij zich in zijn onbekwaamheid voor God stelt, doet dat niet alleen in zijn onmacht, maar bovendien in zijn blindheid en onwetendheid om te kunnen bidden zoals het behoort. De praktijk van de meeste bidders gaat regelrecht tegen de praktijk van Paulus in! Hij zegt (Rom. 8:26) dat wij niet weten te bidden gelijk het behoort. De apostel, hoe groot hij ook was, sluit er zichzelf in. Toch is de praktijk bij veel mensen anders. Zij denken, dat ze het weten; ze kennen het gebed uit hun hoofd, en wat meer is, ze zijn in staat (zo groot is en de verbeelding van een hart dat niet verootmoedigd is) om gebeden voor anderen op te stellen. Vermetel gaan ze over tot een werk dat uitermate af te keuren is, waarin Gods gehele woord noch een gebod, noch een belofte is. Het is dus maar een eigenwillige godsdienst (en alle argumenten waarmee men eigenwillige godsdienst weerlegt zijn ook geldig voor iets dergelijks), wat voor schone naam men hieraan ook geeft om geringen en ongeoeffenden, de nazireeërs en jonge predikanten te hulp te komen.

Verfoei die hoogmoed! Verfoei hen die zich eraan onderwerpen! Het is zonder bevel, ja, zonder voorbeeld van de apostelen en zonder enige belofte uit Gods woord. Het is erg zijn tijd zo nutteloos te besteden, om de mensen af te trekken van de lering, leiding, invloed en onderwijzing van Gods Geest en ze bij de een of andere verwaande mens om scholing te sturen. Het is een schande voor studenten en jonge predikanten als ze zich hieraan onderwerpen. Als ze geheiligd zijn, moeten ze de Geest hebben, Die zal hen leren bidden. De apostel wist niet hoe hij bidden moest. Hij had noch gebruikte menselijke hulpmiddelen. Die waren bij de Kerk destijds niet in gebruik; ook zijn ze niet nodig voor hen, die de Geest en Diens onderwijs hebben. Gemakkelijk zou ik in de predikatie over deze tekst kunnen zeggen, dat niemand, zelfs de grootste en de heiligste niet, kan bidden zoals het behoort zonder de krachtadige onderwijzing en bekwaammaking van de Heilige Geest.

Maar, om kort te zijn, en omdat in *het genoemde geschrift van dr. Owen* dit onderwerp besproken wordt, zal ik dit eerste gedeelte besluiten met te zeggen, dat het gebed van een geheel hopeloze een gebed is, waarin de bidder zich als een machteloze en blinde gedraagt, ja ten enenmale onbekwaam is om van en uit zichzelf, zijn hulp en bijstand alleen en geheel van de Heere te verwachten. Dit door de krachtadige werking van de Heilige Geest in zijn hart, volgens de belofte van Gods Woord in Zach. 12:10 en uit kracht van zijn geestelijk zoonschap, Gal. 4:6.

2. Het gebed van iemand die in het geestelijke gans ontbloot is, is een gebed uit de diepte: (Psalm 130:1) "Uit de diepten roep ik tot U, o HEERE!" Jona riep uit de diepten der zee, maar de beroofde roept uit de diepte van zijn ellende. Hij is als een leeg gemaakt vat; hij roept uit de diepte van zijn ellende, die hij ziet en die zijn hart beklemd maakt. Dit doet hem bidden. O, wat zijn er een diepten waaruit hij roept! Diepten van blindheid, laagheid en dodigheid, maar ook wederspannige diepten van machteloosheid en onwilligheid, diepten onder de kracht van de één of andere begeerlijkheid. Ieder zal dit voor zichzelf moeten overzien, daar ik niet alles op kan noemen. Ik ben er zeker van dat niemand in de ware betekenis bidt, of hij moet in de diepten terechtgekomen zijn. Alleen God kan hem hieruit redden. Alhoewel men zijn gewone gebedstijden aan kan houden, ben ik ervan verzekerd dat, als wij niet uit de diepten roepen waarin we zijn en die we met aandoening gevoelen, dat wij nooit zullen kunnen bidden, en alles wat wij doen is maar sleurgodsdienst. Eerst dan gaat het goed, als de ene diepte tot de andere roept. De discipelen zeiden: "Gaat het U niet aan? Wij vergaan!" Jona's scheepslieden in de diepte baden niet uit sleur een oud gebed, maar ieder, omdat hij in groot gevaar was, uit het hart!

Ik zal u twee voorbeelden noemen die ikzelf heb waargenomen.

- Ik was volgens mijn aantekeningen, in december 1727 op zee met een schip uit Zwartewaal, waar 's morgens en 's avonds een gebed uit het boek *De Godvrezende Zeeman* werd gelezen. Er kwam een verschrikkelijke storm op, waarin meer dan veertig schepen rondom ons verongelukten. Wij konden zeven mensen van een ander schip aan boord nemen. Het lezen der gebeden hield op; ieder boog zijn knieën en riep tot God, Niemand ging zijn oude gebed prevelen. De kapitein, die nog leeft en nu in dienst van het land is en in Den Briel woont, weet dit.
- Het tweede geval was tijdens een rechtzaak. De veroordeelde was slechts in staat een formuliergebed voor te lezen, doch toen hem zijn doodvonnis aangezegd was, bad hij uit zijn nood, zoals ieder nog weet die erbij was. Daarom ben ik er zeker van, dat onze Godtergende gebedsplichtplegingen slechts als oorzaak hebben, dat wij onszelf niet kennen noch in de diepte van onze ellende wegzinken, want dan zou alles ons ontvallen en de nood zou ons doen bidden en bovendien woorden en goede redenen opgeven om die aan God in het gebed voor te stellen.

3. Het gebed van iemand die geheel krachteloos is, is een gebed waarin de bidder uiterst beschaamd en geheel schaamrood is. Zie Ezra 9:6: "Ik zeide: Mijn God, ik ben beschaamd en schaamrood om mijn aangezicht tot U op te heffen, mijn God". Als wij bewust zijn van de schuld die wij ten aanzien van iemand hebben, dan voelen we de schuld en hebben wroeging; maar als we in de nabijheid van de beledigde komen, dan worden we pas echt beschaamd en durven onze mond niet open te doen noch de beledigde aan te zien. Dat is de tollenaarsgedachte waarvan we lezen: Hij durfde zijn

aangezicht niet op te heffen. En wat de Kerk betreft: (Jer. 3:25) "Wij liggen in onze schaamte, en onze schande overdekt ons, want wij hebben tegen de HEERE onzen God gezondigd". Wij bedekken dan de schande niet, zoals Adam, met onze vijgenbladeren, maar die schande zelf bedekt ons en is zo vaak over ons uitgespreid, dat er niets dan schande zichtbaar is. Ik ben er menigmaal verwonderd over hoe slordige en wereldsgezinde christenen als hun verzocht wordt om in het gebed voor te gaan, direct durven bidden en zoveel vrijmoedigheid hebben, alsof ze niet aardsgezind zijn en familiale omgang met God hebben. Ik ben er zeker van dat de vrijmoedigheid die in de moeder van de schaamroodheid niet ontvangen is en daaruit niet te voorschijn komt, alleen maar vermetelheid is. Daarom moeten we er telkens op toezien: een geheel ontblote is schaamrood, want schaamte wordt geboren uit het gezicht van zijn schandelijke naaktheid.

4. Het gebed van een gans ontblote is er één, waarin de bidder afstaat van al zijn eigen gerechtigheid. Hij verwerpt die zelfs als een grond van aanneming, verhoring en verkrijging van enig genadegoed van de Heere. Hij ziet in, dat dit gebed, hoe of het ook wordt genoemd, niet dienstbaar kan zijn om hem in de ogen van God aangenamer te doen worden. Dit is wel iets waar onze werkheilige natuur en ons hart, als het niet verootmoedigd en tot het fundament toe afgebroken is, op verschrikkelijke wijze tegenop komen. Spant u wat in.

A. We hebben een opmerkelijke plaats, namelijk Psalm 143:2: "Ga niet in het gericht met Uw knecht; want niemand die leeft, zal voor Uw aangezicht rechtvaardig zijn". Onthoudt deze plaats goed. We gaan trachten die op te helderen. Dit is de zaak, die David bidt, namelijk dat God met hem, hoewel hij Gods knecht was, niet in het gericht wilde treden. De persoon die hier bidt, is geen huichelaar, maar een knecht van God. Het is geen pasbeginnende, maar een gelovige, een vergevorderde. Het was geen gewoon mens, maar een groot koning, een man naar Gods hart. Deze bidt, dat God niet met hem in het gericht wilde gaan. Dat wil zeggen: niet naar de strenge eis van Zijn volmaakte wet, noch naar Zijn strenge rechtvaardigheid en vlekkeloze heiligheid handelen. Niet alleen over zijn zondige daden (elk weet, dat als God dit zou doen de ganse wereld voor God verdoemelijk is), maar zelfs over de zonde die hem in het betrachten van zijn beste daden aankleefde, die, als God ze gadeslaat en er over in het gericht treedt, onnoemelijk zijn.

David vertelt de reden waarom hij bidt. Hij zegt: "Niemand die leeft, zal voor Uw aangezicht rechtvaardig zijn". Dus niet alleen hij, maar niemand, niet één van Adams nakomelingen, tot welke mate en trap van volmaaktheid ze in deze staat van onvolmaaktheid ook mogen komen, zou gerechtigheid worden, omdat God, Die naar waarheid oordeelt en recht oefent, niemand rechtvaardigen kan, òf hij moet in zichzelf, òf in een ander volmaakt zijn. Daarom staat onze psalmist van alles, wat hij had, als grond daarop voor God te kunnen staan, ten enenmale af, en verwerpt dat, en begeert, dat God op andere gronden met hem wil handelen.

Hoe ver de meesten, die met hun gestalten en aandoeningen zoveel op hebben, hiervan af zijn, laat ik de verstandigen oordelen en ik geef in overweging, of er juist met de mensen gehandeld wordt, als men menigmaal vragen aan hen stelt als: hebt u dat? Hebt u dat niet? Ons voornaamste werk moet zijn om de mensen niet naar binnen te drijven om wat in zichzelf te zien, en hen daarop, zonder directe geloofsuitgangen tot Christus, te doen rusten en denken dat ze om iets, dat in hen is, aangenaam zijn bij God. Willen wij de mens naar binnen drijven, dan moet dat

zijn om hem te overtuigen dat hij niet heeft waarin hij voor God kan bestaan. Zo worden alle gronden onder hem weggenomen en moet hij naar Christus worden gedreven. Zo wordt hij genoodzaakt niet alleen tot de Borg te vluchten, maar om Hem aan te nemen. Zo moet hij het geloof oefenen dat hij in Christus mag bevonden worden. Ik ben ervoor, dat alles in de juiste orde moet blijven; dat de gestalten en ontvangen genade nimmer tot een grond van rust of tot een Christus mogen gesteld worden. Maar laten ze, als bewijzen dat het geloof waardoor wij in Christus ingelijfd zijn, oprecht is, tonen zoveel als ze kunnen. Trouwens, wij kunnen voor God niet bestaan dan alleen in Christus. In Hem zijn wij Gode welbehaaglijk. (Zie vraag en antwoord 61 van de catechismus.) U moet nooit vergeten, dat alleen de genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus onze gerechtigheid voor God is. Ik ken geen andere gerechtigheid dan deze, noch bij aanvang noch bij voortgang. Wil God in het gericht treden, geen vlees zal gerechtvaardigd worden.

- B. De tweede plaats tot bevestiging van ons gezegde, (want hier moet ik op aandringen, omdat er mensen zijn, die zeggen, dat als wij het onze gedaan hebben, de vereiste conditie of voorwaarde volbracht is en wij omgekeerd van God iets mogen verlangen; doch dat is verkeerd), is Jesaja 64:4: "En al onze gerechtigheden zijn als een wegwerpelijk kleet". Deze plaats is zeer krachtig. Uitvoerig verklaren durf ik het niet, maar iets ter verduidelijking moet ik wel zeggen, daar er mensen zijn die trachten om ons deze plaats uit handen te nemen. In deze woorden hebben wij twee zaken:

* Het onderwerp, waar over gesproken wordt, is: *onze gerechtigheden*. Het is alles nodig, mijn geliefden, dat wij weten, wie hier spreekt of spreken. Er zijn er die menen, dat de Joden, na hun bekering tot Christus in de eerste tijd van de prediking van het Evangelie door de apostelen, hier de sprekende personen zijn. Dat zij, tot bekering gekomen, zeggen dat al hun gerechtigheden (of farizeese werkheiligheid) vóór hun bekering maar een wegwerpelijk kleet zijn. Ik geloof niet dat het mogelijk is om zo nauwkeurig te bepalen wie of hier spreken. Mij komt het 't waarschijnlijkst voor dat de profeet zelf en de besten van de heiligen met hem in de nood waarin zij zich bevonden en waarvan zij begeerden verlost te worden, de sprekende personen zijn. Ze geven duidelijk de woorden te kennen die Gods volk in het algemeen overweegt, namelijk dat ze, in plaats dat zij ook maar het kleinste vertrouwen op hun eigen gerechtigheid zouden hebben als iets, dat hen bij God aangenaam zou maken, dat ze die gerechtigheid verlaten en verfoeien als allergevaarlijkst in dit opzicht. En ik geloof, dat, zoals de profeet en beste gelovigen dit hier zo spreken, Gods knechten en waar volk ook zo zullen spreken in dergelijke omstandigheden, als er over een gerechtigheid, waarin wij voor God kunnen bestaan, gesproken wordt, en zo zullen blijven spreken tot het einde van de wereld.

De zaak waarover gesproken wordt, is onze gerechtigheid. Er is nu al enige tijd een verschil wat daaronder verstaan moet worden. Twee Nederlandse theologen hebben, mogelijk door het lezen van de Engelse kanttekeningen bij deze plaats, het aloude gevoelen en de verklaring verlaten en zijn het Roomse gevoelen deelachtig geworden. Die zeggen, dat we hier de werken moeten verstaan, die ze in hun natuurstaat deden, vóór hun bekering en vóór dat ze genade ontvangen hadden. Zij verstaan er de farizeese werkheiligheid onder, maar het zou te ver voeren om dit uitvoerig te behandelen. Degenen die deze plaats zo verklaren dat de beste werken der heiligen na hun bekering hier bedoeld worden, vinden zij maar domme en

onvoorzichtige uitleggers en daarom maken zij hen zwart. Zij verenigen zich met de uitspraken van het concilie van Trente, dat een vervloeking uitspreekt over degenen die stellen dat de werken in de natuurstaat en die voor het geloof en het ontvangen der genade, verdienen kunnen, maar die ook degenen vervloeken, die dat van de werken die door het geloof gedaan worden, stellen.

Geliefden, ik ben er verwonderd over dat een gereformeerd mens, laat staan een leraar in de Godgeleerdheid, zulke uitspraken kan doen en aan het papier kan toevertrouwen. Ik geloof dat al onze werken, voor de bekering en na de bekering, zo opgevat moeten worden. Zelfs de beste werken die wij doen, die door de genade en invloeden van de Heilige Geest, moeten hieronder verstaan worden, niets uitgezonderd van wat de heiligste en volmaakste mens ooit gedaan heeft of doen zal. Al de Hervormers, de Luthersens, zelfs de Roomsens (namelijk velen van voor het concilie van Trente) hebben dezelfde opvatting. Wie wil, kan hun uitleggingen bestuderen. Als men ze niet heeft, kan het werk van mr. Calovius over deze plaats bekeken worden.

Het is dus verwaand dat een gereformeerd leraar onze kanttekeningen zo durft tegen te spreken. Al deze waardige en ervaren mannen zeggen, nr. 19: *Onze gerechtigheden*, dat is, al onze beste werken of hetgeen wij goed gedaan zouden kunnen hebben. Het is dus op te vatten als: Indien U het naar de strengheid van Uw rechtvaardigheid zou willen onderzoeken, ons in onze eigen natuur aanzien buiten Christus... Zie ook zondag 24, waar op vraag 62 geantwoord wordt: "Daarom, dat de gerechtigheid, die voor Gods gericht bestaan kan, gans volkomen en der wet Gods in alle stukken gelijkvormig zijn moet, en dat ook onze beste werken in dit leven alle onvolkomen en met zonde bevlekt zijn". En ze brengen, behalve Psalm 143:2, ook Daniël 9:17-19 als bewijs aan. Ik voeg er nu niet meer aan toe.

* Deze gerechtigheden vergelijken ze met een wegwerpelijk kleed. De Godgeleerden Amama en Vitringa hebben veel moeite gedaan om de betekenis van het woord te verduidelijken. Wie er lust in heeft, kan het inzien. Na het overwegen van enkele vertalingen, - de een vertaald: een gescheurd en de ander een maanstondig kleed - lijkt het mij het beste te vertalen zoals onze Statenvertalers met: een wegwerpelijk kleed. Deze betekenis houdt alle andere in. Men wil dus zeggen dat onze gerechtigheid net zo min in staat is om de schandelijke naaktheid te bedekken, ja, dat die geen nut heeft om voor God te kunnen bestaan. Onze gerechtigheid is nutteloos en moet daarom weggegooid worden met een mannelijke wegwerping.

Tegenwerpingen zijn gemakkelijk te beantwoorden, hoewel ze met veel fraaie voorstellingen gebracht kunnen worden. Men zegt dan: *is dan hetgeen Gods Geest werkt en ons voor God aangenaam maakt een wegwerpelijk kleed?*

Ik antwoord: buiten de rechtvaardigmaking, buiten een grond waarom wij onze werken wel erkennen als bewijzen van de oprechtheid van ons geloof, maar in alle andere opzichten tot verkrijgen van de zaligheid, of om iets goeds van Gods verbond deelachtig te worden, zijn ze maar een wegwerpelijk kleed, Werkt Gods Geest ze in ons, dat is goed, maar al ons werk, door ons verricht, is onvolmaakt tot gerechtigheid. Moeten onze gerechtigheden niet in Christus" bloed gewassen worden? Moeten wij er geen verzoening voor zoeken? Daarom kan hetgeen niet volmaakt is, geenszins bij God tot oorzaak zijn waarom Hij ons enige weldaad schenkt. Christus alleen is de grond.

Een echte gereformeerde gelooft dat degene die Jezus Christus door het geloof bezit, Zijn volkomen zaligheid heeft. Zie art. 22 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis. En daarom heb ik de gehele zaligheid in gemeenschap met mijn Hoofd, zegt de ware Christen; ik acht al mijn gerechtigheden als een wegwerpelijk kleed, om er de geringste weldaad van God door te ontvangen.

We hebben deze tekst wat uitvoerig behandeld, omdat velen de heiligmaking, de goede werken en onze gerechtigheid buiten proporties verheffen. Is het niet in het begin, dan bij het vervolg. Ze willen die als een ondergeschikte oorzaak van de zaligheid zien. En wij kennen geen andere oorzaak dan Christus, en onze goede werken dienen niet om ons te zaligen, maar vloeien voort uit de zaligheid, die de gelovige door het bezit van Christus heeft, ja volkomen hebben moet, voordat hij een goed werk kan doen.

- C. Wij hebben nog een opmerkelijke tekst: Daniël 9:18. Daar is Daniël, een zeer gewenst en door God geliefd man, in zijn gebed werkzaam als iemand die geen grond meer heeft. Hij zegt dat hij zijn smekingen niet op zijn gerechtigheid neerwerpt, maar alleen op Gods barmhartigheid, die zeer groot is. Hij verlaat dan al zijn gerechtigheid omdat die ten enenmale onvoldoende is om hem de een of andere weldaad te geven, en hij vlucht naar Gods barmhartigheid, die groot is. Nooit zult u het ergens aantreffen dat een van de heiligen een wedereis bij God neerlegt van iets dat ze gedaan hebben, met het doel de zaligheid geheel of gedeeltelijk op die grond te begeren. Want nadat wij alles gedaan hebben, zijn we nog onnutte dienstknechten. Adam, in de staat der rechtheid, zou nooit een tegeneis gehad kunnen hebben, als God met hem geen verbond had opgericht. En ik ben er zeker van, dat God nooit in Zijn Woord een verbond met ons opgericht om ons de zaligheid geheel of gedeeltelijk te schenken op grond van onze beste werken. Wij hebben de zaligheid uit genade, door deel te hebben aan Christus, ons Hoofd.

- D. De vierde en laatste plaats die ik hierbij noem, is Fil. 3:7-8. "Maar hetgeen mij gewin was, dat heb ik om Christus" wil schade geacht. Ja gewisselijk, ik acht ook alle dingen schade te zijn, om de uitnemendheid der kennis van Christus Jezus mijn Heere; om Wiens wil ik al die dingen schade gerekend heb, en acht die drek te zijn, opdat ik Christus moge gewinnen." Er waren wettische leraars, die overal de kerk in beroering brachten. Te Antiochië begonnen ze; ze beroerden de gemeente te Galatië en Filippi, lerend dat de goede werken enige invloed op de rechtvaardigmaking hadden.

De apostel gaat hen bestrijden; hij noemt hen de honden, de kwade arbeiders, de versnijding. Nooit spreekt de apostel tegen iemand zo heftig als tegen deze mensen, die een mengelmoes van Wet en Evangelie maken. Hij kan ze niet verdragen; hij gaat hun zielbedervende leer weerleggen, en doet het zoals op andere plaatsen, uit eigen bevinding. En daarom, nadat hij al het werk van de morele en ceremoniële wet opsomt, dat hij voor zijn bekering deed, zegt hij in vers 7 dat, toen God hem bekeerde, hij in plaats van voordeel nu zijn goede werken als schade zag, als onnutte ballast, die buiten boord geworpen moest worden alvorens hij Christus kon gewinnen.

Nu zou iemand kunnen zeggen, *daar hebt u goed aan gedaan Paulus, maar nu u een oud man bent, zoveel gearbeid, gebeden en gepredikt hebt en een middel bent geweest bij de bekering van zovelen, nu u zoveel slagen hebt gehad, in zoveel*

gevaren geweest bent en nu bijna als een dankoffer opgeofferd staat te worden, denkt u niet dat dit alles u aangenaam maakt voor Zijn vierschaar?

Nu geliefden, de apostel wil dat juist tegengaan en duidelijk tonen dat hij niet van gevoelen is veranderd, dat hij alle dingen liet varen om voor God te kunnen bestaan en wil laten zien dat hij, zoals hij de Heere Jezus heeft aangenomen ook op dezelfde wijze in Hem wandelen bleef. In vers 8 wil hij dat duidelijk en met grote aandrang aantonen. Elk woord is gewichtig. We hebben ze al eerder verklaard; daarom slechts enkele woorden.

- Allereerst moet het u opvallen, dat waar de apostel in het vorige vers in de verleden tijd sprak, hij nu de tegenwoordige tijd gebruikt. Hij vertolkt zijn gevoelen als een oud, ervaren christen en uitmuntend apostel. Hij zegt: *ik acht*; ik heb het niet alleen geacht, ik blijf nog bij mijn gevoelen. Hoe meer ik het overdenk, hoe ijveriger ik word; ik wil er bij leven en sterven. *Wel wat is dat Paulus, wat gij gevoelt? Wat gij oordeelt?*
- Hij zegt in de tweede plaats, *alle dingen schade en drek te achten*. Hij sprak in het vorige vers bepaald van dingen, die hem gewin waren. Naar zijn gedachten in de onherboren staat; maar nu spreekt hij onbepaald van alle dingen. Dus niets wat wij bedenken, is uitgesloten: zijn bidden, vasten, prediken, lijden, ja alle ingestorte genade en wat hij bezit, want Gods rechtvaardige daad is op geen ding in de mens, behalve op hetgeen door de Heilige Geest is gewrocht. Dit rust zelfs niet op het geloof als een werk, maar alleen op de gerechtigheid en de genoegdoening door Christus, die door God is geschonken aan de mens en op zijn rekening is gesteld en die het geloof ontvangt en zichzelf in het bijzonder toeigent.
- In de derde plaats acht Paulus *alle dingen* die ik genoemd heb schade en drek, niet als zodanig, maar ten opzichte van de rechtvaardigmaking, als een gerechtigheid, waarin hij voor God bestaan kon.
- En dus bedoelde hij, en dat deed hij in de vierde plaats, *om Christus te gewinnen en in Hem gevonden te worden*.

Wij hebben dit vierde punt, waarin de ganse ontgronding bestaat, uitvoerig behandeld, omdat er zelfs in de beste mensen een natuurlijke neiging is om het eigen werk in de praktijk enigszins in rekening te brengen. Was dat nu maar heimelijk, zonder de leer der waarheid in de praktijk te benadelen, dan zou ik erover kunnen zwijgen. Maar als men door zijn stelling af gaat wijken van de leer der Reformatie en de mensen tracht wijs te maken, dat zij, de voorwaarden betracht hebbend in de vierschaar Gods een tegeneis hebben, dan gaat dat te ver en wijkt dat geheel af van de leer der Reformatie en de praktijk der heiligen die in Gods Woord beschreven is. Want ik ben er zeker van dat men er van de heiligen in Gods Woord niet één als bewijs kan nemen. Nooit hebben zij een dergelijke eis bij de Goddelijke vierschaar ingebracht na het volbrengen van welke voorwaarde of conditie ook.

Nadrukkelijk is de uitspraak van Job in dit verband, een man van meer heiligheid dan de heiligste van de voorstanders der voorwaarden die thans op aarde in leven is. Zie hoofdstuk 9:20-21. "Zo ik mij rechtvaardig, mijn mond zal mij verdoemen; ben ik oprecht, Hij zal mij toch niet verkeerd verklaren. Ben ik oprecht, zo acht ik toch mijn ziel niet; ik versmaad mijn leven." Of Spreuken 20:9: "Wie kan zeggen: ik heb mijn hart gezuiverd, ik ben rein van mijn zonden?" Als wij onze gebeden gaan besluiten, verzaken wij dan niet al hetgeen wij gedaan hebben, als was het door genade en hulp van de Heilige Geest gedaan, en zeggen en betuigen wij niet, dat wij de verhoring van onze gebeden alleen begeren en verwachten uit loutere genade, om de altijd

evenwaardige verdienste van Christus? Of is dat maar een uitspraak uit gewoonte geworden, zonder zin of betekenis? Zijn onze gebeden: inanes sine mente soni? (lege klanken, zonder zin?)

Iemand zal misschien willen zeggen: *de heiligen hebben wel degelijk hun gerechtigheid in rekening gebracht.*

Mijn geliefden, zonder er lang bij stil te staan, zeg ik alleen maar dat wij het verschil moeten zien tussen enerzijds het laten gelden van onze gerechtigheid in Gods vierschaar om daardoor een weldaad van God te ontvangen, en anderzijds onze oprechtheid aan God voor te stellen, als wij gelasterd worden, voor huichelaars worden uitgemaakt en verdrukt en beledigd worden. Alle teksten waar Nehemia, Job, Hiskia en anderen dit doen, moet u als zodanig opvatten.

Wij hebben tot bewijs van de verklaring die wij van alle teksten die we tot staving hebben bijgehaald, - dat een gans ontblote bidder zijn eigengerechtigheid verwerpt - de uitleg van al de oude Godgeleerden, bijzonder over deze laatste tekst, namelijk Calvijn, Zanchius, Beza, Musculus en Davenantius, die één van de Dordtse vaders was; van doctor Owen *over de Rechtvaardigmaking* en vooral van Richard Vines in zijn traktaat: *Christa Christians Gain, Christus het gewin eens Christens*. Als dit werkje nog niet is vertaald, is het te wensen dat het spoedig zal gebeuren.

Wij hebben bij alles wat we over onze goede werken gesproken hebben, alleen gesproken om u te laten zien wat de waarde ervan is in de vierschaar van God. Dus niet om de dankzegging van die werken of het nut daarvan in ander opzicht tekort te doen. Wij willen echter bij onze leer blijven en ze nooit de plaats van Christus te laten innemen. Al wat onze leer hiervan zegt, is kort samengevat te vinden in het antwoord op vraag 86 van onze catechismus: *"Daarom, dat Christus, nadat Hij ons met Zijn bloed gekocht en vrijgemaakt heeft, ons ook door Zijn Heilige Geest tot Zijn evenbeeld vernieuwt, opdat wij ons met ons ganse leven Gode dankbaarheid voor Zijn weldaden bewijzen, en Hij door ons geprezen worde. Daarna ook, dat elk bij zichzelf van zijn geloof uit de vruchten verzekerd zij, en dat door onzen godzaligen wandel onze naasten ook voor Christus gewonnen worden."*

Daar is niet één woord van een eis van onze kant, om door enige volbrachte voorwaarden, enig genadegoed, tot de zaligheid behorend, te eisen. En laten we degenen maar laten gaan, die op andere gronden dan onze catechismus de noodzakelijkheid en nuttigheid der goede werken of eigen gerechtigheid aandringen.

5. Het gebed van *een gans onblote bidder*, is een ernstige smeking en roep tot God, om in zijn consciëntie te gevoelen verlost te worden van de schuld die hem beangstigt, benauwd en bitter verlegen maakt. Losbandige mensen hebben een consciëntie met een laag eelt. Maar de heiligen, als ze beschuldigd worden, hebben angst, smart, droefheid en rusteloosheid. Zie het in Psalm 38 en elders. Wij zullen het ophelderen aan de hand van het korte doch krachtige gebed van Hiskia in Jesaja 38:14: *"O HEERE, ik word onderdrukt, wees Gij mijn Borg."* De tekst kunnen wij nu niet verklaren, maar onze bedoeling zullen we ophelderen.

- U hebt hier een beschrijving van de staat waarin de koning zich bevond op zijn ziekbed, hetwelk naar zijn idee zijn doodsbed zou worden. Hij was onderdrukt. Dit woord is van geweldige betekenis. Het betekent niet alleen drukken, maar onderdrukken. Anderen vertalen met: het heeft mij geweld aangedaan. En als wij het na gaan, schijnt het dat het woord te kennen moet geven, dat iets, dat zwaarwichtig is, drukt met een onweerstaanbaar geweld. Wat was het nu, dat hem met zo'n geweld onderdrukte? Er zijn er, die alleen aan zijn ziekte en

waarschijnlijke dood denken, die volgens de aard der kwaal zal volgen. Dat wil ik niet uitsluiten, maar ik geloof dat er wat anders was dat de grootste en geweldigste onderdrukker geweest is, namelijk het gezicht en het benauwde gevoel van deze of gene zonde, waarvan hij de vergiffenis niet levendig gevoelde, maar die hij zwaar, benauwend en beangstigend voor zijn gemoed gevoelde. Want zonder dit is de dood niet onderdrukkend en benauwend, maar de beste en blijfste dag die iemand ooit meegemaakt heeft. Daarom hebben alle heiligen, als er geen dood werk op hun consciëntie lag, daarnaar met onderworpenheid verlangd. Het is ongetwijfeld een teken dat wij dodig en aardsgezind zijn, of er moet een zonde of dood werk zijn, waarvan wij de vergiffenis voor onze consciëntie niet gevoeld hebben, als wij er ook niet naar verlangen.

- Dit drukt Hiskia met geweld; het deed hem geweld aan en overweldigde hem, zodat hij onder de geweldige verdrukking kwam te liggen. Hoe benauwend dit is, weten diegenen het beste, die het eens gevoeld hebben dat hun zonden als aan hun nek gebonden zijn. Zij weten wat het zeggen wil, te proeven en te smaken hoe kwaad en bitter het is tegen de Heere gezondigd te hebben. Onder zo'n zwaar drukkende last van schuld, die hem naar het scheen, in de onderste der helse benauwdheden zou doen verzinken, neemt hij zijn toevlucht tot de Heere, de Jehovah; wij zouden wel kunnen zeggen: tot de Drie-enige Verbonds-God. Tegen Hem immers wordt de zonde alleen begaan, en de bidder die geen grond meer heeft, komt enkel en alleen tot Hem, om verlossing van schuld in zijn consciëntie te zoeken en te ontvangen. Daarom is in Psalm 51:6 te lezen: "Tegen U, U alleen, heb ik gezondigd en gedaan wat kwaad is in Uw ogen; opdat Gij rechtvaardig zijt in Uw spreken en rein zijt in Uw richten."
- Evenwel, wegens de volgende bede schijnt het het beste te zijn, dat wij hier met name denken aan de Zoon van God, de Tweede Persoon, die genaamd wordt de Heere onze Gerechtigheid. Zo toont Hiskia, als een geheel ontblote bidder, dat, zoals hij wist, niemand in Gods gericht staan kan, als Hij de zonde gadeslaat, dat hij ook wist, dat de Zone Gods Zijn hart gericht had om als Borg tot God te naderen, en daarom begeerde hij, dat Hij zijn Borg mocht zijn. "Wees Gij mijn Borg," zegt hij. Er bestaan bij de taalkundigen heel wat gedachten over de vertaling en de uitlegging van het laatste gedeelte der woorden, hier door Borg vertaald. Er zijn er die het vertalen met: weef mij uit. Dan zou hij zijn leven vergelijken met een web, dat nog niet geheel klaar is, dus begeerde hij verlenging van dagen. Als dit op ons leven wordt overgebracht, is het een prachtig zinnebeeld, want onze dagen worden bij een weversspoel vergeleken. Dus is de levenstijd een web, door het voortdurend heenvlieden van onze dagen, die sneller voorbijgaan, ten opzichte van de weg van ons leven, dan dat die spoel heen en weer gaat van een eigenlijk web. Het kan wel zijn, dat dit niet uitgesloten moet worden; maar zoals ik in het begin reeds gezegd heb, zo meen ik, dat er nog meer mee bedoeld wordt.
- De Engelsen vertalen het op twee manieren. Aan de ene kant spreken zij over het oplichten van een zwaar drukkende last. Dat is goed bedoeld, maar te onbepaald. Niemand kan van God verlichting ontvangen wegens Zijn strenge rechtvaardigheid, tenzij er eerst voldaan wordt. Daarom hebben ze in de tekst: onderneem voor mij. Hier wordt iemand bedoeld die bereid is om voor anderen iets te ondernemen. Zo iemand wordt de borg van die ander genoemd. Zo hebben onze vertalers het woord hier en op andere plaatsen met Borg vertaald. De verklaring van de Engelse kanttekenners, die de heer Vitringa in zijn verklaring van deze plaats heeft gevolgd, is kenmerkend. Ze zeggen, dat wij ons verbeelden

moeten, dat de zinspeling ontleend is aan een persoon die schuldig is. Hij wordt door de gerechtsdienaars overvallen, bij de keel gegrepen. Zij eisen de betaling of voldoening van de schuld; zij trappen hem en maken hem met slagen angstig. Ze slepen hem mee om hem in de gevangenis te werpen en op te sluiten. Deze persoon kan niets doen om uit de handen der geweldenaars vrij te komen en roept tot ieder die hij ziet: om Gods wil, heb medelijden met mij en wees mijn borg.

- Wij hebben deze betekenis wat uitgebreid. Het is niet moeilijk om te bedenken hoe Hiskia en elke verloren bidder gesteld is, als hij roept om vergeving van de schuld. Niemand, hoe schuldig hij ook is, roept al bij het begin, noch in het vervolg dat de schuld drukt. Krachtiger is de roep als de schuldeiser de schuldige bij de keel grijpt dan op het moment waarop men de schuld vaststelde en bij overtuiging werd waargenomen. Wat is de behandeling van zo iemand door de schuldeisers of gerechtsdienaars akelig! De ziel weet dat er een Borg is. Men valt Jezus als Borg te voet; men roept tot Hem en grijpt Hem aan met het verzoek om Borg te willen zijn. Er wordt geklaagd, geweend, geworsteld en aangehouden, totdat men voelt dat Zijn ingewanden rommelen en dat Hij besluit Zich te ontfermen. Men mag dat in het hart gevoelen. Het geloof, vrienden, dat mij mijn zonden vergeven zijn, dat niet geboren is na zo'n aankleving en worsteling om vergeving van zonden te ondervinden als zo'n hopeloze het heeft, is meestal voor verdacht te houden.

Iedere verstandige kan de zinspeling, die uitermate betekenisvol is, uitbreiden. Mijn opzet laat het niet toe hierop verder door te gaan.

6. Het gebed van iemand die zijn hart zo uitstort, is een gebed, waarin hij zich met buigzaamheid van het hart, dat als was gesmolten is, beklagt. Wanneer hoorde God Efraïm? Niet voor hij in deze gestalte kwam. Dan, en het is opmerkelijk, staat er dat God hem niet alleen hoorde, maar: "We hebben wel gehoord (of horende heb Ik gehoord), dat zich Efraïm beklagt", Jer. 31:18. O, wat een diep inzicht heeft de bidder van de ellende, waarin hij gedompeld is, van zijn dwaasheid, blindheid, ondankbaarheid en volkomen verkeerdheid! Wat zijn zijn uitdrukkingen krachtig! Wat smelt zijn ziel in hem! Velen zingen klaagliederen over anderen, maar als het onszelf aangaat, dan weten zij, die het tederst en gevoeligste zijn, wat het is om zich voor God in het gebed te beklagen. De plaatsen hebben wij niet zonder zegen verklaard, en u hebt het met aandoening gehoord. Ik voeg er nu niets meer aan toe.

7. Het gebed van zo iemand is een gebed, waarin de ziel met de allerinnigste aandoening smacht naar de gemeenschapsoefening met God. Het is hem er niet om te doen om maar iets van God te ontvangen, maar om God Zelf te genieten en een nauwe en vertrouwelijke omgang met Hem te oefenen. Mist hij dit, dan bereikt hij het beoogde doel niet en is hij droevig en zonder verkwikking, terwijl zijn ziel in het verrichte werk niet kan berusten. Krachtig zijn de uitdrukkingen der heiligen en zinrijk hun zinspelingen, om deze innerlijke aandoening van de ziel te kennen te geven. Ik kan daarom niet beter doen, om u er een besef van te geven, dan dat ik enkele uitdrukkingen van de heiligen bijeen breng en verklaar. Zie bijvoorbeeld Psalm 22:15-16. Daar spreekt de Messias, en Hij geeft de toestand van Zijn menselijke ziel onder de verberging van Gods aangezicht te kennen. Hij zegt: *"Ik ben uitgestort als water, en al mijn beenderen hebben zich vaneen gescheiden; mijn hart is als was, het is gesmolten in het midden mijns ingewands. Mijn kracht is verdroogd als een potscherf, en mijn tong kleeft aan mijn gehemelte; en Gij legt mij in het stof des doods."*

Waar vindt men, als wij landen en steden doorreizen, zulke mensen, die het missen van God, en dat ze tot Zijn gemeenschap niet toegelaten worden, zo ter harte gaat, dat ze krank van liefde zijn, dat hun hart als water uitgestort is, en zo week als gesmolten was? En toch, de algemene klacht is over de verberging van Gods aangezicht. We hebben voor hen niet zoveel respect, die uit de hoogte spreken, die het altijd goed hebben. Zo'n geslacht komt nu steeds meer op. Want die het altijd ruim hebben, en altijd naar ze voorwenden, gelovig zijn, daar zeg ik over dat bij niet één heilige in het Woord dat terug te vinden is. Die het altijd goed hebben, daarvan staat bij mij vast, dat ze het nooit goed gehad hebben en dat ze maar grootsprekers zijn, waarvoor de heiligen moeten oppassen en schuw zijn.

Met één woord, u kunt opmaken, dat als ze, hoewel wettische beschuldigingen het hart benauwen en als een steen veranderen, God zo missen, zij Hem in geen dertig, dagen gezien hebben, het hart bedrukt wordt, smelt en als water uitgestort wordt. O, die onuitsprekelijke aandoening en dat innerlijk verdriet, wat zijn die groot! Psalm 42:2-3: "Gelijk een hert schreeuwt naar de waterstromen, alzo schreeuwt mijn ziel tot U, o God! Mijn ziel dorst naar God, naar den levenden God; wanneer zal ik ingaan, en voor Gods aangezicht verschijnen?" De zinspelende is krachtiger dan de woorden die wij of een ander levend schepsel in aandoenlijke woorden kan uitdrukken. Gevoel is hier de zaak; die het ondervonden heeft, weet het. En alhoewel een verkeerde wijsbegeerte zegt, dat wij alles wat we duidelijk begrijpen, beschrijven kunnen, moeten we ons daaraan toch niet storen. Nee, de duidelijke denkbeelden, die wij uit de opschudding, het gevoelen en gewaarwording hebben, moeten op z'n minst uitgezonderd worden. En of wij nu duidelijker denkbeelden hebben dan door de gewaarwording uit het gevoel, daar wil ik nu niet over redeneren. Hoe zal iemand zijn pijn beschrijven, zoet of zuur, rood of zwart? Woorden betekenen niets als het om deze zaak gaat. In een beschrijving moet men van de zaak, die beschreven wordt, hoewel men ze nooit gezien noch gevoeld heeft, een helder denkbeeld kunnen maken. En al onze gecombineerde denkbeelden, hebben wij alleen uit sensatie, met dien verstande dat ze hun oorsprong daaraan ontleen. Daarom zeg ik, dat deze aandoeningen niet kunnen worden verstaanbaar gemaakt door woorden, tenzij wij er enige ondervinding van hebben opgedaan. De psalmist vergelijkt het bij een sterke aandoening van een hert, dat zeer dorstig is. Die dorst is door een intensieve achtervolging veroorzaakt. De dorst is zo groot, dat men hijgt zoals men buiten adem is. Men zal bezwijken als er geen verkoelend water wordt toegediend. Zo wordt het in het Engels uitgedrukt, panteth. Zo was ook zijn ziel aan het schreeuwen naar de levende God.

En opdat wij niet zouden denken, dat zijn aandoening uit gemis en zijn begeerte tot nabijheid minder was, zegt hij op een andere plaats: "Mijn ziel bezwijkt van verlangen." Dit alles nu was niet alleen om iets van God te genieten, enige weldaad te ontvangen, maar om de genietingen van God Zelf, en om gemeenschap met Hem te beoefenen. Het is geen wonder, want de ziel van een oprechte heeft eerder geen rust, geen voldoening, geen verzadiging. Allen, die uit een geheel ontblote gestalte bidden, zullen hun zegel hieraan hangen.

8. Het gebed van een gans ontblote is een gebed, waarin de bidder zijn verzoek en bede niet alleen voorstelt, maar op het verhoren aandringt, gelden doet, met smekingen, tranen, drangredenen en de allersterkste worstelingen, die vanwege hun sterkte genoemd mogen worden: worstelingen Gods. Toch, de drangredenen die een ontblote gebruikt, zijn onderscheiden van die van een wettisch mens, omdat deze niets weet van de verplichtingen om te werken. En als het werk gedaan is, doet hij een tegeneis, om hetgeen daarop beloofd is, terug te eisen. Zo eisen zij hun arbeid streng,

zie Jes. 58:3. Maar de mens zonder grond gebruikt in zijn gebed drang- en pleitredenen van geheel andere aard. Die zijn afkomstig uit hun grote en diepe ellendigheid. Als zij om vergeving bidden dan zeggen zij niet: "Vergeef ze mij, omdat ik ze beleden en betreurt heb, maar met David, in Psalm 25:11: "Vergeef mijn ongerechtigheid, want die is groot." En daarom, waar de zonden groot en veel zijn, kan de genade des te meer verheerlijkt worden. Ze komen met vele citaten waar de belofte gedaan wordt aan de murmureerders, de stijven van hart, en die verre van de gerechtigheid zijn. Zij ontlene daaraan hun drangredenen, terwijl ze aan de Heere de vraag stellen: *"Heere, wilt Gij aan mensen, die zó gesteld zijn, Uw genade bewijzen? O, zo één ben ik er. Is het niet Uw woord, Heere? Mag ik daar geen staat op maken? O, het geschiede mij naar Uw woord. Alhoewel Gij het niet om mijnentwil hoeft te doen, om Uws woords wil, waarop Gij mij hebt doen hopen."* Altijd moeten wij aan Mozes' gebed denken, en de redenen die hij aanvoerde om de verhooring te verlangen. Overdenk maar eens Ex. 34:9.

9. Het gebed van iemand die geen grond meer heeft, is een gebed, waarmee de bidder, die enige toenadering tot God vindt, niet voldaan is. Hij kan er niet op rusten en verkrijgt vrijmoedigheid om aan te houden en te blijven worstelen, ja om een God, Die Zich enigermate doet kennen, niet te verliezen, totdat hij de zegen ontvangt en het beoogde verkrijgt. Dit is duidelijk te zien bij Jacob, Gen. 34:24-29. Wij moeten de geringste blij van Gods gunst voor groot houden en de dag der kleine dingen geenszins versmaden. Maar terwijl God met Zijn volk gemeenschap wil oefenen en hen schenkt niet alleen te proeven dat Hij goed is, maar hen ook verzadigen kan met het goede van zijn huis, met de vettigheid van Zijn paleis, zo moeten en mogen de kinderen des Heeren er naar staan en vooral, als des Heeren rechterhand hen ondersteunt, de Heere er om achteraan klevan.

Er is een vraag van gewicht. Degenen die voor zelfbedrog bevreesd zijn, zeggen: *"Dat ik enige genieting heb, durf ik niet te ontkennen. Maar hoe kan ik weten of ze wezenlijk zijn onderscheiden van de genietingen, die de tijdgelovigen hebben?"*

Geliefden, die vraag is moeilijk te beantwoorden, omdat de tijdgelovigen net als de ware gelovigen hun genietingen hebben. Naar het licht dat ik hierover heb, tracht ik de vraag te beantwoorden en aan te tonen wat de tijdgelovigen en de gelovigen genieten en de gevolgen en uitwerking van die beide, volgens het woord en de bevinding.

A. Dat de tijdgelovigen godsdienst oefenen en ook bidden, is buiten tegenspraak. Dat ze ook genietingen hebben, wordt in Mattheus 13 en elders duidelijk beschreven. Maar u moet opmerken, dat de genietingen die ze hebben slechts door de algemene werking van de Heilige Geest gewerkt zijn. Daarom zijn die genietingen:

- In de eerste plaats niet groot, noch in mate noch in trap. Daarom wordt het slechts een smaken van het goede woord Gods en de krachten der toekomstige eeuw genoemd, Hebr. 6:5. De uitdrukking is ontleend aan mensen, die wijn proeven, om op proef iets te kopen. Enkele komen als kopers en die proeven en smaken, maar gaan de koop niet aan. U kunt dit uitbreiden. In tegenstelling nu met hun ervaringen lezen we over de genietingen der oprechten in Psalm 36:9. "Zij worden dronken van de vettigheid Uws huizes; en Gij drinkt hen uit de beek Uwer wellusten." Zij proeven niet alleen, zij worden ook verkwikt en verzadigd.
- Ten tweede: de genietingen der geveinsden zijn niet heiligend voor de ziel. Ondanks de genietingen komen de doornen op en die verstikken het goede. Als

de kracht der verdorvenheid niet door het genieten ten ondergebracht wordt, kunnen wij de genieting voor verdacht houden.

- Ten derde: de genietingen der tijdgelovigen zijn meer in het openbaar, in het spreken en bidden in de gezelschappen, dan in het verborgen. Daarom zult u zien, dat er velen zijn, die wonderlijk mooi kunnen spreken en bidden bij anderen, maar er in het verborgen leven geen werk van maken.
- Ten vierde: hun genietingen doen hen niet de Heere achterna kleven, om zich nauwer aan Hem te verbinden, maar zij gaan direct zonder vrees er met ieder over praten en zij worden er hoogmoedig door.

B. De heiligen hebben wezenlijke genietingen van God. Die bestaan niet in een gebed met vloeiende bewoordingen, maar in de onderhandeling met God en het ontvangen van de uitlating van Zijn liefde en gunst.

- Ze zijn, om te beginnen, verootmoedigend naar de ziel. Zie maar eens naar David in 2 Sam. 7:18-19.
- Verder hebben ze tot gevolg dat ze de Heere hoe langer hoe meer gaat aanhangen, zie Hooglied 3:4. Ze willen hier tabernakelen maken. Toen de bruid haar Liefste vond, wilde ze Hem niet laten gaan.
- In de derde plaats maken ze de mens wonderlijk werkzaam en oplettend, om alles te vermijden, wat de omgang zou kunnen verstoren of de aandacht zou kunnen afleiden, totdat het hun goed dunkt. In de vierde plaats heiligen de werkelijke genietingen van God de ziel, waarop een heilig, eerbiedig en voorzichtig gedrag volgt. Men zal zich anders gedragen dan vroeger. Men herkent hen ook.

10. Het gebed van iemand die geen grond meer heeft, is een bidden in Christus' naam. Zie Joh. 16:24: "Tot nog toe hebt gij niet gebeden in Mijn naam; bidt, en gij zult ontvangen, opdat uw blijdschap vervuld zij." We hebben deze woorden enkele jaren geleden verklaard tot overtuiging en besturing. Dat kan ik nu niet herhalen. Toch nog iets ter onderwijzing. In deze woorden hebben wij in de eerste plaats een verwijt, nl. dat ze tot nog toe niet hadden gebeden in Zijn naam. Bidden in Zijn naam, wat is dat? Geliefden, dit houdt veel in. Let er maar op. In korte punten zal ik het u voorhouden, zodat u het beoordelen kunt.

- Het houdt in, dat de bidder levendig, duidelijk en overtuigd ziet, dat God ontoegankelijk is buiten Christus voor elk van de nakomelingen van Adam, een verterend vuur en een eeuwige gloed, vanwege het gemis van die persoonlijke, volmaakte heiligheid, die een ieder dient te hebben, die met God, buiten Christus, gemeenschap wil beoefenen.
- Dat hij door het zaligmakend licht van de Heilige Geest levendig ziet, dat Jezus Christus de weg is, door Wie alleen de arme zondaar de toeleiding door de Geest tot God heeft. Dat hij zich dadelijk met Christus verenigt, uit zichzelf in Hem overgaat en staat en Hem dadelijk als de weg tot God gebruikt in die gestalte en werkzaamheid der ziel, omdat de klare bevattingsniets kan helpen, tenzij de ziel gestaltelijk in die waarheden staat, die het verstand begrijpt en toestemt. Als wij de waarheid recht verstaan, maakt zij ons vrij, en wij hebben de zaak, de gestalte van de waarheid in de bevinding.
- Dat de bidder, voor Christus tot God komend om in de naam van Jezus te bidden, God ziet als verzoend, volkomen bevredigd door de enige offerande van Zijn lieve Zoon. Veel kleinen zien God als verzoenbaar, dat Hij uit genade Zich om Zijns

Zoons wil kan laten bewegen en bevredigen met hen. Er is geloof in die werkzaamheden in die eerste beginselen. Die zo werken, moeten wij niet veroordelen. Er is enig licht, hoewel zeer weinig; de morgenster is nog niet met veel glans in hun hart opgegaan. Maar die verder gevorderd zijn, en in Christus" naam bidden, zien die God, tot Wie ze naderen in Christus, verzoend, en de wereld met Zich verzoenende. Dit geeft hen vrijmoedigheid om tot Hem te gaan met vertrouwen, zoals een kind tot zijn vader.

- Dat de bidder zijn gehele verzoek alleen grondt op de genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus, door de verlichting van de Heilige Geest in de kennis der heerlijkheid Gods in het aangezicht van Jezus Christus. Zij krijgen de aard en natuur van het genadeverbond zó te verstaan, als dat tussen God de Vader en God de Zoon, als de tweede Adam, het Hoofd en de Plaatsbekleder van alle uitverkorenen als Zijn geestelijk zaad, is opgericht. Hoe dat alle beloften in de eerste plaats aan Christus het Hoofd gedaan zijn, in Wie ze ja en amen zijn, Gode tot heerlijkheid, maar ook aan hen in de tweede plaats. En dus weten ze, dat, omdat hun Hoofd volkomen aan de eis voldaan heeft, zij nu een eis aan God mogen stellen. Niet gegrond op iets dat zij gedaan hebben, of doen kunnen of zullen, maar alleen op hetgeen hun Hoofd gedaan heeft, Die voor hen de voorwaarde volbracht heeft. In dit en in geen ander opzicht heeft iemand grond om een tegeneis te stellen. Zowel het Woord als de sacramenten wijzen het ons aan, dat ons geloof niet rusten moet op iets, dat in ons gevonden wordt, maar volkomen alleen op de offerande van Jezus aan het kruis, als de enige grond van onze zaligheid.
- Dat de bidder door een werkzaam geloof, en door de telkens herhaalde daden van die, in Christus gestaltelijk of in zijn werkzame oefening als de enige grond van zijn zaligheid blijft staan, volgens zijn eigen bevel: "Blijft in Mij!" Dit bevel vinden we aanbevolen in Joh. 15.
- Dat de bidder een gelovig vertrouwen heeft, dat zijn verzoek op de genoegdoening van Christus gegrond, hem zal gegeven worden. De catechismus drukt dit vertrouwen op een bijzondere wijze en schoon uit bij het woord *Amen*. Er wordt gezegd: *"Amen wil zeggen: het zal waar en zeker zijn. Want mijn gebed is veel zekerder van God verhoord, dat ik in mijn hart gevoel dat ik zulks van Hem begeer."* Voordat wij het woordje *Amen* uitspreken, dienen wij te bekijken of onze gestalte zo is.
- Ten slotte, dat de bidder, die in Christus' naam bidt, gelovig afwacht, met onderwerping van zichzelf aan de wil des Heeren, totdat de Heere het behaagt verhoring op zijn bede te schenken om Christus' wil.
Christus verwijt hen, dat zij tot nog toe op een dergelijke wijze niet gebeden hadden. Dat is dus volstrekt niet zo op te vatten, alsof ze tot dan Gods aangezicht nog niet gezocht hadden. In Gods gehele getal van gelovigen is geen stomme. Ieder, zodra hij het bovennatuurlijke leven en een beginsel der genade ontvangt, gaat bidden. Maar het betekent dat ze nog niet gebeden zoals het behoorde. En dat is waar; hoewel elf discipelen ware gelovigen waren, hadden ze nog weinig kennis van Christus' borgtocht. U kunt het met onze waarde kanttekenaren zo opvatten: ze hadden het nog niet gedaan; ze behoefden het zo niet te doen, want Christus was altijd bij hen geweest. Maar de tijd zou komen, dat ze Zijn schuldvordering zouden moeten missen. En dan zouden hun werkzaamheden anders moeten bestuurd worden.

In de tweede plaats vermaant Hij hen zo te bidden, onder de verzekering dat ze ontvangen zouden, en dat dus hun blijdschap vervuld zou worden.

Nu hebt u gezien, wat of het zeggen wil in Christus' naam te bidden. Ieder, die geen grond heeft, bidt alleen in de naam van de dierbare Heiland. Als Christus tot ons, hoofd voor hoofd, sprak, zou Hij inderdaad niet tot de meesten moeten zeggen: "Hebt u het nog niet gedaan?" Zou Hij tot anderen niet moeten spreken: "Gij hebt niet gedaan zoals het behoort?" O, geliefden, sta daarnaar! Dit alleen is de weg waarlangs u ontvangen zult en uw blijdschap vervuld kan krijgen. God Zelf lere het ons door de invloed van Zijn Heilige Geest!

11. Het gebed van iemand die geen grond heeft, is een gebed in en door de krachtige bewerking, invloed en ondersteuning van de Heilige Geest, volgens de uitspraken in het Woord, die ik al aangehaald heb, waarin deze zaak zeer duidelijk wordt. Omdat velen ze direct of indirect tegenspreken en de zaak in het geheel niet bevindelijk door hen wordt gekend, en ik hier over het gebed van iemand die geen grond heeft, spreek, moet ik er wel iets over zeggen.

Mijne geliefden, als u bedaard, zonder enige vooringenomenheid, de aangehaalde plaatsen overdenkt, dan meen ik dat u zult moeten begrijpen en toestemmen, dat God de Heilige Geest enige werking en beïnvloeding moet toegekend worden in de gebeden van Gods kinderen. Ik kan niet één uitlegger vinden, die dit ontkent. Ieder kan de zijne raadplegen. Maar de grote zaak waar het op aankomt, is, hoe wij dit moeten verstaan, want er bestaat daarover verschil. Sommigen denken, dat wij die niet moeten betrekken op de stof van het gebed. Zij denken dat de Heilige Geest in het gebed helpt om de wel opgestelde gebeden, die worden opgelezen of uit het geheugen worden opgezegd, met rust en oplettendheid op te lezen of op te zeggen. Al de oude hervormers die (alhoewel enkelen leefden in de begintijd der reformatie, toen de kennis der gewone mensen klein was en zij gewend waren aan de in de Roomse kerk gebruikelijke gebeden) gebeden hebben opgesteld, deden dit nooit, naar ik geloof, om stipt, zonder verandering, daarbij te blijven, maar alleen tot handleiding. Zij zeggen, dat het werk van de Heilige Geest bij zonder bij het bidden is om de bidder te verlichten, ernst en aandoening in zijn hart te veroorzaken, en hem een vermogen en bekwaamheid te geven, om de noden die hij gevoelt, Gode door Christus bekend te maken met woorden, die Gods Geest hem leert en inboezemt. Die zin heeft en het doen kan, die mag de uitleggers erbij raadplegen. Uit één mond zullen ze het gezegde bevestigen, mits ze niet in pelagiaanse wateren terechtgekomen zijn.

Uit alle teksten die ik bijeengebracht heb, kies ik Rom. 8 vers 26 tot onderwerp van hetgeen ik nu zeggen zal. Daar zegt Paulus, dat de Geest Zelf voor ons met onuitsprekelijke zuchtingen bidt. Ik zal dan volgens deze woorden tot u zeggen, hoe de bidder die geen grond heeft, door de Heilige Geest bidt, en wat de werking van de Heilige Geest is in het gebed. Span u in om het te volgen.

Wat ik reeds enkele jaren overdacht heb, door het nagaan van het woord en het nagaan van de bevinding, zal ik uiteenzetten.

A. In het algemeen, zonder ons op te houden met de verschillende verklaringen van de uitleggers, korter en uitgebreider, zoals bij Polus en Wolfius, zeg ik: als wij het werk van de Heilige Geest in de gebeden van een mens die niet meer bidden kan, willen nagaan, kunnen we geen betere weg inslaan dan dat we nagaan welke teksten in het Goddelijk Woord hierop betrekking hebben. Ik zal er enige nagaan en er later nog enkele aan toe voegen om tot een bijzondere verklaring te komen.

De Geest, als Hij in de harten werkt, overtuigt van zonde, van gerechtigheid en van oordeel en leidt in al de waarheid, Joh. 16:8 en 13. Hij doet stromen van het levende

water uit het binnenste der ziel voortkomen, Joh. 7:38-39. Hij is de Trooster, Joh. 14:16-17. Hij stort de liefde Gods inde ziel uit, Rom. 5:5. Hij doet roepen "Abba, Vader!" Gal. 4:6. Hij geeft woorden, zaken en wijsheid in het bidden, die niemand kan weerstaan, Rom. 8:26 en Hand. 6:10. Hij is als een wind, waardoor de mens, wordt voortgedreven; Hij is als een vuur, om de ziel te doen versmelten en de koude genegenheden te ontgooien, enz. Alles op te noemen is niet mogelijk. Wat ons verder te binnen komt, zullen we invoegen. Wij hopen dat gij uw gedachten en ervaringen hierbij in overweging zult nemen, in het horen en lezen.

a. In het bijzonder, mijn geliefden, als we spreken zullen over het gebed van iemand die geen grond heeft, zoals hij biddend is door de werking en krachtadige invloed van de Heilige Geest, moet ik vermanen tot aandacht, opmerking en inkering in het hart en de gestalte van zo'n bidder. Het is een geestelijk stuk; mocht ik maar de invloed en bewerking des Geestes ontvangen om het u duidelijk te maken.

(1) Het werk van de Heilige Geest, waardoor de ziel uit een geheel hopeloze grond bidt, is een werk van wezenlijke overtuiging, waardoor de bidder naar binnen gedreven wordt en tot waarachtige inkeer komt. Als de Geest zal gekomen zijn, zal Hij overtuigen. En dit niet zo op te vatten dat Hij dit alleen doet bij de aanvang, maar Hij blijft als een Geest der overtuiging werken, zolang wij dingen hebben, waarvan wij overtuigd moeten worden, en die wij door overtuigend licht des Geestes alleen kunnen zien op de wijze, waarop het behoort. De gebeden, die zonder de overtuigende werking des Geestes gedaan worden, zijn flauw, koud, zonder hart, ongevoelig en zonder aandrang en oplettendheid. Er zijn zeer veel dingen, waarvan de Geest overtuigt van zonde; van de zonde tussen de ene oefening en de andere, in gedachten, woorden en daden; van de aangeboren zondigheid van de ziel, van de bijzondere begeerlijkheden, van de verdorven afkerigheid van God, van de zonde van het ongeloof enzovoorts. Als de Geest in en tijdens het gebed werkt, openbaart Hij dit aan de bidder met een betoog dat niet te weerleggen is. Hij maakt, dat ze het kwaad ervan smaken en gevoelen, dat het op hun hart zo drukt, dat ze belast worden en hijgen om ervan ontlast te worden. Wanneer de Geest op deze wijze werkt, heeft ieder woorden om zijn smartelijke aandoening uit te drukken. U moet alles zelf uitbreiden, want ons bestek laat het niet toe.

(2) De Heilige Geest, die in de gebeden van iemand die geen grond meer heeft werkt, legt niet alleen een bovennatuurlijke mogelijkheid om te kunnen bidden in elk gelovige, niet één uitgezonderd, maar wekt daarboven dit op, maakt het levendig door nieuwe en bijzondere invloeden in en tijdens het gebed. Het is de Geest, Die levendig maakt. Het is waar dat de Heilige Geest door Zijn inwoning in de gelovigen het genadeleven onderhoudt, koestert, en teweegbrengt, dat het nooit geheel uitgedoofd of verloren wordt. Toch is er een bijzondere werking van de Geest tijdens het bidden, zodat Hij nimmer de ziel geheel alleen laat staan, maar naar Zijn Goddelijke wijsheid invloed heeft op de mogelijkheid om te bidden die Hij Zelf in de ziel gelegd heeft, naardat Hij weet dat het voor de gelovigen het beste is voor hun gestalte. Er is waarschijnlijk niet één kind van God of het zal moeten zeggen: *tijdens het bidden heb ik het toch maar 't best*. Ja, het is of de tong aan het gehemelte kleeft, en hoe kort en hoe onvolmaakt de gebeden ook zijn, toch hebben ze er iets onder. Als het niet tot vertroosting en verruiming is (en dat is niet altijd nuttig), is het toch met enige aandoening om het gemoed te ontlasten. Als

Paulus er niet iets van ondervonden zou hebben, dan had hij de Heere niet driemaal gezocht; 1 Kor. 12:8.

- (3) De Geest werkt in het bijzonder op de genegenheden, om die gevoelig en gaande te maken in innerlijke liefde tot God zo dat de ontblote ziel begint te gevoelen en met de vraag van een goede consciëntie kan zeggen, dat ze hijgt, reikhalst en verlangt naar gemeenschapsoefening. Vandaar dat aanlopen van God als een waterstroom, dat schreeuwen, dorsten en verlangen naar God, de levende God, in een land, dor en mat, zonder water. Vandaar dat bezwijken van verlangen. Daarom dat roepen, de ene keer: "Ik ben krank van liefde!" En dan weer "Och, dat Gij mij als een broeder waart, zuigende de borsten van mijne moeder, dat ik U op de straten vond, ik zou U kussen." Soms is het: "Och, of het mij was als in de vorige dagen." Hoe komt de ziel aan zulke gevoelige invloeden? Waarom heeft zij die soms meer en dan weer minder? Als de Geest werkt en als ze door de Geest bidt! Deze gevoelige uitgaande genegenheden zijn de stromen van levend water, die uit hun buik, dat wil zeggen, uit hun binnenste voortvloeien, zie Joh. 7:38-39. David erkende, dat hij ze niet van zichzelf had, maar door een bijzondere invloed van de Heilige Geest. Hij zegt in Psalm 63:9: "Mijn ziel kleeft U achteraan; Uw rechterhand ondersteunt mij."
- (4) De Heilige Geest boezemt de onmachtige bidder tijdens het gebed een menigte van hemelsgezinde gedachten over verschillende zaken in. Dan werkt Hij gedachten van God, zoals dat Hij de Hoge, Verhevene, lievens- en dienenswaardige is. Dan roept de ziel: "Gij alleen Heere, zijt verheerlijkt in heiligheid, te vrezen in lofgezangen. Wie zou U niet vrezen? Het komt U toe." Dan zijn er weer indrukken van Zijn liefde, barmhartigheid, goedertierenheid. De ziel zegt dat God enkel liefde is. Op een andere keer doet de Geest indrukken ontvangen van hoge gedachten van Christus, van Zijn Persoon, Zijn Borgtocht, Zijn naturen, staten, ambten en weldaden, die Hij door de prijs des bloeds gekocht en verworven heeft. De Heilige Geest is het dus Die in alle waarheid leidt. Hij getuigt van Christus in de ziel en doet haar de dingen zien, die haar door God geschonken zijn, volgens het getuigenis dat over het werk van de Heilige Geest gegeven wordt in het Woord, (Joh. 16:13) "Maar wanneer Die zal gekomen zijn, namelijk de Geest der waarheid, Hij zal u in alle waarheid leiden; want Hij zal van Zichzelf niet spreken, maar zo wat Hij zal gehoord hebben, zal Hij spreken en de toekomstige dingen zal Hij u verkondigen." 1 Kor. 2:12: "Doch wij hebben niet ontvangen den geest der wereld, maar den Geest, Die uit God is, opdat wij zouden weten de dingen, die ons van God geschonken zijn." U kunt zich nu wel voorstellen, dat de bidder, die deze werking van de Geest ontvangt, vol van woorden is, en dat hij spreken moet om lucht te krijgen, omdat hij anders barsten zou. Ik gebruik het beeld van een wijnvat of lederen zak, waar gistende wijn in is, die moet barsten als er door opening geen lucht bij komt. De gedachten vermenigvuldigen bij zo iemand in het binnenste. Hij moet zich ontlasten en alles wat in het hart leeft, bekend maken.
- (5) Als *de gans ontblote bidder* door de Geest bidt, dan wordt hij door de werking van de Geest in al zijn spreken tot God op een bijzondere wijze bij de Persoon van de Middelaar bepaald gehouden. De Geest wordt de Geest van Christus, de Geest Zijns Zoons genoemd: Rom. 8:9 en Gal. 4:6. Waarom? Vooral, in de eerste plaats, omdat Hij niet alleen van de Vader uitgaat, maar ook van de Zoon. Doch in de

tweede plaats om dat Hij in Zijn huishoudelijk werk de uitverkoren en geroepen heiligen in hun toenadering tot God leert en onderwijst, dat ze alleen tot God mogen toegaan door het verscheurde voorhangsel van Christus" vlees. Woord, Geesten sacramenten wijzen allen en alleen op die verse en levendige weg. Als u op de gebeden van natuurlijke mensen wilt letten, hoe nabij ze komen en verlicht mogen zijn door algemene werking en studie, en op de gebeden van de gelovigen die in het geheel ontbloot zijn, dan zult u zien dat de eersten slechts werken met God in het algemeen in Zijn deugden en volmaaktheden. Christus hoort u zelden noemen; weinig werk wordt er van Hem gemaakt. Zijn naam, zo er sprake van is, is maar een stopwoord. Of als ze in wat zware omstandigheden zijn, om hen daarin, waartoe ze zelf geen kans zien, ter hulpe te komen. Christus in Zijn genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid wordt door allen die niet geheel zonder grond zijn slechts als noodhulp gebruikt. Vergun mij de uitdrukking. Maar degenen die tot de fundamente toe afgebroken zijn, voor hen is de Heere Jezus de Alfa en de Omega van hun gebeden. Hoe wordt dat teweeggebracht? Niet uit zichzelf maar door een krachtige, vastomlijnde werking van de Heilige Geest, waardoor zij bij Christus bepaald en gearresteerd worden gehouden. De Geest, Die elk lid van Christus" lichaam van zijn Hoofd ontvangt, brengt teweeg, dat elk lid zijn wederwerking tot het Hoofd heeft, zich daarmee verenigt en in Hem blijft. Alles dat dit niet tot een gevolg heeft, is niet veroorzaakt door de Geest van Christus.

- (6) *Als de gans ontblote bidder* die zelf niets kan, door de werking van de Heilige Geest bidt, dan werkt de Geest in hem als een Vertrouster. Zo wordt Hij genoemd in Joh. 14:16: "En Ik zal den Vader bidden, en Hij zal u een anderen Trooster geven, opdat Hij bij u blijve in der eeuwigheid." Zie ook vers 26: "Maar de Trooster, de Heilige Geest, Welken de Vader zenden zal in Mijn Naam, Die zal u alles leren, en zal u indachtig maken alles wat Ik u gezegd heb." Voorwaar, zo de krachteloze bidder de hulp, de bijstand en inwerking van de Geest niet had in het gebed, dan zou hij moeten bezwijken! Want als hij aan God zou denken, dan zou hij misbaar maken en doodbrakende zijn. Als hij over de toenadering zou denken, zou hij het niet durven ondernemen wegens de schuld van overtreding en onwaardigheid en ongelijkvormigheid.

We hebben ware heiligen gekend, die het klamme zweet uitbrak, dat hun beenderen als gekneusd waren, als ze moesten gaan bidden. De oude heiligen te Rotterdam weten met mij, hoe nat bezweet de zalige Van Strijen op de preekstoel kwam, maar ze hebben zelden zo'n bidden gehoord.

Daarom zeggen wij: de Geest is een Vertrouster in de gebeden der machtelozen. De kleinmoedigen geeft Hij bemoediging. Hoe naar het er ook uitziet, er wordt moed ingesproken. De geweldige aanvallen worden minder, en de ziel wordt bedaard gemaakt; de schone spreuken van het Goddelijke woord worden te binnen gebracht. Hij maakt de ziel zo indachtig en zegt: hier is de Zaligmaker. Dan wordt enigmate, naar de trap en mate van de inwerking des Geestes, de vrees buitengeworpen, terwijl de Heilige Geest voldoende troostgronden uit het Evangelie aan de ziel voorhoudt en op het gemoed hecht. Ieder die deze ervaring heeft, kan dit en de andere stukken uitbreiden. Het bestek laat het mij niet toe.

- (7) *Als de gans ontblote bidder* door de invloed van de Heilige Geest bidt, dan werkt Gods Geest zó in en op de ziel, dat Hij de liefde Gods in het hart uitstort, volgens Rom. 5:5. "En de hoop beschaamt niet, omdat de liefde Gods in onze harten

uitgestort is door den Heiligen Geest, Die ons is gegeven." Dat dit betrekking heeft op het werk des gebeds, blijkt uit vers 2. Wat deze uitstorting van de liefde Gods in het hart is, weten zij, die het gevoeld hebben. Het is altijd meer dan de bespiegeling van Gods liefde met de bevassing van het verstand. Het is zo'n gevoelige gewaarwording van de liefde Gods in het hart, ten opzichte van de eeuwigheid, onveranderlijkheid en vrijheid daarvan, dat de ziel als met hemels blauw bekleed wordt; of, om Olevianus' woorden te gebruiken, het wordt als met volle schotels uitgegoten. Gods Geest maakt de vermoeiden dronken, en stromen worden uitgegoten over de dorstigen. En dit veroorzaakt aanbidding, verwondering en wederliefde. Die God kent en ziet, heeft Hem lief. Die Hem niet liefheeft, die heeft God niet gekend, want God is Liefde, 1 Joh. 4:8.

- (8) *Als de gans ontblote bidder* door de werking des Heiligen Geestes bidt, dan geeft de Geest hem vrijheid van spreken. Waar de Geest des Heeren is, daar is vrijheid. 2 Kor. 3:7. En die is in de opening des monds met vrijmoedigheid om alles uit te spreken, recht uit, zonder enige beschroomdheid. U moet dit geen betrekking laten hebben op de sierlijkheid der rede, die de bidder heeft, noch tot op de vloeiende woorden, alsof hij een gladde tong zou moeten krijgen. Nee, menigeen van Gods ernstige aanbidders die hun offerande tot Hem brengen, hebben dit in het verborgene niet. In het openbaar is het stichtelijk, maar in het verborgene komt het er zo niet op aan. De vrijheid om te spreken, die ze daar hebben, is om zonder schroom en benauwdheid hetgeen hen drukt, voor te stellen door zulke woorden, die ze onder besturing des Geestes goed oordelen om hun noden bekend te maken. In het bidden is het geen hoofdzaak, het te doen met beweeglijke woorden der menselijke wijsheid, maar in de betoning des Geestes en des krachts, 1 Kor. 2:4. Paulus zegt dit ten opzichte van de prediking, maar wie zal dan het gebed uitsluiten? Ieder bidt zoals hij, volgens de belofte, door de Heere geleerd wordt. En als iemand door de Geest bidt, spreekt hij zijn zaken, alles wat hem bezig houdt, vrij uit, met vrijmoedigheid, en gebruikt die woorden, die het meest het gevoel van zijn hart uitdrukken. En hoe kinderachtig de wereld over de uitdrukkingen in de gebeden der heiligen oordeelt, wij zijn er verzekerd van dat er kracht en wijsheid in is, die ze niet kunnen weerstaan. Daarom zijn ze er zo over vertoornd dat ze woeden en razen.
- (9) *Als de gans ontblote, onmachtige* door de bewerking van de Heilige Geest bidt, bevrijdt de Geest Gods hem van de menigvuldige ijdelheid en van het afzwerven der gedachten, en doet zijn hart als met ingespannen krachten regelrecht tot de Heere uitgaan, naar de mate van Zijn inwerking. Er is geen zaak, die het hart van een oprechte meer bekommert dan liet afzwerven van de gedachten, "t zweven over de bomen, dat spreken tot God met de mond terwijl de gedachten met van alles bezig zijn. We hebben menig weinig geoefend waar gelovige gekend, die het om de oprechtheid te doen was. Zij hielden hun staat voor verdacht, omdat zij tijdens "t gebed hun gedachten zo zelden konden concentreren en dachten dat dit niet met oprechtheid en ernst gepaard kon gaan. Nu mijngeliefden, hoewel wij nooit volmaakt bidden gelijk het behoort, zonder enige verstrooiing der gedachten (deze zijn het onder andere, die onze gebeden maken tot een wegwerpelijk kleed), toch kunnen en mogen wij zeggen, dat, hoe meer de Heilige Geest werkzaam is en onze ziel bearbeidt in de gebeden, wij ook des te minder verstrooiing van gedachten zullen hebben. Het hart wordt gevestigd op het voorwerp van het gebed, en dit bevestigen en bepalen van onze gedachten en aandacht is een gedeelte van

het werk des Heiligen Geestes in het heiligen van de gelovigen, waardoor Hij de oude mens van dag tot dag doet sterven, en de nieuwe mens opwekt.

- (10) Als dan *de gans hulpeloze en ontblote* bidt door de werking van de Heilige Geest, dan werkt Hij in hem als een Getuige, die hun zielen klaar en krachtig van hun aandeel in de Drie-enige God en van hun geestelijk kinschap overreedt en ten volle overtuigt. Hij verzekert hen door een niet tegen te spreken en Goddelijk betoog dat de zaak waarachtig is; zodat de gelovige bidder niet betwijfelt of de zaak wel zo is, gedurende de tijd dat hij er licht over heeft dat dit getuigenis voor zijn ziel geldig is. Rom. 8:16: "Dezelve Geest getuigt met onze geest, dat wij kinderen Gods zijn." Dit is het voorrecht van al de heiligen. Paulus spreekt er niet over als bij een zaak die hij voor zijn persoonlijk leven had als een apostel of een uitmuntend Christen, maar als een zaak, waarvan àl de gelovigen te Rome kennis en ondervinding hadden opgedaan.

Hoe wij deze plaats verstaan moeten, namelijk "*Deze Geest getuigt met onze geest,*" daarover is verschil. Doch dat was niet zo in oude tijden, toen de uitleggers over het algemeen meer waarachtig geestelijk licht en leven hadden. Maar een vermaard man, wiens verkeerde stellingen afgezworen moeten worden, die veel te veel met de rede ophad en deze boven de Schrift verhief, leerde onder andere aangaande de weg, hoe de gelovigen tot verzekering van hun staat komen, dat deze tot stand komt door een conclusie. Het Woord geeft het aan en de werkzaamheid wordt aan de ziel ontleend, en het vaste besluit wordt door de rede of consciëntie getrokken en dat men van zijn kinschap verzekerd is. Bijvoorbeeld: het Woord zegt: "Zalig zijn die hongeren en dorsten"; de ziel zegt: dat ik honger en dorst, voel ik; de rede en consciëntie maken dan het besluit op: u bent zalig. De grote rechtsgeleerde Huberus heeft het tegengesproken door een geleerde verhandeling. Wie de taal machtig is, kan ze inzien. Van die tijd af zijn, onder die zich door een naam van ernst van anderen willen onderscheiden, een uitermate groot getal van kenmerken aan de mensen opgegeven. Ja, kenmerken van kenmerken. Men kan ze niet meer tellen. Men is geheel voor de middellijke weg.

Claude Pajon in Frankrijk ontkende men de onmiddellijke genade en bewerking des Geestes. De Waalse Synode in ons land heeft gepoogd ertegen te waken. Maar het is bij de rationalisten, van wie de praktijk geheel van de ouden verschilt, doorgestaan zonder dat ze het bemerkten. Men kan dezelfde afwijking van de oude leer bij de theologen van Saumur vinden. De Geest doet er weinig of niets toe. Men is boos als de mensen zich niet willen laten verzekeren door de kenmerken van hun staat. Deze mensen zouden koppig zijn, geestdrijvers en dweppers, die een onmiddellijke inblazing willen hebben. Ja, men zou ze bijna als een pest willen verbannen uit het land en uit de kerk. Geliefden, het is onmogelijk om deze zaak uitvoerig te behandelen. Toch moet ik er iets van zeggen.

- a. U moet weten, dat ik vast geloof, dat Gods Geest middellijk en onmiddellijk in de harten der gelovigen werkt. Niemand zal dat willen tegenspreken, hoop ik, want dan wijkt hij van onze belijdenis af. Zo iemand behoort niet tot de onzen en dus moeten wij hem mijden.
- b. Ik geloof, dat, als er iets op ons hart gehecht worden en stand houden, zodat wij op een zaligmakende wijze van de waarheid overtuigd worden, dat de Geest van God dit door een krachtadige werking in en op onze ziel tot stand moet brengen. Onze conclusie is waardeloos om de conclusie tot onze troost te

doen geloven, tenzij de Geest die trekt en ons van de waarheid der zaak verzekering geeft. Rationalisten mogen zich met de besluiten van hun verstand ophouden, de bidder weet dat zelfs 't hart van de beste bedrieglijk is. (Dit wordt ontkend in de voorrede van een bepaald boekje. Men zegt, dat geldt slechts voor natuurlijke mensen, en in het geheel niet voor de gelovigen. Het gaat ver. Wat roepen de heiligen dit in hun gebed uit! Doen ze het verkeerd?) De ware bidder weet hoe iemand zeer nabij kan komen en toch de zaak mist. Daarom hebben ze een bovennatuurlijke verzekering nodig om hun twijfelmoedige en verslagen harten gerust te stellen. Onze belijdenis zegt dit ook zoals ik het zeg. Zie art. 5 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis: Al deze boeken enz. omdat de Heilige Geest ons getuigenis in onze harten geeft, dat ze van God zijn enz. En wij geloven, dat wij zonder zulk een getuigenis des Geestes al zo min ons aandeel aan God geloven kunnen, als dat wij op een zaligmakende wijze geloven kunnen dat de Bijbel Gods Woord is.

- c. De zaken dienen wel terdege onderscheiden te worden, maar dat wordt niet gedaan. De meeste tijd, als de kenmerken gesteld worden, worden ze opgegeven tot bewijzen van ons aandeel aan God en Christus. En men neemt ze allemaal uit de werkzaamheden. Mijn geliefden, onze werkzaamheden hebben zeker een bewijs en betoog in zich om iets te bewijzen, als er een getuigenis of bewijs met die samen gaat; maar de vraag is: wat bewijzen ze? Of ze direct ons aandeel aan een Drie-enig God bewijzen, of dat ze maar bewijzen de waarheid van ons geloof, dat dat oprecht is, als er een voorgaand bewijs des Heiligen Geestes met die gepaard gaat. Jacobus, hoe sterk hij op de werken aandringt, wil ze maar alleen als bewijzen van de waarheid van het geloof hebben, en ze niet een andere waarde toeschrijven. (Jac. 2:18) "Toon mij uw geloof uit uw werken, en ik zal u uit mijn werken mijn geloof tonen." Dit verschil moeten wij nooit uit het oog verliezen als we met de zielen omgaan.

Nu, geliefden, als wij Gods Woord en onze catechismus nagaan, zult u nooit vinden, dat onze werken er bijgenomen worden om het kindschap van God, ons aandeel aan God, te bewijzen, maar allen de waarheid en oprechtheid van het geloof, waardoor wij in Christus ingelijfd worden, en al Zijn weldaden aannemen. En dit doen ze maar, als de Geest van God er als een licht op schijnt. Laat ik een gelijkenis gebruiken om deze zaak op te helderen. Het is hier zoals het in de cijferkunst is. Al hebt u zes nullen, het zegt niets. Maar als er voor die zes nullen het cijfer één staat, dan zijn ze van grote waarde. U hebt direct een miljoen. Hier is dat ook zo. Onze werken, gestalten en aandoeningen zijn op zichzelf nullen om ons kindschap van God te bewijzen. Maar als er het getuigenis van de Geest voor staat en het zaligmakend geloof dit getuigenis ontvangt en dan een getuige of medegetuige met de Heilige Geest wordt, dan zijn onze gestalten en al de kenmerken van grote waarde.

Lees maar eens het antwoord op vraag 86 in de catechismus na en zoek het in het Woord op. Maar ons aandeel, ons kindschap, wordt aan de harten der gelovigen verzekerd, bewezen, en geeft er een dubbel getuigenis aan.

- Enerzijds door het getuigen van God de Heilige Geest met onze geest, volgens de tekst.
- Anderzijds door het zaligmakend geloof zelf, dat het getuigenis van de Heilige Geest ontvangt en als dat ontvangen is, ons van de waarheid ervan verzekert, terwijl het een bewijs is der zaken, die men niet ziet. Lees Hebr. 11:1. Het

geloof heeft dit in zijn eigen natuur, en heeft het nergens anders vandaan te halen, daar het van die dingen, die wij hopen, een zelfstandigheid aan de ziel geeft. En hoewel onze natuurlijke ogen de dingen niet zien, er is zo'n duidelijke overtuiging van de ziel, dat wij er niet aan twijfelen kunnen. Voeg daar de woorden van Johannes in 1 Joh. 5:10 nog aan toe. "Die in den Zoon van God gelooft, heeft het getuigenis in zichzelf."

- Hoe vreselijk worden de arme mensen behandeld! Zelden hoort u vragen of de Geest en het geloof hun kindschap getuigen. Maar het is telkens: *hebt u die werkzaamheid niet?* Zonder dat duidelijk geleerd wordt wat voor nut die werkzaamheid heeft en hoe die gebruikt moet worden om de waarheid van het geloof te bewijzen. In dat opzicht kunnen de kenmerken niet genoeg uiteengezet worden, tot ontdekking van de geveinsden, om hen te tonen dat hun geloof maar een tijdgeloof is, en tot bemoediging van de oprechten, dat hun geloof waar is, daar ze de vruchten hebben.

- d. Nu, zult u zeggen, wat gelooft u dan dat de bedoeling van die tekst is? Mijn geliefden, ik geloof dat die ons zal leren dat de Heilige Geest allerduidelijkst en onweerlegbaar met een Goddelijk betoog hetgeen de ziel niet kan ontkennen noch in twijfel kan trekken, tot of aan of met onze geest getuigt, dat wij kinderen Gods zijn. En hoewel een gelovige dit niet altijd zal hebben, (daarom zijn er zwakken, twijfelmoedigen en dood brakenden, als ze dit getuigenis missen en de zondes Schuld op hun gemoed drukt) nochtans is er mogelijk niet één, of hij heeft het op de één of andere tijd gehad, en ze kunnen opnieuw niet gerust gesteld worden, totdat ze het in meerdere of mindere mate genieten. En geen wonder, want het geloof moet op een Goddelijk getuigenis rusten. Als onze geest dan niet getuigt, dat wij kinderen Gods zijn, waar hebben wij het Goddelijk getuigenis dan? Onze werkzaamheden kunnen dat niet uit zichzelf geven. Een Goddelijk getuigenis waarop het zaligmakende geloof alleen kan en mag rusten, moet door een Goddelijk Persoon gegeven worden.

Deze zaak is het wel waard uitvoerig behandeld te worden, omdat de consciëntie van velen door de vele kenmerken zeer verontrust worden, en anderen de gehele verzekerdheid van hun kindschap Gods alleen gronden op het getuigenis van de kenmerken. Dezen worden dus verschrikt, als ze horen, dat dit getuigenis niet genoeg is, dat het geloof op een Goddelijk getuigenis van het kindschap Gods moet rusten, daar zij dat niet hebben. Daarom maakt de één de ander wijs, dat wij het niet volstrekt nodig hebben, dat het een hoge trap is. Maar dit hadden alle gelovigen te Rome. Paulus spreekt van een zaak, die ze allen bij bevinding kenden. Wij moeten het ook hebben.

- e. U moet niet denken, dat deze uitlegging mijn persoonlijk gevoelen is. O nee, bijna al de ouden hebben het zo opgevat. Zie de verklaring van onze geleerde vertalers in de kanttekening! Ze zeggen nr. 49: *"Of getuigt mede met onze geest. Dat is: de Heilige Geest beweegt ons niet alleen om God voor onze Vader aan te roepen, maar getuigt ook inwendig tot onze geest, dat wij kinderen Gods zijn; of betuigt met onze geest, dat is, samen met onze geest, die ons ook mede getuigt door de aanmerking der kentekenen van het kindschap Gods, die onze geest door Gods Geest in zichzelf bevindt; welk getuigenis, hoewel het niet altijd even krachtig is in de gelovigen, zo openbaart het zich*

menigmaal in hun meeste vernedering en benauwdheid." Zonneklaar geven ze hetgeen wij zeggen en kennen.

Hun verklaring is tweeledig.

- Ze spreken in de eerste plaats over het onmiddellijke getuigenis, dat de Heilige Geest van het kinschap Gods geeft.
- In de tweede plaats spreken ze over de kenmerken. En u ziet het, dat ze, als ze hierover spreken, aan de Geest als Getuiger de voorrang geven, omdat Hij door Zijn verlichting ons die kenmerken zelf doet zien en als een Getuiger onze harten van de waarheid van die werkzaamheden overtuigt en verzekert. Zonder dit zouden de verslagen en twijfelmoedige harten der gelovigen nooit over hun kinschap gerustgesteld kunnen worden.

Krachtig zijn de woorden van de beproefde dr. Owen over onze woorden in zijn boek over de *Heilige Geest*. Het getuigenis, dat onze geest van ons kinschap geeft, is het werk van de Heilige Geest in ons. Indien dat zo niet was, zou het vals zijn en zou het bevestigend getuigenis van de Heilige Geest niet hebben, want Hij is de Geest der waarheid. "Niemand weet hetgeen Gods is, dan de Geest Gods," 1 Kor. 2:11. Indien Hij ons kinschap in ons en aan ons niet openbaart, hoe kunnen wij het weten? Hoe getuigt Hij nu tot onze geest? Wat is het duidelijke en overtuigende bewijs? Het moet een daad van Hem zijn, die een overtuigend bewijs in zich geeft dat het onmiddellijk van Hem is, aan de consciëntie dergenen die het ontvangen.

De verklaring van onze grote Calvijn over deze woorden is zeer opmerkelijk. Hij zegt: *Paulus wil, dat de Geest Gods zo'n getuigenis aan onze geest geeft, dat Hij, onze Gids, Bestuurder en Meester, onze geest laat besluiten, dat onze aanneming vast en zeker is. Want onze geest zou ons nooit uit zichzelf overtuigen van het geloof, als niet eerst het getuigenis van de Heilige Geest daaraan was vooraf gegaan. En Hij toont ons hoe; want omdat en terwijl Hij tot onze geest overtuigend spreekt, dat wij kinderen Gods zijn, geeft Hij ons het gelovig vertrouwen in onze harten, waardoor wij met vrijmoedigheid God onze Vader noemen. En dit moeten wij als fundamenteel blijven zien, dat wij nooit op de juiste wijze bidden als wij God niet onze Vader noemen met onze lippen als wij hier toch van overtuigd zijn.* Zie Pareus, en, wonderlijk genoeg, degenen die de aantekening van Polus over deze tekst vervolgd hebben. Hoe remonstrants zij zich soms uitdrukken, hierin zijn ze uitermate rechtzinnig. Het is echter te uitvoerig om het over te nemen.

Nu heb ik deze plaats verduidelijkt, opdat u zou zien, dat de Heilige Geest in de ontblote bidder werkt als een Getuige, die de ziel der gelovige bidders van hun kinschap overtuigt en verzekert. En ik hoop, dat u zult kunnen concluderen wat een vrijmoedigheid, vertrouwen, uitzicht en verlaten op de Heere dat veroorzaakt en teweegbrengt. De ziel die het heeft, werpt alle bekommernis op de Heere, want de Vader zorgt! Zij zijn moedig als de jonge leeuwen; ze hebben hun vermaak en verlustiging van hun ziel in God; het zoeken van Hem en spreken tot Hem als Vader duurt nooit te lang. U kunt het zelf bij bevinding nagaan. O, wat is dat te zeggen, dat iemand twijfelde over zijn aandeel en dat de Geest dan komt en het

duidelijk aan zo iemand openbaart, hem ervan verzekert en hem God als Vader doet zien en met vertrouwen laat zeggen: *Abba Vader, mijn Vader*. Alle Gods gelovige kinderen hebben deze werking van de Geest in het wezen der zaak, hoewel het in trap en mate kan verschillen. De gewaarwording met der daad kan hen de ene keer meer en de andere keer minder overtuigen van hun kindschap. En dit vloeit uit hun kindschap vanzelf voort, volgens de apostel Paulus in Galaten 4:6. "En overmits gij kinderen zijt, zo heeft God den Geest Zijns Zoons uitgezonden in uw harten, Die roept: - of doet roepen door een directe inwerking van dit kindschap getuigenis gevend - Abba, Vader!"

- (11) Als de geheel ontblote bidder door de werking van de Heilige Geest bidt, dan woont en werkt de Geest Gods in zijn binnenste. Dikwijls wordt de Geest in Zijn werking met een vuur vergeleken. Daarom is de vermaning "Blus den Geest niet uit," in 1 Thess. 5:19 belangrijk. U weet, hoe onder de oude dag, als de offeranden bereid waren, het vuur van de hemel de offerande aanstak en deed opgaan in een liefelijke reuk voor God. Nu, zo is het in het geestelijke nog. De Heilige Geest, Die in het hart van de gelovigen zo gewerkt heeft als is aangegeven, laat er met Zijn hemelse werking een vuur ontvonken en ontbranden, zodat zij zich naar ziel en lichaam, en ook met al hun begeerten, aan God opofferen met een eenvoudig vertrouwen, en met tederheid en wegsmelten van de ziel geloven dat dit voor God een aangename offerande in Christus is, daar dit vuur van de Geest, dat hen aansteekt, hen ook heiligt en zuivert.
- (12) Eindelijk, als de geheel bidder door de werking van de Heilige Geest bidt, is de Geest als een wind, die hem voortdrijft in het werk des gebeds, zodat ze zonder belemmering of vrees tot God en de genadetroon gaan; want Hij is in hen geen geest der dienstbaarheid tot vreze, maar met een volkomen en in volle verzekerdheid des geloofs, Hebr. 10:22. (Zie hiervoor mijn predikatie over deze woorden in het boek *De eigenschappen des geloofs*)

12. Ten twaalfde en ten laatste. De gans ontblote bidder is zo'n bidder die, terwijl zijn ellende hem gedurig drukt en daardoor stof tot gebed opgeeft, ook gedurig bidt, dat is, zonder ophouden, volgens de vermaning van Paulus in 1 Thess. 5:17. "Bidt zonder ophouden." In zo'n geesteloze tijd is het echt niet nodig om met zeer veel aandrang bij de mensen op te wekken om het gebed waar te nemen, 's morgens en 's avonds, zoals de offeranden opgeofferd werden, die daarom een gedurig offer worden genoemd. Wij geloven, dat wij ons maar weinig aan een te vaak bidden bezondigen, maar wel in de nalatigheid en het verzuim ervan. Maar dit houdt in, dat we niet alleen de momenten waarnemen om plechtig de Heere te zoeken, maar zelfs biddend te zijn onder alles, wat wij doen, gedurig en zonder ophouden. Wij dienen onze harten tot God op te heffen om onze verzuchtingen om licht, raad, wijsheid en hulp van Hem te ontvangen. Dit is niet onmogelijk, maar de geesteloosheid veroorzaakt dat we het niet in praktijk brengen. Zie het maar in het natuurlijke. Als er iets is dat ons bezig houdt, of dat we graag zouden willen, dan zullen we er tijdens onze werkzaamheden steeds aan denken. Als onze geest dat vermogen heeft ten aanzien van tijdelijke zaken, zou het dan onmogelijk zijn bij geestelijke zaken? Denk aan de spreuk: *men is meer bij wat men lieft, dan bij waar men leeft*.

Dit zijn enkele van de zaken die mij voor ogen stonden bij het gebed van iemand die geen hoop meer heeft. Er zou nog veel aan toe te voegen zijn. Het zal een aangename

overdenking na het aangehoorde zijn als ieder zijn eigen meditatie aan het beluisterde zou toevoegen.

Zo'n geheel ontblote bidder is het voorwerp van de Vaderlijke gunst van de Heere en Zijn barmhartigheid, genade en onbegrijpelijke goedertierenheid. *Hij wendt zich tot het gebed van degene, die gans ontbloot is.*

Ons grondwoord, Panaah,   is met *wenden* vertaald. Het betekent: omzien naar iemand, en is dus het zich tot die persoon wenden. We zullen dus moeten bedenken dat er, aangezien er van een geheel hulpeloze gesproken wordt, sprake is van een groot en machtig persoon, die het niet beneden zijn waardigheid acht met medelijden naar een ellendige om te zien, zich dadelijk tot die ellendige te wenden, en in en ná de dood, waarin de ellendige zich bevindt, terstond hulp en ondersteuning aan die persoon te bewijzen. Wij kunnen dit dus verduidelijken aan de handelingen Gods met Hagar, als ze zegt: "Heb ik ook hier gezien naar Dien, die mij aanziet?" (Gen. 16:13). Maar vooral ook met Ezech. 16:6. "Als Ik bij u voorbijging, zo zag ik u, vertreden zijnde in uw bloed, en Ik zeide tot u in uw bloed: Leef; ja, Ik zeide tot u in uw bloed: Leef."

Voeg er nog aan toe de gelijkenis, waarin het medelijdend gedrag van de Samaritaan verduidelijkt wordt, die zich bij de ellendige voegde en met balsem en olie zijn wonden verzorgde. Zo goed, barmhartig en genadig is de grote God omtrent de hoop van Zijn ellendigen, omtrent de ziel van Zijn tortelduif. Want hoewel Hij hoog woont, ziet Hij zeer laag neer om te wonen bij degenen, die een verbroken hart en een verslagen geest hebben.

A. Dat dit ten aanzien van ons geestelijk onderwerp veel stof inhoudt, zal voor iedereen gemakkelijk te begrijpen zijn. Toch zullen wij de korthed zoeken te behartigen.

1. Allereerst: het zal inhouden dat God de geheel grondeloze opmerkt en hem dadelijk hulp en verlossing in zijn ellende zal schenken. God weet alles door Zijn alwetendheid, ja alles volmaakt tegelijk en dat door een eenvoudige daad van Zijn verstand. Toch, zolang als de Heere geen werkelijke hulp, redding en verlossing schenkt, wordt het aangezien dat het Hem niet aangaat alsof hij Zijn barmhartigheid en "het gerommel Zijns ingewands toesloot." Maar als de Heere Zich begint te wenden tot hen, dan is het als in Psalm 12:6: "Om de verwoesting der ellendigen, om het kermen der nooddruftigen, zal Ik nu opstaan, zegt de HEERE." Het is nu de tijd der minne, daarom zegt God: "Mijn Geest zal niet in eeuwigheid twisten met hen. Ik zie hun wegen en Ik zal ze genezen; Ik zal hun vertroosting wedergeven, namelijk hunne treurigen." En de gelovigen kunnen direct deze opmerking Gods bespeuren, al is de Heere Zelf nog niet zo nabij. De Bruid bekende dat het de stem van haar liefsten was, die daar kwam, springende op de bergen en huppelende over de heuvelen, ofschoon Hij nog niet nabij was, maar alleen op zijn best staande achter de muur, kijkende uit de vensteren en blinkende uit de traliën, Hoogl. 2:8-9.
2. In de tweede plaats betekent dit, dat de Heere tot het nadert als hun Verbondsgod, in Zijn liefde en Zijn gunst en genadige tegenwoordigheid. Hij komt nabij hun ziel, om Zich van nabij aan hen te genieten te geven. Nu vindt de ziel Hem, die ze

met haar gehele ziel liefheeft. Hij wordt haar als een broeder, zuigend aan de borsten van haar moeder. Deze plaats is een Bethel, een huis Gods. Aangezien ze Hem zien en dadelijke gemeenschap met Hem oefenen, zeggen ze: *de nabijheid Gods is mij goed, of het is mij goed om zo nabij God te zijn*. De Heere zegt tot de ziel: *Zie hier ben Ik, ziet hier ben Ik*. En zo zien ze, hoewel ze stof en as zijn, de Koning in Zijn schoonheid. Hoe zalig dat is, later zich beter gevoelen dan beschrijven.

3. In de derde plaats zal het te kennen geven dat God hun naar hun toestand ondervraagt, hoe ze gesteld zijn, wat het is dat hen drukt, wat hun bede is. Als de beklagenswaardige positie van het joodse volk beschreven wordt, is dat een verzwaren de omstandigheid, dat niemand van de weg zou afgaan om naar hun toestand te vragen. Zo verachtelijk zouden ze zijn wegens hun zondesschuld. Maar als God Zich tot de krachteloze wendt, dan brengt Hij teweeg dat er naar het hart gesproken wordt. Hij spreekt zelfs door Woord en Geest tot de ziel. Hij doet het hart van Zijnentwege spreken, Psalm 27:8. Hoe vrijmoedig dit maakt, en wat zo iemand uitvoerig aan God voorlegt, heb ik al eerder gezegd en daarom zal ik het niet herhalen. Trouwens, het kan gezien het aantal en de verscheidenheid van gevallen en omstandigheden der oprechten niet gezegd worden. Ieder die weet wat het is dat God tot hem spreekt, zal ook weten wat er zoal niet voor mogelijkheden zijn.
4. In de vierde plaats zal het te kennen geven, dat de innerlijke ontferming en het mededogen van God rot hen en over hen. De naam des Heeren is *Ontfermer*. Gelijk een vader zich ontfermt over zijn kinderen, also ontfermt zich de Heere over degenen die Hem vrezen, Psalm 103:13. Hier is een onderwerp van medelijden. Die geheel hulpeloos is wordt doorgaans het eerst geholpen, als het bij hem "buiten hoop" is, als hij er zeer ellendig aan toe is. Hier ligt de arme bidder als het ware in zijn bloed, dat wil zeggen, in zijn bloedrode schulden te wentelen. Hij kan de bloedrode schulden niet wit maken als sneeuw en witte wol; hij heeft geen water en hij heeft geen macht om naar de geopende fontein te gaan om zich te wassen en te reinigen. Het moet tot hem worden gebracht en toegediend worden, anders zal hij in de onreinheid blijven en verstikken. Hier ligt een ziel vol met pijn, door de schuld die op zijn consciëntie ligt en die gevoeliger smart veroorzaakt dan een etterbui. Hij kan die niet openen noch uitdrukken; hij heeft niets om de brand en de gloed te verkoelen en te verzachten; hij schreeuwt en de pijn doet hem misbaar maken als een draak en jonge struis, ja als het gebrul van een jonge leeuw. Zie Psalm 38:6 en 11. Hier ligt hij als een door de vijand deerlijk mishandelde. Wat heeft hij veel vuistslagen van de satan gehad. Wat is hij beroofd van licht en van de bewustheid van zijn genadestaat! Alles is donker. In Psalm 40:13 zegt David, of mogelijk de Messias Zelf, Die de zonde der uitverkorenen als Borg draagt en zich onder de verberging van Zijn Vaders aangezicht bevindt: "Mijne ongerechtigheden hebben mij aangegrepen, dat ik niet heb kunnen zien." Hier ligt de arme bidder, bezwijkend van verlangen, op het punt om in zwijm te geraken. Zie Psalm 40:13 "Mijn hart heeft mij verlaten." Dit alles, en nog meer zaken die u er uit eigen ondervinding bij kunt voegen, brengt teweeg, dat Gods ingewanden van ontferming rommelen over hen, en dat Hij zegt: "Hoe zou Ik u overgeven? Hoe zou ik u overleveren? Mijn hart is in Mij omgekeerd, al Mijn berouw is tezamen ontstoken." Werde Jezus over de schare met innerlijke

ontferming bewogen over hun lichamelijk gebrek, hoeveel te groter zal Zijn ontferming zijn in het wenden van Zich tot de geheel hulpeloze.

5. Ten vijfde. Hij spreekt tot hun ziel Zijn vertroostende en moedgevende woorden, om hen te verblijden en van vreugde te doen opspringen. Het manna van het woord der belofte regent nu rondom hun tenten. Nu is het: "Waakt op, waakt op, trekt uwe sterkte aan, o Sion, schudt uit het stof, maakt u op, o Jeruzalem." "Troost, troost mijn volk, zegt hunlieder God, want uw strijd is vervuld, uwe ongerechtigheid is verzoend. Gij hebt dubbel van des HEEREN hand ontvangen voor al uwe zonden." Jes. 40:1-2. "Gij verdrukte, door onweder voortgedrevene, ongetrooste! Zie, Ik zal uw stenen gans sierlijk leggen, en Ik zal u op saffieren grondvesten." Jes. 54:11. "In een kleinen toorn heb Ik Mijn aangezicht van u een ogenblik verborgen, maar met eeuwige goedertierenheid zal Ik Mij uwer ontfermen, zegt de Heere uw Verlosser." Jes. 54:8. "Vrees niet, want Ik ben met u; zijt niet verbaasd, want Ik ben uw God." Jes. 41:10. Dit Mijn verbond zal niet wijken noch wankelen in der eeuwigheid. "Want dat zal Mij zijn als de wateren Noachs, toen Ik zwoer, dat de wateren Noachs niet meer over de aarde zouden gaan; also heb Ik gezworen, dat Ik niet meer op U toornen noch u schelden zal", Jes. 54:9. Ieder kan zich de woorden der beloften te binnen brengen, die hij bij bevinding kent.

Alleen moet ik wel zeggen, dat als, ik zeg dat God tot de ziel spreekt, u niet moet denken, dat er dan onmiddellijk hoorbare stemmen zijn. Goddeloze mensen, die van de werking des Geestes niets bij bevinding kennen, lasteren hetgeen ze niet verstaan. Ze zeggen, dat Gods volk bestaat uit geestdrijvers, dat ze van onmiddellijke stemmen spreken.

Geliefden, We hebben kennis aan veel Godvrezende mensen, hier en elders, maar we hebben ze nog nooit horen spreken van gezichten, hoorbare stemmen of iets dergelijks. Het past dan ook niet om zulke mensen vals te beschuldigen en zo te lasteren. Integendeel; we hebben altijd bemerkt, dat, als er ooit iets uit de mond van iemand kwam dat er op leek, vrome leraars en christenen 't nooit goed keurden, maar over deze mensen bekommerd waren, hoewel ze God niet willen en durven beperken. Augustinus hoorde een stem: 'tolle lege, neem en lees'.

Met alle vromen versta ik, als er gezegd wordt dat God tot het hart van Zijn volk spreekt, het volgende.

- Allereerst dat de Heilige Geest door Zijn overtuigende werking bepaalde teksten uit Gods Woord, die overeenkomen met hun toestand, die ze gelezen of gehoord hebben, hun in het hart legt en onder hun aandacht en geloofswerkzaamheid brengt.
- Vervolgens, dat de Heilige Geest zo met Zijn Goddelijk licht op die tekst wijst, of hen zo verlicht door Zijn onweerstaanbare werking, dat ze zien wat de bedoeling en inhoud van deze tekst is in hun situatie. Het kan tot vertroosting, overtuiging, onderwijs en besturing zijn. Niet dat ieder gelovige dat woord in zijn verband dient te verstaan en er mee werkzaam moet zijn. Het is soms niet duidelijk wat of het verband is; de één ziet het zus, de ander zo. Het is hierbij voldoende als de zakelijke inhoud en de betekenis van zo'n tekst in overeenstemming is met de leer des geloofs.
- In de derde plaats moet Gods Geest er zo'n Goddelijk getuigenis en betoog in leggen, dat de ziel, vanwege de kracht die ze ervan ondervindt en de

uitwerking die ze erdoor gewaar wordt, niet twijfelen kan of het is God Die tot de ziel spreekt. Het is droevig, na zolang bij de leer der Hervorming geleefd te hebben, dat alle uitdrukkingen van het geestelijk leven en het werk van Gods Geest in de gelovigen moet worden duidelijk gemaakt.

6. In de zesde plaats zal het inhouden, dat God, als Hij Zich tot hen wendt, een volkomen kwijtschelding van schuld geeft, dit aan hun consciëntie verzegelt en hun de gevoelige gewaarwording ervan geeft. Dit is het, waar David om bad in Psalm 41:5: "Genees mijn ziel, want We hebben tegen U gezondigd." Dit alles neemt de zielskrankheid weg als het genoten wordt. "En geen inwoner zal zeggen: Ik ben ziek, want het volk, dat daarin woont, zal vergeving van ongerechtigheid hebben." Jes. 33:24. De Heere roept hen toe: "Maar gij hebt Mij arbeid gemaakt met uw zonden, gij hebt Mij vermoeid met uw ongerechtheden. Ik, Ik ben het, Die uw overtredingen uitdelg om Mijnentwil, en Ik gedenk uwer zonden niet." Jes. 43:24-25. En opdat ze er niet aan twijfelen zouden, gebeurt het menigmaal, dat Hij het verzegelt en als met eedzwering bevestigt: "We hebben gezworen (en het zal Mij niet berouwen), dat Ik niet meer op u toornen noch u schelden zal." Jes. 54:9.

Vraagt u, *hoe of zij het weten?*

Mijn geliefden, de Heilige Geest geeft er getuigenis van aan hun ziel; het geloof ontvangt dit getuigenis en geeft ook een getuigenis aan de consciëntie terug, terwijl het de pardonbrief leest, en zoete en gevoelige bewustheid daarvan proeft en smaakt, tot verruiming des harten en tot verzekering van het gemoed, zolang tenminste als de gelovige die gevoelige gewaarwording geniet.

7. In de zevende plaats zal het insluiten dat God Zijn volk de directe verkwikking, vervrolijking en verruiming van het gemoed zal schenken. Hij verkwikt hun ziel. Psalm 23:3. Hij voert hen in het wijnhuis, en de liefde is Zijn banier over hen. Hoogl. 2:4. Hij onthaalt hen op een vette maaltijd, Jes. 25:6. Hij zegt: "Eet, vrienden, drinkt, en wordt dronken, o liefsten!" Als de geestelijke strijd gestreden is, dan is het, nadat zij de slingerstenen zullen hebben uitgestaan en ten ondergebracht, dat zij zullen eten en drinken, en een geruis maken als de wijn, hoewel zij zullen vervuld worden, gelijk het bekken, gelijk de hoeken des altaars, volgens Zach. 9:15. We hebben deze tekst als onlangs letterlijk en geestelijk verklaard, en vermelden er daarom nu niets van.
8. In de achtste plaats: hun krachten worden, als Hij Zich tot hen wendt, hersteld. Die de Heere verwacht hebben, biddende en telkens werkende uit een grond waar geen hoop is, worden de krachten vernieuwd. De moeden krijgen kracht; de sterkte wordt vermenigvuldigd aan die, die geen macht hadden. En zelfs zo, dat ze opvaren als met arendsvleugelen. O, al was het dat ze jaren dodig waren geweest, zodra God hen met Zijn heil bezoekt en Zich tot hen wendt, worden de disselbomen van hun juk verbroken en gaan ze recht op. Hun enkels worden vastgemaakt en ze treden manmoedig op hun hoogten. Hun gehele ziel is nu verruimd om met blijmoedigheid te lopen op het pad van Gods geboden. En meestal, als ze dit zalige; bezoek van God krijgen, worden ze daarna tederder en bedaarder dan tevoren. Veel andere zaken zouden er bij te voegen zijn, maar die zijn doorgaans te vinden in onze uitgegeven preken, als het te pas komt. Wij zullen er nu niets meer aan toevoegen.

B. Op een ontkennende manier wordt het handelen des Heeren omtrent het gebed van een gans hulpeloze op deze wijze voorgesteld: *en hunlieder gebed niet zal versmaad hebben*. Deze uitdrukking is wel op een ontkennende wijze gesteld, zoals wel vaker in Gods Woord te vinden is. Maar zo'n ontkennende wijze toont juist de sterkste zekerheid en bevestiging aan. Bijvoorbeeld, *Hij zal hen niet onschuldig houden*, dat is, Hij zal, degenen die Zijn naam ijdelijk gebruiken, vast en zeker straffen. Dus hier: *niet versmaad hebben*. Dat wil zeggen, wel degelijk Zijn genoeg en goedkeuring er aan geven, genadig te horen en te verhoren, en hun het begeerde schenken. Dus geeft de laatste uitdrukking meer te kennen dan de eerste. Want iemand zou zich bij een ellendige kunnen voegen en zich tot die kunnen wenden, zonder op zijn klacht acht te slaan of met zijn ellende enigszins bewogen te worden, zoals de priester en de leviet geen deernis hadden met de ellendige, die in de handen van de moordenaars was gevallen. Maar hier zou het anders zijn: Hij zou Zich niet alleen tot hen wenden, maar daarboven zou Hij zelfs hun gebeden niet versmaden. Dit geeft dus te kennen:

- a. Het bijzondere genoeg van God in en over de gebeden van Zijn ellendig volk, dat uit de diepte van hun volkomen uitzichtloosheid tot Hem roept. De gebeden der goddelozen zijn in de oren des Heeren als het kraken van doornen onder een pot. Zelfs als ze uitermate ernstig in nood zijn en bidden, is dit slechts een gejoel en getier in Zijn oren. Hoséa. 7:14: "Zij roepen ook niet tot Mij met hun hart, wanneer zij huilen op hun legers; om koren en most verzamelen zij zich, maar zij wederstreven tegen Mij." "Doe het getier uwer liederen van Mij weg," Amos 5:23. Maar de gebeden van een van hoop beroofde bidder zijn een zoete melodie in de oren des Heeren, zelfs dan als Hij het begeerde nog niet schenkt. Daarom staat er in Hooglied 2:14: "Mijn duive, zijnde in de kloven der steenrots, in het verborgene ener steile plaats, toon Mij uw gedaante, doe Mij uw stem horen; want uw stem is zoet en uw gedaante is lieflijk." U weet, hoe lieflijk het voor een vader is als hij zijn kind met lieflijke ootmoedigheid en ernst een zaak van hem begeren hoort. Alhoewel hij hen het niet direct geeft, omdat dat aanhouden van zijn kind hem zo goed doet.
- b. Het beduidt ook, dat de Heere Zich laat bewegen om zo te spreken, om hun aanhoudend verzoek in te willigen. De Heere gaat heen naar Zijn plaats als er een zondeschild op de ziel is, maar als ze zich schuldig kennen, en dat hen zo bang valt, dat ze het niet stellen kunnen en zo biddend gemaakt worden, dan zullen ze Hem vinden.
- c. Ten slotte: de uitnemende bereidwilligheid en geschiktheid Gods. Hij is traag tot toorn, maar groot van barmhartigheid. Eer ze roepen, zal Ik horen en terwijl ze nog spreken, zegt Hij: ziet hier ben Ik, ziet hier ben Ik. Het is een boos en ongelovig hart, dat ons anders doet denken. God zal Zijn kinderen die dag en nacht tot Hem roepen niet versmaden, noch vergeten.

C. Als God nu dit doen wilde, wordt het gevolg hiervan alzo voorgesteld: *"Het zou beschreven worden voor liet navolgende geslacht; en het volk, dat geschapen zou worden, zou de Heere loven."* Mijn doel is niet dit gedeelte breed te behandelen; ik zal er in het kort iets over zeggen.

1. *Het zou beschreven worden voor het navolgende geslacht.* "Het zou beschreven worden." Het was een gewichtig stuk en aan het bewaren moest grote waarde worden toegekend. Zo moest deze gebeurtenis aan de vergetelheid worden ontrukkt, opdat, als het erop zou aankomen, het altijd in de rol van Gods Boek gevonden zou worden. Het is de moeite waard om te doen gedenken, dat God geen dorre

woestijn noch een land van uiterste duisternis voor Zijn volk is. De dichter zag dat dit zou gebeuren. Het zou beschreven worden.

2. De personen voor wie dit was, werden er bijgevoegd. Voor het navolgende geslacht. Het is het beste, het in den brede te betrekken op alle nakomende geslachten van ware gelovigen, die in dergelijke omstandigheden zouden kunnen zijn. Dit om te leren en te onderwijzen.
 - a. Dat als het voor de mens niet mogelijk is het de tijd is waarop God Zijn alvermogen kan bewijzen. Als er geen oog is om medelijden te hebben, en wij vertreden in ons bloed liggen, dan is het de tijd der minne. God grijpt dan in en zegt: lees! Bezwijk nooit; als het er van alle kanten donkerder begint uit te zien, is uw verlossing in de baarmoeder des dageraads om haastig geboren te worden en licht en glans te geven, zoals de zon die zonder wolken opgaat. Het is dan tijd voor de Heere om te werken.
 - b. Maar ook om het navolgende geslacht te doen zien, dat, als God werkt, Hij het niet doet om enige waardigheid in het schepsel, maar alleen omwille van Zijn naam. Zoals het voor een van hoop beroofde onmogelijk is om Goddelijke gunst te verdienen, is het ook onmogelijk om, als God die gunst schenken wil, deze te verhinderen.
 - c. Dat het navolgende geslacht trouw en metterdaad werkzaam is in de oefening des gebeds, zonder ophouden of verflauwen. Niettegenstaande enig uitstel geldt het: "Deze ellendige riep en de Heere hoorde." Houdt aan, blij roepen, en God zal u ook horen en redden uit al uw benauwdheden. U zult voorspoedig zijn; de aanhouder wint. Tenslotte dat, hoe vaak wij ook twifelen of onze gebeden wel tot God zullen opkomen, ze uiteindelijk beantwoord zullen worden. Wij hebben te weinig geduld. Izak bad vele jaren om de vruchtbaarheid van zijn vrouw. God liet zich eindelijk verbidden.
3. *Het navolgende geslacht, het volk dat geschapen zou worden, zou de Heere loven, als ze dit horen en lezen.*
 - En dat wegens Zijn grote goedheid, dat Hij dit aan een van hoop beroofde niet alleen bewees, maar bovendien in Zijn Woord heeft laten noteren. Alle delen van Gods Woord zijn voor de gelovigen zoet en dierbaar, maar vooral die stukken, waarin ze de gestalten van Gods volk en Gods genade die aan Zijn volk zijn bewezen, beschreven vinden.
 - Ze zouden ook tot roem van de Goddelijke genade die weg proberen in te slaan en zich gedragen als een ellendige. Ze zouden Hem loven, dat is, de vrijheid van Zijn genade roemen, aanbidden, en Hem de heerlijkheid, de lof, en de dankzegging toebrengen tot in der eeuwigheid.

TOEPASSING

Mijn geliefden.

We hebben u getoond hoe de Heere God Zich gedraagt ten opzichte van een van een geheel hulpeloze. Dit tot bemoediging van alle ware aanroepers van Zijn heilige Naam. Kostelijke zaken, naarmate het licht dat wij hebben, hebben wij ze u voorgesteld. Er hoeft verder niet veel tot toepassing bijgevoegd te worden. Toch zal ik nog iets moeten zeggen, maar kort. Hoe zullen wij het één en ander, na zo'n uitvoerige

behandeling, moeten voorstellen? Wij zullen iets in het algemeen en iets in het bijzonder zeggen.

A. In het algemeen, vrienden, als we denken aan de zaken die wij gehoord hebben, wat is het dan overal droevig gesteld met het werk des gebeds, dat toch immers het voornaamste stuk van de dankbaarheid, ja, van de gehele Godsdienst is!

- Wat is het gebed vaak tot grote ergernis en zo weinig tot stichting, ja, zelfs om Gods toorn op te wekken! De oneerbiedigheid is uitermate groot. Er is bijna geen ontzag voor de heerlijke majesteit Gods, niet de minste blijk van gevoel van ellende, die op het hart drukt. De één zegt de gebeden die hij uit het hoofd geleerd heeft op. De ander heeft veel bij elkaar passende teksten uit de Schrift. Een derde zegt de waarheden van de theologie wel op, alsof God onkundig was op het gebied der theologie.
- Weer een ander verhaalt de gebeurtenissen bij de bekering van eens mens, en van de wisselvalligheden van de vromen op de weg naar de hemel. Het is een schande, dat zulke mensen, die vrome predikanten en kerkleden willen zijn, zo te werk gaan. Zij zijn ernstig verblind die dit voor een gebed houden. God kent de praktijk en de leerstellingen der theologie wel! Wij moeten onze begéerten bekend maken. *Bidden is begeren.*
- Weer een ander doet of hij een oratie staat te houden; hij bezit een omhaal van woorden, is welsprekend, let op het buigen van de stem, op de beweging van zijn handen en zo meer.
- Mijn beste vrienden, het ziet er hopeloos uit. De godsdienst is maar als een gedaante, als een lichaam zonder ziel. Het is geen wonder, dat velen zich eraan stoten. Mensen die enig licht hebben, stoten zich hieraan. Anderen hebben zich willen afzonderen om een geestelijker godsdienst te hebben. Maar dat is niet goed. Wij behoeven ons niet af te scheiden. Wij hebben een zuivere leer; er hoeft geen jota van veranderd te worden. Maar in de praktijk moeten wij, op onze post en plaats blijvend, na een dagelijkse hervorming van onszelf en van anderen streven. Zó zullen wij staande blijven.
- Wat wordt er gevallen over, ja zelfs gespot met de gebeden van Gods volk als het uit de diepte roept. De ene keer is het: hun uitdrukkingen zijn te laag voor de Goddelijke majesteit. De andere keer is er geen orde in hun gebeden. Of: het zijn steeds herhalingen van dezelfde zaak. Vrienden, Gods volk beklagt zich meer over de laagheid van hun hart dan over de nietigheid van hun uitdrukkingen. In alle gevallen, als de uitdrukkingen uit een eerbiedige gestalte voor de hoge God voortkomen en geschikt zijn naar onze bevatting om onze aandoening en het gevoelen van onze ziel uit te drukken en voor te stellen, zijn ze dan niet goed? Zijn ze niet beter dan verheven uitdrukkingen zonder enig, of op zijn minste zeer weinig besef van God en aandoeningen over onze ellende? Het is waar; het moet een ordelijk gebed zijn. God is een God van orde. Maar waaruit bestaat die orde? Ga alle menselijke gebeden na: de één heeft deze orde en een ander geheel geen orde. Zou het niet hoogmoedig en eigenwijs zijn als we de gebedsorde van anderen verwierpen omdat die niet met de onze overeenkomt? De beste orde is, dat wij onze gedachten trachten bestuurd te krijgen door Gods Geest en de leiding van het gebed des Heeren.
- Ik heb beproefde kinderen Gods horen bidden, die zich aan deze orde hielden. En hoewel wij dezelfde orde niet altijd houden, toch denk ik dat we er niet verkeerd aan doen als we de leiding van de Geest volgen, waarbij wij dan het ene en vervolgens het andere voorstellen van wat ons het meest drukt. Wij denken dat dit

duidelijk is in verschillende Psalmen, waarin we tevergeefs zoeken naar een gedurig terugkomende orde.

- En wat een ijdel verhaal van woorden betreft, ik keur dat volledig af in die zin, waarin de Zaligmaker het afkeurt. Namelijk, als de mensen zouden denken te worden verhoord om de veelheid der woorden en de herhaling van dezelfde uitdrukkingen. Maar als er bij iedere herhaling een nieuwe aandoening mee gepaard gaat, geeft het niet. Lees de Psalmen en overdenk het gebed van Christus en vrees. Het is te hopen dat u niet onder degenen bevonden wordt, die hun verstandelijke kennis gebruiken om de gebeden der heiligen te bespotten.
- Wat wordt er weinig werk van gemaakt om de arme mensen aan zichzelf te ontdekken voor wat betreft hun sleurdienst en hun vormelijk bidden, waarbij zij gerust leven en hun kinderen opvoeden. Integendeel, men bouwt deze mensen in hun sleurdienst op. Menigeen krijgt gebedenboekjes in de handen gestopt. Is God niet een Geest? Moet Hij niet in geest en waarheid gediend worden? Is dat een dienen van Hem in geest en waarheid, als we een gebed uit een boekje leren? Wat hebben we aan de reformatie gehad als we het opzeggen van de paternosters der Roomse kerk vervangen hebben door andere vaste gebeden? Het is waar dat de Hervormers in Duitsland en Engeland enkele gebeden opgesteld hebben. Maar het is óók waar dat de kerk van Schotland, (één van de zuiverste in leer, en vooral één die zich houdt aan een goede discipline, volledig alle paapse uitvindingen verwerpt en zich aan de apostolische leer houdt), wel de inhoud der gebeden goedkeurt wegens de waarheid die er in voorkomt, doch altijd protesteerde tegen het gebruik. Waarom? Omdat er geen gebod, noch een belofte, noch een voorbeeld is van gebeden die door feilbare mensen zijn opgesteld om door anderen gebruikt te worden.
- Denk niet dat ik tegen het lézen ben van de verzuchtingen die goede mannen geschreven hebben. Ze zijn nuttig om er ons indrukken van te geven van de ellende die zij kenden en van de uitgangen van hun hart om genade. Wij zien welke gemeenschapsoefeningen zij hadden met God. Toch is het niet goed om ze van woord tot woord na te zeggen. Wij moeten zelf indrukken hebben en onze eigen ellende kennen. En naarmate we die kennen, zullen we ook zelf uit de diepte roepen.
- Wat er verder voor verschillen zijn, daarmee wil ik mij niet inlaten. Het is alleen mijn bedoeling om u te doen zien, dat sleurdienst een Godtergende zonde is en dat alle dienst, die slechts uit lippenwerk bestaat zonder dat het hart ermee gemoed is, hetzij wij een gebed lezen, of zoals men zegt, uit het hoofd opzeggen, slechts sleurdienst is. Lees het werkje van dr. Owen maar. Hij vertelt u er meer over dan ik in dit bestek en deze omstandigheden kan doen.

B. Maar laat ons in het bijzonder tot onszelf komen om enkele woorden tot onbekeerden en bekeerden te spreken. Dat er veel onbekeerden onder u zijn, moet ik, zonder liefdeloze veroordeling, zeggen, terwijl u het zelf met de mond belijdt en er oppervlakkig van overtuigd bent met uw verstand. Als er één stuk is dat tot uw overtuiging dient, dan is het wel dit stuk. Alles wat leven heeft, bidt op zijn wijze. Allen die geestelijk leven hebben, bidden in geest en waarheid.

1. Zijn er niet onder u, mijn vrienden, hoe sterk ik op de plicht aandring en voor uw rekening neerleg, die niet bidden noch tot God roepen? De jonge raven roepen tot God, en Hij spijzigt ze. En u bent een mens, een mens die Gods Woord heeft en de opwekking tot uw plicht, die door u schandelijk wordt verzuimd. Door sommigen

niet alleen uit zorgeloosheid, maar bij anderen ook om een spinozistische, atheïstische redenen. God heeft besloten, zegt u, wie wel of niet zalig zullen worden. Vrienden, wij weten niet wie of dit betreft, voordat dit eeuwig vaste en onveranderlijke besluit uitgevoerd wordt. Daarom ligt het voor uw verantwoording om te bidden, terwijl God een voorwaarde bij het schenken van Zijn gaven gesteld heeft. Hij wil er om gevraagd worden. Nu, het is te vrezen, dat u, die bij zo'n verharding gerust en zonder gebed blijft, te laat over uw dwaasheid zult klagen en pas zult bidden, als er geen vindenstijd meer is, of de bergen op u mogen vallen en heuvelen u mogen bedekken. God doe u bijtijds ontwaken. Dit wens ik u van harte toe.

2. Zijn er onder u die bidden? Ik geloof het. Maar, mijn geliefde vrienden, hoe gaat het er aan toe? U hebt veel van mij over het gebed gehoord; hoe is het met uw gebed gesteld? Hebt u het verstaan en begrepen? Mijn geliefden, zoekt u zich tot het gebed voor te bereiden, door zonde en zondige gelegenheden te vermijden en uzelf op het gebed toe te leggen? Hoe staat het met u? Moet uw geweten u niet zeggen, dat u aan al die dingen niet eens denkt? Als de tijd er is, doet u uw werk. Och, waar weinig behoedzaamheid is in de wandel en geen voorbereiding tot het gebed, daar moet het er droevig uitzien. Als wij zouden bidden zonder ophouden, dan zou het bij het gebed wel beter gaan.
3. Bidt u? Wel, wat bidt u dan? Is het 't zelfde gebed dat u tien, twintig, ja mogelijk al veertig jaar gebeden hebt? Is er dan geen verandering in uw omstandigheden? Moesten de vele gebeurtenissen van uw leven u niet geleerd hebben om Gods bijzondere genade, hulp en leiding in te roepen? Het is een wonder dat uw ziel geen verdriet begint te krijgen bij het zo lang opzeggen van één en hetzelfde! Het is een wonder, dat u denken kunt, dat God een welgevallen in een gebed kan hebben, waar uw eigen ziel geen welgevallen in heeft en dat u zeer gemakkelijk, daar de ellende u niet drukt, zou kunnen nalaten, ware het niet dat u aan die sleur gewend bent geraakt en uw arme ziel zó verblind is, dat ze zich met de as van uw sleurdienst laat voeden.
4. Bidt u? Wel, mijn geliefden, hoe bidt u dan? Wat voor een gestalte en welke aandoening hebt u?
 - Kent u die God, tot Wie u nadert, zoals Hij is: heilig, rechtvaardig, en buiten Christus ontoegankelijk voor enig schepsel? U aanbidt wat u niet kent! Al wat de meesten doen, daar mag bovengeschreven worden, dat het verricht is voor de "onbekende God".
 - Hebt u eerbied en ontzag in het gemoed voor de hoge Majesteit van God? Immers, velen gaan aan het werk zonder het minste teken of een blijk van enige eerbied. Ze spreken de zaken met de mond tot Hem vrijmoediger uit, dan ze het zeggen zouden tegen iemand, die enigszins boven hun rang is. En is er nu of dan enige vrees, dan is het door de aanwezigheid van mensen, niet omdat Gods aanwezigheid een indruk op het hart legt.
 - Hebt u kennis aan de onmogelijkheid en hulpeloosheid om te bidden, waarover ik zo uitvoerig heb gesproken? Och, mijn geachte toehoorders, het ziet er zeer ellendig uit bij de meesten van u. En wees verzekerd, als u van de sleurdienst niet wordt afgebracht om God met gebeden en verzuchtingen te zoeken en in tranen te zaaien, dat u nooit in vreugde zult maaïen. De enige weg voor u is uit de grond van uw hart bij God aan te houden met de bede dat Hij door de werking van Zijn Geest u van uw ellende zal overtuigen en die met gevoeligheid op uw hart zal laten wegen.

C. Gelovige en ware Christenen! We hebben u al heel wat onder de aandacht trachten te brengen omtrent het gebed zelf in het algemeen en het gebed van een van het gebed beroofde in het bijzonder. We hebben uiteengezet hoe genadig God Zich in zo'n geval gedraagt, *Hij wendt Zich tot zulke mensen; Hij versmaadt hen niet en ze worden hersteld*, enzovoorts. Nu zullen wij graag een kort woord, daar ik zoveel gezegd heb en niet van uitgebreide toepassingen houd, tot u spreken.

(1) Wij hopen dat wat u gehoord heb ook voor u zou mogen zijn tot overtuiging van het geringe en ellendige van uw gebedswerk. Er is geen beter middel om ons geweten te doen spreken en ons te doen ontwaken dan met opmerkzaamheid te beschouwen hoe wij behoorden te zijn en hoe men direct is als men goed gesteld is. Daar is, onder veel andere, geen verderfelijker zaak voor de ziel der ware Christenen dan de handelwijze, die velen hebben bij het gebed. Ik hoop dat het in eenvoudigheid wordt gedaan. Door zowel jonge predikanten, die God vrezen, als ook andere oprechten, die hun medemens trachten te stichten, hetgeen een zeer goede zaak is. Ik zou uit de grond van mijn hart met Mozes willen wensen, dat al het volk des Heeren profeten waren, en dat ieder zijn talent tot stichting zou mogen gebruiken, tot opbouw, om naar de eis hun medechristenen werkelijk zouden stichten.

Het is wel wonderlijk, dat tijdens het bidden de meeste tijd doorgebracht wordt om de bevinding te vertellen en om de nabijkomende te ontdekken. En werkelijk, ik geloof dat er weinig nabijkomenden zijn, als wij nagaan, hoever ze eigenlijk komen en dan ons oog laten gaan hoe ver de meeste hoorders ver verwijderd zijn van enige aandoening. En als er, om de kleinen te bemoedigen, een waarheid wordt uiteengezet, zegt men, hoe dodig men zelf ook is, u hebt dit en die heeft weer wat anders. Als ik er meer van zou willen zeggen, dan was er een menigte van zaken op te noemen, op dat de zwakken in het geloof niet heen en weer geslingerd zouden worden.

Mijn geliefden, ik ben er even zeer voor als anderen om de verslagen harten der kleinmoedigen op te beuren, en weet hoe naar het is als men een prooi is van aanvechtingen en bestrijdingen. Toch moet ik u enige woorden ter overdenking meegeven.

1. Allereerst, voor welke mensen geldt die vertroosting? Tot wie moet ik zeggen: hebt u dat niet, of hebt u wat anders ondervonden? Het is voor de mensen die werkelijk bestreden worden. Maar och, ga eens na, waar zijn zij die zo schreien? Die er zo naar aan toe zijn vanwege de vervreemding van God, over de stand in hun leven, dat zij alles in twijfel trekken en ongetroost en opgejaagd zijn als een onweer? Als er zijn, dan moet voor hen het evangelie ontvouwd worden en moeten de kentekenen van het ware geloof genoemd worden. En dat kan op de beste wijze gedaan worden door diegenen die zèlf de bestrijding door ondervinding kennen. Zeker, hun aantal is zeer gering. De meesten, hoe dodig ze ook zijn, zijn er nogal ervaren in om zich uit de bewustheid van vorige ondervindingen op te beuren en op deze manier de beschuldiging van hun consciëntie te ontduiken. Daarom zou het goed zijn niet te vragen wat wij ondervonden hebben, maar wat we nu zijn, hoe het nu, op dit ogenblik, tussen God en onze ziel is. Daar komt het op aan, niet wat ik vorig jaar was, maar wat ik nu ben.
2. In de tweede plaats moet ik zeggen, dat het ons voorkomt dat Gods Geest tegengewerkt wordt. De Geest komt, als de zaak van het ware opgewekte geestelijk leven voorgehouden wordt, als een Geest tot overtuiging in de harten der gelovigen werken. Hij zegt niet dat ze genadeloos zijn, maar dat ze onjuist leven, zeer doods zijn. En vóór de wond diep genoeg is, komt er een ander die een

pleister legt op de zo-even half geopende wond. Zo blijft het volk des Heeren in een lage en dodige toestand. O, wat jammer! Is men er bang voor geworden om elkaar pijn te doen en hebben we er genoeg in gekregen om pleisters op stinkende wonden te leggen? Dit wil ik eens ernstig tot overdenking aanbevelen.

Nu hoop ik, dat u al heel wat gezien zult hebben om uw verkeerde stand en sleurdienst te beschuldigen en om te tonen hoe zelden u slechts bidt als iemand die geen hoop meer heeft. Als dat zo is, dan hebt u een zegen tot ontdekking en heb ik mijn doel bereikt. Maar als u niets voelt en van binnen niet ongerust wordt, dan is dit een slecht teken. O, wie weet, mogelijk is het woord uit Christus" mond op u van toepassing daar u nergens door wakker geschud kunt worden, als Hij zegt: "Slaapt nu voort!"

(2) We hebben u de zaken voorgesteld, opdat u liefde zou gevoelen voor een verborgen leven en omgang met God. Als het zo gaat in de binnenkamer, wie zou dan niet alles verlaten en vaarwel zeggen, om in het eenzame met God gemeenzaam te zijn? Nu weet u hoe droevig het bij deze en gene onder u gesteld is. Het is of enkele vrome mensen de duivel in hun binnenkamer gezien hebben; zij kunnen er niet in blijven. Er wordt maar gepraat, gezelschappen houden; men blijft zolang hij elkaar, dat er weinig tijd overblijft om ongestoord te worden God te zoeken en gemeenschap met Hem te houden. Alles wordt ongeregeld in de gezinnen; de tijd van afzondering is voorbij en men is vadsig, ledig en uitgepraat. Waar lijkt dat op? Oordeel zelf maar. Och, dat God u meer bij uw binnenkamer bepaalde! Dat u eens werkelijk zin in een verborgen leven met God had! Dat u de sleurdienst als afkeurenswaardig zag. Sleurdienst bestaat niet alleen in het opzeggen van aangeleerde gebeden, maar ook in gejaagd bidden, zonder er de tijd voor te nemen en zonder hart en lust. Dikwijls hebt u noch het één, noch het ander.

(3) Mijn waarde vrienden, ik hoop dat u het met mij eens kunt zijn. Het is met de gebeden meestal maar ellendig gesteld, zelfs onder het volk des Heeren, hoewel de plicht zelf niet geheel verzuimd wordt.

- Wat leven wij gewoonlijk tussen het ene en het andere gebed zelden onder de levendige indrukken van God, wandelend als in Zijn tegenwoordigheid, ons Hem gedurig voorstellend, in alles wat wij doen bij de Heere blijvend. Als dit door ons in het dagelijkse leven gemist wordt, verliezen wij de tere en gevoelige indrukken die wij in de vorige oefeningen hadden. Er komt vervreemding tussen de Heere en onze zielen, en dan kan het onmogelijk goed gaan met ons gebed.
- Wat is er weinig waakzaamheid over ons hart en de bewegingen, gedachten en uitgangen daarvan, lettend op alles wat er gebeurt, hetzij goed, om God ervoor te danken, hetzij kwaad, om er tegen te strijden en de gehele wapenrusting Gods aan te doen en geharnast te staan, zonder die ooit af te doen en ook om onder diepere en gevoeligerere verootmoediging te geraken vanwege de overblijfselen van de oude mens, die zelfs in de beste van ons allen nog groot zijn. Lijkt het niet of velen denken, dat hen dit zo niet boven alle dingen aanbevolen behoeft te worden?
- Wat wordt er weinig nagezien of wij iets ontvangen van hetgeen wij aan God afgesmeekt hebben! Het is een teken daarvan, dat wij er niet goed bij nadenken wat of we bidden en het ons onverschillig is of we de zaken wel of niet ontvangen, anders zouden wij naar de verhooring uitzien. Stel eens, dat wij een verzoek om een belangrijke zaak inleveren, dan zouden wij elk ogenblik naar het antwoord, een gunstig antwoord uitzien. We zouden er zeer naar verlangen, en als het niet kwam,

waren we erg ontstemd. Was hetgeen waarvoor we gebeden hebben ook zo belangrijk voor ons, dan zouden we er werkzaam mee zijn.

- We zijn meestal zelden in een biddende gestalte, wandelend en sprekend met God door gebeden die ons plotseling te binnen komen, en met stille verheffing van ons hart tot God, Die in de hemel is. Nehemia kon zo werkzaam zijn en blijven, zelfs aan de tafel des konings, terwijl bij op de wenk van de vorst moest letten om hem de wijn in te schenken.
- Wat is er meestal weinig voorbereiding tot het gebed! Men heeft nauwelijks tijd om te bidden, laat staan om zijn hart tot het gebed voor te bereiden. Het is alsof men zonder zonde dit deel van zijn verborgen oefening zou mogen nalaten.
- Wat is men tijdens het gebed vaak zonder indrukken, ongevoelig, beklagenswaardig, ellendig. De ellende drukt niet, de ziel hijgt niet naar God. De kinderlijke vreze, geloof, hoop en liefde, die tijdens de gebeden werkzaam moesten zijn en dadelijk geoefend worden, liggen onder de as begraven, worden niet dadelijk werkzaam, ja, het is alsof ze niet nodig zijn.
- Wat gunt men zich weinig tijd voor oefening! Het is een haasten en men is spoedig aan het eind om het "Amen" maar uit te spreken.
- Wat wordt er gerust in het gedane werk, zonder beschuldiging, gevoel van spijt en verdriet in het hart als het ons niet gegund wordt om de Koning te zien en gemeenschap met Hem te oefenen!
- Wie zal opsommen wat er zoal ontbreekt! Och, dat wij maar in gevoelige schaamte mochten geraken, in zielsverdriet om onze ellende te belijden en grondig te gevoelen, zodat wij ons voor God verootmoedigen.

(4) Kinderen van God! O, omwille van uw eigen zaligheid, hebt toch een afkeer van de sleurdienst. Tracht te bidden, ja te bidden zonder ophouden, te bidden in geest en waarheid. Wat zijn er veel zaken om u ertoe aan te zetten en om u aan te moedigen. U hebt direct gebrek en behoeften, die nergens vervuld kunnen worden. Gij gaat in het gebed tot de God en Vader waarmee u verzoend bent door het voorhangsel van het gescheurde vlees van uw oudste Broeder. De Heilige Geest is u toegezegd om u te bewerken. God geeft u vrijheid, als Hij zegt: "Roept Mij aan in de dag der benauwdheid." Wat zijn er een beloften, dat u gered en verhoord zult worden! Hierin is het, dat u met God gemeenschap oefent, dat u uw Koning in Zijn schoonheid aanschouwt, dat u gedrenkt wordt uit de beken van Gods wellusten, ja, hoewel op de aarde zijnde, hebt u uw wandeling in de hemel. Ja, u zult levendig gemaakt worden en uw kracht vernieuwd krijgen. Dit gedeelte van Gods Woord is immers tot uw nut beschreven, opdat u als een geheel van hoop beroofde aangemoedigd zou worden om aan te houden, daar God Zich tot zulken wendt en hun gebed geenszins versmaadt.

(5) Nu dunkt ons, dat mogelijk deze en gene zullen zijn, die kunnen zeggen: o, ik hecht mijn zegel aan die waarheid. God heeft Zich tot mij gewend, en Hij heeft eindelijk getoond dat Hij mijn gebed niet versmaad heeft. Dat is mij dierbaar. Och, dat wij, en al Gods volk het zeggen konden, dan zou er wat gezien worden en wij zouden voor de vijanden afschrikwekkend zijn als slagorden met banieren. Hebt u het ondervonden, looft de Heere, laat de lofzang in stilheid tot Hem opgaan. Ik zal u in een volgende predikatie de gestalte tonen van zo iemand, en ik bid ondertussen, dat God Zijn zegen in het vervolg nog over het gesprokene wil geven. AMEN!

NB. Breder durfden wij niet gaan. Onze meditatiën hebben wij opgegeven. Daar wij niets of weinig van gezegd hebben, het is opdat gij het bij andere waarde mannen zou zoeken. Nooit wensen wij iemand van het lezen daarvan af te trekken. Onze meditatiën zullen mogelijk tot opwekking dienen, althans uw en ons eigen nut hebben wij bedoeld. Lees Brown en zodra dr. Owens traktaat uitkomt, maak gebruik ervan. Wij hopen dat de boekverkopers Pelt en Douci de Nederlanders mee zullen delen hetgeen mijn nu zalige Overgrootvader Mr. Andreas Gray over het gebed geschreven heeft.